

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІСТОРИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ВСЕСВІТНЬОЇ ІСТОРІЇ ТА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН**

**Кваліфікаційна робота
магістра**

**на тему «Моделі молодіжної політики в країнах Європейського Союзу:
порівняльний аналіз»**

Виконав: студент II курсу, групи 8.2919
спеціальності 291 міжнародні відносини,
суспільні комунікації та регіональні студії
освітньої програми країнознавство
Казбеков Прохор Анатолійович
Керівник: завідувачка кафедри всесвітньої історії
та міжнародних відносин, доцент, к.і.н.,

_____ Маклюк О.М.

Рецензент: доцент кафедри всесвітньої історії та
міжнародних відносин, доцент, к.і.н.

_____ Омельченко А.В.

Запоріжжя
2020 рік

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет історичний

Кафедра всесвітньої історії та міжнародних відносин

Освітній рівень другий (магістерський)

Спеціальність 291 Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії

ЗАТВЕРДЖУЮ

**Завідувачка кафедри всесвітньої
історії та міжнародних відносин
Маклюк О.М.**

«_____» _____ 2020 року

З А В Д А Н Н Я
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТУ

Казбекову Прохору Анатолійовичу

1. Тема роботи: Моделі молодіжної політики в країнах Європейського Союзу: порівняльний аналіз, керівник роботи к.і.н., доцент Маклюк О.М., затверджені наказом ЗНУ №505-с від 30 квітня 2020 року
2. Строк подання студентом роботи 9 грудня 2020 року.
3. Вихідні дані до роботи: Denstad F. Y. Youth policy manual. How to develop a national youth strategy Council of Europe. 2009. 94 p., Dibou T. Towards a better understanding of the model of EU youth policy. Studies of Changing Societies: Youth Under Global Perspective. Vol. 1'(5) 2012. P.15-36., Donaj L. Selected problems of functioning of youth councils of communes and cities in Poland. Youth World Politics. 2013. №2. p.3-10., Ekman T. Country sheet on youth policy in Sweden. Council of Europe and European Commission. 2016. 20 p., Inglehart R. Modernization and postmodernisation: Cultural, economic, and political change in 43 societies. Princeton: Princeton University Press. 1997; Inglehart R., Norris P. Rising tide. New York: Cambridge University Press. 2003. 464 p., Kamara J. Youth Policy: What Works and What Doesn't. A report of United Way Toronto. 2008. 36 p., Krzaklewska E. Country sheet on youth policy in Poland. Council of Europe and European Commission. 2014. 24 p.
4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити): визначити фактори, які вплинули на стрімкий розвиток молодіжної політики ЄС, проаналізувавши історію її становлення; виокремити головні принципи, згідно з якими ЄС здійснює молодіжну політику на національному, регіональному та місцевому рівнях; з'ясувати роль окремих інститутів ЄС при формуванні політики для молоді; розкрити особливості кожної з моделей молодіжної політики, які застосовуються в ЄС; визначити відмінності в реалізації кожної моделі, порівнявши 4 країни-учасниці ЄС; охарактеризувати програму Erasmus+, як головну міжнародну програму ЄС.
5. Перелік графічного матеріалу: немає

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Завдання видав	Завдання прийняв	Дата
		Підпис	Підпис	
Вступ	Маклюк О.М., доцент			03.02.20
Розділ 1	Маклюк О.М., доцент			16.04.20
Розділ 2	Маклюк О.М., доцент			25.06.20
Розділ 3	Маклюк О.М., доцент			14.08.20
Розділ 4	Маклюк О.М., доцент			06.09.20
Висновки	Маклюк О.М., доцент			02.10.20

7. Дата видачі завдання 25 листопада 2019 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1.	Вивчення проблеми, опрацювання джерел та наукової літератури	Грудень 2019 р. – лютий 2020 р.	<i>виконано</i>
2.	Написання вступу	лютий 2020 р.	<i>виконано</i>
3.	Написання першого розділу	квітень 2020 р.	<i>виконано</i>
4.	Написання другого розділу	червень 2020 р.	<i>виконано</i>
5.	Написання третього розділу	серпень 2020 р.	<i>виконано</i>
6.	Написання четвертого розділу	вересень 2020 р.	<i>виконано</i>
7.	Написання висновків	жовтень 2020 р.	<i>виконано</i>

Студент _____ Казбеков П.А.

Керівник роботи (проекту) _____ Маклюк О.М.

Нормоконтроль пройдено

Нормоконтролер _____ Черкасов С.С.

МОДЕЛІ МОЛОДІЖНОЇ ПОЛІТИКИ В КРАЇНАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ

Кваліфікаційна робота складається із вступу, 4 розділів (13 підрозділів), загальних висновків, списку використаних джерел та літератури (128 найменувань), додатків. Обсяг основної частини роботи складає 76 сторінок машинописного тексту, загальний обсяг магістерської роботи – 123 сторінок.

Ключові слова: Європейський Союз, модель молодіжної політики, молодь, молодіжна політика, Німеччини, Швеція, Іспанія, Польща, Еразмус+, стратегії, цілі.

Об'єктом дослідження виступає молодіжна політика Європейського Союзу.

Предметом дослідження є сучасна молодіжна політика Європейського союзу на прикладі Німеччини, Швеції, Іспанії і Польщі та їх відмінності у принципах і методах реалізації молодіжної політики на всіх рівнях.

Мета дослідження. На основі аналізу джерел та літератури дослідити сучасні принципи та методи реалізації молодіжної політики Європейського Союзу та визначити її відмінності, проаналізувавши окремі країни-учасниці ЄС.

Європейська система молодіжної політики пройшла довгий шлях становлення і розвитку, і сьогодні постає як цілком дієвий механізм реалізації молодіжної політики в регіоні. Тільки завдяки спільній співпраці урядів з молоддю та організаціями в країнах-учасницях ЄС, створенню спеціальних інститутів, розробці актуальної до сих пір законодавчої бази впровадження загальноєвропейських стандартів та принципів роботи в усі сфери, що стосуються молоді, був здійснений такий стрімкий розвиток.

Проаналізувавши базові документи ЄС в молодіжній політиці та стратегії її розвитку, можна сформулювати головні її принципи: постійна співпраця між урядом та молоддю, громадськими та неурядовими організаціями, суспільством; інформування молоді про її права та можливості; свобода культурного, творчого та політичного вираження; боротьба з усіма формами дискримінації; підтримка

і заохочення активного проведення вільного часу; правильна організація професійної підготовки тих, хто працює з молодими людьми; сприяння міжнародним зв'язкам та мобільності між молодими людьми.

Головну роль в управлінні молодіжною політикою на національному рівні здійснюють Європейська комісія, Європейський парламент, відповідні інститути Ради Європи, Європейський молодіжний форум та Європейський молодіжний парламент.

На сьогодні існує 4 основні моделі молодіжної політики: універсалістська, громадівська, протекціоністська та централізована. Не дивлячись на те, що в країнах застосовується не одна модель, а 2 або 3, можна виокремити їхні характерні особливості. Не дивлячись на те, що всі країни-учасниці ЄС вживають заходів щодо молодіжної політики згідно до загальноєвропейських стратегій та програм, на практиці відбувається помітна відмінність в залежності від моделі молодіжної політики, економічного стану країни, національних традицій та ролі молодіжних і громадських організацій.

Проаналізувавши 4 країни – представниці кожної з моделей молодіжної політики (Німеччина – протекціоністська, Швеція – універсалістська, Іспанія – громадівська та централізована, Польща – централізована) можна зробити висновок, що саме в Німеччині та Швеції сформувалася найбільш розвинена та успішна система роботи з молоддю. Ці країни акцентували увагу на проблемах дискримінації та толерантності в молодіжному суспільстві, поліпшення системи професійної освіти, надання житла молодим людям, соціальною адаптацією молоді в суспільство та боротьбою з наркоманією. Незважаючи на наявні труднощі, Німеччина та Швеція намагаються своїм прикладом показати іншим країнам-членам ЄС, як повинна вибудовуватися молодіжна політика всередині держави з урахуванням загальноєвропейських вимог та стандартів.

У той же час, Польща та Іспанія прямо заявляють, що основою їх молодіжної політики є базові документи ЄС. Не дивлячись на схожість цілей молодіжної політики за аналогією з загальноєвропейськими документами, в Іспанії та Польщі існує безліч проблем, які необхідно вирішувати на

сьогоднішній день. В той час, як багато північних і західноєвропейських країн забезпечують хороший рівень життя і можливості для розвитку молоді, країни Південної та Східної Європи акцентують увагу на вирішенні першочергових проблем.

Найуспішнішою міжнародною програмою ЄС в сфері освіти є Erasmus+, головною метою якої є покращення рівня якості європейської освіти на всіх рівнях, стандартизація різнонаціональних систем освіти згідно з вимогами ЄС, збільшення рівня мобільності молодих людей та будування систему обміну досвідом та інформацією між навчальними закладами по всьому світу.

Проаналізувавши комплексно молодіжну політику ЄС, можна зробити висновок, що для розбудови такої складної та цілісної системи молодіжної політики Європейський Союз впровадив усі необхідні комплексні заходи, зважаючи на унікальні та відмінні фактори усіх країн-членів та моделі політики, які вони застосовують. ЄС опираючись на стабільний діалог з молоддю та громадськими організаціями намагається формувати подальшу молодіжну політику максимально адаптивною. І залежно від того, наскільки гнучкою та оперативною виявиться політика Європейського Союзу, буде залежати, в першу чергу, рівень інтеграції молоді в суспільно-політичне життя суспільства – зокрема, процес формування здорового і процвітаючого європейського суспільства та стабільний розвиток країни в цілому.

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. СТАН НАУКОВОЇ РОЗРОБКИ ТЕМИ, ДЖЕРЕЛЬНА БАЗА, МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ	9
1.1 Стан наукової розробки.....	9
1.2 Джерельна база дослідження.....	14
1.3 Методи дослідження та ключові поняття.....	17
РОЗДІЛ 2. ЗАГАЛЬНІ ПРИНЦИПИ ТА СТРАТЕГІЇ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ МОЛОДІЖНОЇ ПОЛІТИКИ	20
2.1 Історія розвитку молодіжної політики в Європі.....	20
2.2 Основні принципи здійснення молодіжної політики в ЄС.....	28
2.3 Різновиди європейської молодіжної політики.....	35
РОЗДІЛ 3. ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ МОЛОДІЖНОЇ ПОЛІТИКИ НІМЕЧЧИНИ, ШВЕЦІЇ, ІСПАНІЇ ТА ПОЛЬЩІ	43
3.1 Основні критерії порівняння молодіжної політики.....	43
3.2 Особливості впровадження протекціоністської моделі в Німеччині.....	45
3.3 Вияв характерних рис універсалістської моделі в Швеції.....	50
3.4 Співіснування громадівської та централізованої моделей в Іспанії.....	56
3.5 Визначення рис централізованої моделі на прикладі Польщі.....	60
РОЗДІЛ 4. МІЖНАРОДНІ МОЛОДІЖНІ ПРОГРАМИ ЄС	67
4.1 Цілі та напрямки діяльності головної міжнародної програми ЄС для молоді – Erasmus+.....	67
4.2 Практична реалізація та структура Erasmus+.....	71
ВИСНОВКИ	77
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ І ЛІТЕРАТУРИ	82
ДОДАТКИ	95
ПРАКТИЧНА ЧАСТИНА	99

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

ЄС – Європейський Союз

НУО – Неурядові організації

BJK – Bundesbeirat für Jugendangelegenheiten (Федеральний консультативний комітет у справах молоді)

BMFSFJ – Bundesministerium für Familie, Senioren, Frauen und Jugend (Федеральне міністерство у справах сім'ї, людей похилого віку, жінок та молоді)

CDEJ – European Steering Committee for Youth (Європейський керівний комітет у справах молоді)

CJE – Consejo de la Juventud de España (Іспанська молодіжна рада)

DBJR – Deutsche Bundesjugendring (Німецька федеральна молодіжна асоціація)

EACEA – Education, Audiovisual and Culture Executive Agency (Виконавче агентство Європейської комісії з питань освіти, аудіовізуальних технологій та культури)

ERYICA – European Youth Information and Counselling Agency (Європейське агентство молодіжної інформації та консультацій)

EYF – European Youth Foundation (Європейський Молодіжний Фонд)

EYP – European Youth Parliament (Європейський молодіжний парламент)

EQF-NCP – European Qualifications Framework-National Coordination Points (Європейська кваліфікація національних координаційних установ)

JSP – The Joint-Study Programmes (Програми спільних досліджень)

INJUVE – Instituto de la Juventud (Іспанський молодіжний інститут)

LSU – Landsrådet för Sveriges Ungdomsorganisationer (Національна рада шведських молодіжних організацій)

MUCF – Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (Шведське агентство у справах молоді та громадянського суспільства)

NARIC – National Academic Recognition Information Centers (Національні інформаційні центри академічного визнання)

RPJ – Ring politischer Jugend (Рада політичної молоді)

SEG – School Education Gateway

SGB VIII – Sozialgesetzbuch Achtes Buch Kinder und Jugendhilfe (Соціальний кодекс, Книга VIII – Служба у справах дітей та молоді)

YFJ – European Youth Forum (Європейський молодіжний форум)

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. В усіх країнах світу молодь представляє собою проблемну, багатогранну та суперечливу соціальну групу. Проте, це не заважає їй в той же час бути активною, мобільною та мати наміри і готовність до будь-яких змін. Реакція молоді на сучасні політичні події та глобальні проблеми має вплив як на внутрішню, так і на зовнішню політику країн. Саме з цієї позиції, на даний момент молодь розглядається як важлива і перспективна частина суспільства, що має найбільшу активність в глобальних політичних процесах та чий позиції та погляди можуть впливати на вектор політичного розвитку країни.

Наявність конструктивного діалогу між урядом і молоддю визначає наскільки ефективним та якісним буде відбуватися розвиток держави. Тому важливим фактором для успішного здійснення цього діалогу є формування окремих інститутів та органів влади, які б займалися співпрацею з молодими людьми, приймали певних заходів, визначали головні проблеми цієї групи суспільства. Тобто держава має визначити молодіжну політику як окремий важливий напрямок її діяльності і формувати програми та стратегії розвитку, спираючись саме на позицію молоді.

Молодіжна політика, як один із головних напрямків державної політики, стала розглядатися в Європі після масових молодіжних революцій 1960-1970 рр. Саме вони стали каталізатором змін, які привели до формування окремих європейських органів управління молодіжною політикою, співпраці молоді з європейськими експертами над розробкою перших законів та статутів в цій сфері та участі молоді та молодіжних організацій в конференціях та самітах, присвячені молодіжним проблемам та викликам.

На сьогоднішній день європейська молодіжна політика є однією з найефективніших та найуспішніших в світі. Завдяки своїй унікальній структурі, якісній законодавчо-правовій базі, розробці багатовекторних програм та стратегій, молодіжна політика ЄС виділяється серед інших. Однією з характерних особливостей ЄС є його зусилля по створенню єдиних

загальноєвропейських стандартів та простору, в якому повинні бути сформовані не тільки загальні політичні інститути, а й спільні для всіх європейців цінності. І в цьому процесі саме молодь виступає ключовим об'єктом, на яку спрямовані заходи щодо формування загальноєвропейської ідентичності.

Тому останнім часом надзвичайну актуальність набула тема структури та сучасного стану молодіжної політики ЄС, її принципів роботи та формування головних напрямків. Молодіжні політичні моделі ЄС є прикладами для багатьох країн при розбудові молодіжної політики як окремої галуззі. Використовуючи методи та заходи ЄС, інші країни мають можливість покращити свою молодіжну сферу, підвищити громадянську активність молоді, поліпшити умови її розвитку та внести зміни до усіх сфер, які відносяться до молодіжної політики.

Об'єктом дослідження виступає молодіжна політика Європейського Союзу.

Предметом дослідження є сучасна молодіжна політика Європейського союзу на прикладі Німеччини, Швеції, Іспанії і Польщі та їх відмінності у принципах і методах реалізації молодіжної політики на всіх рівнях.

Мета дослідження полягає у дослідженні сучасних принципів та методів реалізації молодіжної політики Європейського Союзу та визначенні її відмінностей, проаналізувавши окремі країни-члени ЄС.

Досягнення мети передбачає вирішення наступних **завдань**:

- визначити фактори, які вплинули на стрімкий розвиток молодіжної політики ЄС, проаналізувавши історію її становлення;
- виокремити головні принципи, згідно з якими ЄС здійснює молодіжну політику на національному, регіональному та місцевому рівнях;
- з'ясувати роль окремих інститутів ЄС при формуванні політики для молоді;
- розкрити особливості кожної з моделей молодіжної політики, які застосовуються в ЄС;
- визначити відмінності в реалізації кожної моделі, порівнявши 4 країни-учасниці ЄС;

- охарактеризувати особливості програми Erasmus+, як головної міжнародної програми ЄС.

Хронологічними межами дослідження є 1992 рік – сьогодні. Нижня межа пов'язана із підписанням Маастрихтського договору та фактичним заснуванням Європейського Союзу. Іноді наше дослідження може виходити за встановлені хронологічні межі, що пов'язано з дослідницькою доцільністю (для кращого пояснення передумов та причин тих чи інших процесів тощо).

Географічними межами дослідження є території країн-учасниць Європейського Союзу, зокрема Німеччина, Швеція, Іспанія та Польща.

Наукова новизна дослідження полягає у спробі систематизувати інформацію отриману з джерел стосовно всіх сфер молодіжної політики в Європейському Союзі, спираючись на комплекс наявних джерел та наукової літератури прослідкувати та визначити основні принципи та відмінності її реалізації на місцевому рівні, порівнюючи між собою молодіжну політику Німеччини, Швеції, Іспанії та Польщі.

Теоретичне і практичне значення роботи полягає в тому, що її результати можуть бути використані при вивченні факультативного курсу з всесвітньої історії у різних навчальних закладах, у розробці стратегії діяльності українськими молодіжними організаціями, а також наявні матеріали магістерської роботи можуть бути використані для подальшої дослідницької роботи.

Апробація результатів дослідження здійснена під час їхнього обговорення на науково-практичних конференціях: Літній університет ЄДС: майбутнє Європи після виборів (EDS Summer University: The Future of Europe after the Elections) 31.07-04.08.2019 рр. в Бухаресті; ЄДС: Демографія та енергетика: Стале майбутнє ЄС (EDS: Demography & Energy: Sustainable Future of the EU) 17-21.11.2019 рр. в Загребі; ЄДС: Європейські виклики стабільності в освіті та ринках праці в 21-му столітті (EDS: European Challenges of Sustainability for the Education and Labour Markets in the 21st century) 13-17.02.2020 в Берліні.

Структура роботи підпорядкована меті та завданням дослідження. Кваліфікаційна робота складається із вступу, 4 розділів (13 підрозділів), загальних висновків, списку використаних джерел та літератури (128 найменувань), додатків. Обсяг основної частини роботи складає 76 сторінок машинописного тексту, загальний обсяг магістерської роботи – 123 сторінок.

РОЗДІЛ 1

СТАН НАУКОВОЇ РОЗРОБКИ ТЕМИ, ДжЕРЕЛЬНА БАЗА, МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ

1.1. Стан наукової розробки

З метою аналізу стану наукової розробки теми нашого дослідження, нами було опрацьовано широке коло наукової літератури, присвяченій вивченню ключових аспектів предмету дослідження. Переважно до проблематики дослідження розвитку та реалізації молодіжної політики Європейського Союзу згідно до існуючих моделей політики.

Питанням формування європейської молодіжної політики присвячено небагато робіт як вітчизняних, так і зарубіжних дослідників. Аналізуючи праці вчених, ми умовно поділили їх на декілька блоків. До першого блоку ми віднесли роботи, які висвітлюють характерні особливості окремих європейських моделей молодіжної політики, до другого – головні принципи, цілі та стратегії молодіжної політики ЄС, до третього – законодавчо-правове регулювання ЄС в сфері роботи з молоддю та інструменти її реалізації на національному та місцевому рівнях та до четвертого блоку ми віднесли роботи, в яких досліджуються молодіжна політики окремих країн Європи.

Серед вітчизняних авторів, які займалися дослідженнями моделей молодіжної політики, слід відзначити таких, як: М.В. Гуцалова [95], Т. Донченко [97], Т.М. Краснопольська [103], С.М. Луценко [106], А.І. Нікитенко [110], А.С. Сафонова [115].

В своїй роботі «Моделі молодіжної політики в країнах Європейського Союзу» [95] М.В. Гуцалова зробила акцент на історії розвитку європейської молодіжної політики та підходи формування політики для молоді ЄС та ООН. Досліджуючи історичні процеси, які вплинули на сучасний стан молодіжної політики ЄС, авторка виокремила критерії, згідно з якими молодіжна політика поділяється на моделі: рівень демократії, національно-культурні традиції та нормативно-правове забезпечення. Також М.В. Гуцалова дійшла до висновку,

що визначення моделі молодіжної політики ґрунтується на попередньому історичному досвіді країни в її реалізації та формуванні.

Робота Т. Донченко «Основні моделі державної молодіжної політики: закордонний та вітчизняний досвід» [97] продовжує тему класифікації моделей молодіжної політики. В своїй роботі автор розширив типологію моделей та більш детально охарактеризував кожен з них. Одним із головних критеріїв, за якими Т. Донченко поділяв молодіжну політику був ступінь втручання та регулювання політики державою. Крім цього, автор пов'язав характеристики моделей молодіжної політики зі стратегіями та інструментами її реалізації.

Т.М. Краснопольська в праці «Європейські моделі молодіжної політики та перспективи для України» [103] акцентувала увагу не тільки на типології моделей молодіжної політики та виокремленні їх особливостей, а і на відмінностях в загальному розумінні терміну «молодіжна політика» різними авторами. Порівнюючи поняття, авторка зробила висновок щодо існування двох типів молодіжної політики: саме молодіжна політика та державна молодіжна політика.

Також варто відзначити роботи С.М. Луценко «Особливості реалізації молодіжної політики в Україні та за кордоном: управлінський аспект» [106], А.І. Нікитенко «Молодіжна політика в Європейському Союзі: сучасний стан» [110] та А.С. Сафонові «Молодіжна політика і молодь в політиці: зарубіжний досвід» [115]. Проблема класифікації молодіжної європейської політики також порушувалася, проте не було предметом їх дослідження.

Щодо західних досліджень з цього питання, варто згадати таких авторів, як Т. Бекман [72], А. Валфер [72], Т. Дібу [15], Р. Кларіс [124], Л. Сюань [128], Г.М. Хейл [72] та А. Хейс [72].

В своїй роботі «На шляху до кращого розуміння моделі молодіжної політики ЄС» («Towards a better understanding of the model of EU youth policy») [15], Т. Дібу досліджує загальну модель молодіжної політики ЄС та її можливості для формування різногалузевої та багаторівневої співпраці в молодіжній сфері. Особливістю роботи є детальний аналіз багаторівневого

управління ЄС молодіжною політикою та міжрівнева співпраця у її реалізації стратегій. Також авторка розглядає в роботі головні структурні елементи кожного рівня імплементації політики для молоді ЄС.

В роботі «Молодіжні трансформації, молодіжна політика та участь» («Youth Transitions, Youth Policy and Participation») [72] автори детально охарактеризували чотири головні моделі молодіжної політики Європейського Союзу (універсалістська, протекціоністська, громадівська та централізована). Також в роботі аналізуються відмінності в роботі з молоддю в залежності від окремої моделі. Автори в своїй праці розглянули і деякі головні напрями діяльності молодіжної політики ЄС, тим самим систематизуючи інформацію в цій сфері.

Питанню головних принципів, цілей та стратегій молодіжної політики ЄС присвячено праці багатьох вітчизняних дослідників: Є.І. Бородіна [89], О.В. Галушко [91], В.Н. Георгієнка [92], К.С. Кануннікова [100], Л.І. Кормича [102], Ю.С. Леонова [105], В.В. Мотречко [108], О.М. Овчара [111], Н.В. Подобеда [112], Р.П. Сторожука [117], І.І. Хожила [90].

Серед усіх робіт слід відзначити в першу чергу праці Є.І. Бородіна «Програмний метод у реалізації молодіжної політики Європейського Союзу: новий підхід» [89] та «Європейські структури та програми з питань молоді» [90]. В своїх дослідженнях автор розкриває особливості здійснення молодіжної політики Європейським Союзом, піднімаючи проблемні питання у її формуванні і реалізації, та порівнюючи існуючі моделі європейської молодіжної політики. Також Є.І. Бородин приділяє увагу європейському спеціальному молодіжному законодавству, виокремлюючи головні його елементи. На думку автора, офіційні стратегії розвитку молодіжної політики ЄС є частиною законодавства і дотримання їх норм та рекомендацій є необхідним для цілковитого розвитку організації та європейської молоді в цілому. Не дивлячись на те, що дослідження написано ще в 2008 році і деяка інформація залишається актуальною, робота викладена структуровано та цілком розкриває сутність діяльності Європейського Союзу в сфері молодіжної політики.

Також слід відзначити роботу В.В. Мотречко «Особливості формування державної політики в ЄС та перспективи її імплементації в Україну» [108], яка так само присвячена розкриттю головних принципів, дотримуючись яких ЄС успішно реалізує свою молодіжну політику. Так, авторка наголошує на важливості співпраці Європейського Союзу та Ради Європи в галузі молодіжної політики. Також В.В. Мотречко аналізує в своїй роботі окремі програми ЄС, які націлені на вирішення головних проблем молоді, як соціальної групи.

Не можна не згадати про роботу Л.І. Кормич «Соціальні пріоритети молодіжної політики України в світлі євроінтеграційних процесів» [102], в якій авторка цілісно розглядає всі елементи, що задіяні при реалізації європейської молодіжної політики. Особливістю роботи є окреме визначення важливості системи освіти в контексті поліпшення стану молоді та загального європейського розвитку молодіжної політики. Крім цього, Л.І. Кормич аналізуючи стан молодіжної політики ЄС, виокремила загальні її пріоритети та принципи ефективності.

Слід також відзначити працю Ю.С. Леонова «Стратегії європейської державної молодіжної політики: основні напрямки і тенденції» [105], в якій автор порівнює підходи в реалізації молодіжної політики в країнах Європи та США. Порівнюючи молодіжну політику окремих країн, автор доповнює інформацію та більше поглиблюється в проблематику теми, роблячи акцент на відмінностях моделей молодіжної політики, молодіжного законодавства, головним проблемам молоді та ступінь участі молоді в громадському житті.

Роботи Н.В. Георгієнка «Молодіжна політика ЄС, РЄ і ООН» [92], К.С. Кануннікова «Концепції європейської державної молодіжної політики: тенденція і основні напрямки» [100], О.М. Овчара «Сучасні тенденції молодіжної політики Європейського Союзу: досвід для України» [111], Н.В. Подобеда «Міжнародний досвід реалізації молодіжної політики та можливості його застосування в Україні» [112], Р.П. Сторожука «Основні пріоритети молодіжної політики у країнах Європи» [117] також обширно

розкривають загальні принципи роботи ЄС в молодіжній сфері, висвітлюють проблеми цієї групи та аналізують підходи окремих структур ЄС у їх вирішенні.

Серед робіт, що присвячені темі законодавчо-правового регулювання молодіжної політики та аналізу інструментів ЄС її реалізації слід відзначити роботи вітчизняних авторів Є.І. Бородіна та І.І. Хожило «Європейські структури та програми з питань молоді» [114], М. Кербаля «Зарубіжний досвід формування нормативно-правової бази щодо молодіжної політики» [101], А. Садецької «Программа Erasmus: Mundus как инструмент развития региона» [114], А.В. Соколова «Сучасні інститути молодіжної політики в Європі: історія становлення та розвитку» [116], В.І. Ярошовича «Соціальні аспекти реалізації державної молодіжної політики в країнах Європейського Союзу на сучасному етапі розвитку» [121], М.В. Перепелиці «Державна молодіжна політика в Україні: регіональний аспект» [132] та В.А. Смирнова «Особливості інституціоналізації молодіжної політики в Європі» [133]. Спільною особливістю цих робіт є детальна характеристика окремих органів Європейського Союзу, діяльність яких пов'язана з європейською молодіжною політикою. Автори в своїх роботах розкривають діяльність окремих інститутів ЄС на всіх рівнях, які відповідають за регулювання молодіжної політики в Європі, формують головні напрями діяльності, вживають необхідних заходів для вирішення викликів молоді на сучасному етапі. Також в цих працях автори робили акцент на історичному розвитку ЄС та його органів, проаналізували становлення молодіжної політики в Європі, розглянули спільні проекти Європейської Комісії та Ради Європи. Крім цього, дані дослідження присвячені процесам розвитку молодіжної законодавчої бази Європейського союзу та аналізу їхніх трансформацій, що відбувалися в залежності від змін кола потреб і вимог молоді та проблем на той момент.

Таким чином, можна констатувати, що незважаючи на наявність значного доробку наукових праць з досліджуваної теми, існує певний брак досліджень з особливостей європейських молодіжних моделей та не вистачає аналізу їх впровадження в окремих країнах. Враховуючи цей факт, існує потреба

проведення комплексного дослідження імплементації європейських моделей молодіжної політики з метою виокремлення їх спільних та відмінних рис.

1.2. Джерельна база дослідження

Серед зарубіжних джерел, які присвячені стратегіям молодіжної політики ЄС найкращими та найбільш повними є офіційні документи Європейської Комісії та Ради Європи, в яких аналізуються актуальні проблеми та стан молоді, детально описуються майбутні напрямки діяльності молодіжної політики, розглядаються особливості діяльності головних галузей в молодіжній сфері та прописуються рекомендації щодо імплементації стратегії на місцевому рівні. Для аналізу ми використовували наступні офіційні документи: «Звіт Європейського Союзу про молодь за 2012 рік» («2012 EU Youth Report. European Union») [1], «Стратегія ЄС щодо молоді – Інвестування та розширення можливостей» («An EU Strategy for Youth – Investing and Empowering») [5], «Резолюція Ради від 27 листопада 2009 року про оновлені рамки європейської співпраці у молодіжній галузі (2010-2018)» («Council resolution of 27 November 2009 on renewed framework for European cooperation in the youth field (2010-2018)») [10], «Залучення, об'єднання та розширення можливостей молодих людей: нова молодіжна стратегія ЄС» («Engaging, Connecting and Empowering young people: a new EU Youth Strategy») [18], «Європейська стратегія навчання в галузі молоді» («European Training Strategy in the field of Youth») [25], «Молодіжна стратегія ЄС 2010-2018» («EU Youth Strategy 2010-2018») [37], «Національна молодіжна політика - до 2020 року: спільне бачення майбутнього молоді» («National Youth Policy – Towards 2020: A Shared Vision for the Future of Young People») [52], «Резолюція Ради Європейського Союзу та представників урядів держав-членів про рамки європейського співробітництва у молодіжній галузі: Молодіжна стратегія Європейського Союзу 2019-2027» («Resolution of the Council of the European Union and the Representatives of the Governments of the Member States meeting within the Council on a framework for European cooperation in the youth field: The European Union Youth Strategy 2019-2027») [57], «Молодіжна

стратегія Європейського Союзу 2019-2027» («The European Union Youth Strategy 2019-2027») [66], «Керівництво з молодіжної політики. Як розробити національну молодіжну стратегію в Раді Європи» («Youth policy manual. How to develop a national youth strategy Council of Europe») [83].

Зануритися глибше в регулювання молодіжною політикою ЄС завдяки її законам та правилам, можливо лише проаналізувавши офіційні законодавчі документи ЄС в молодіжній сфері. Для цього ми розглянули наступні фундаментальні закони: «Європейські основи молодіжної політики» («A European framework for youth policy. Directorate of Youth and Sport Council of Europe Publishing») [4], «Комюніке Європейської Комісії до Ради Європи, Європейського Парламенту, Європейського комітету з економічної та соціальної політики та Комітету регіонів «Підтримка повноцінної участі молоді в освіті, зайнятості та суспільстві» («Communiqué of the European Commission to the Council, the European Parliament, the European Committee for Economic and Social Policy and the Committee of the Regions «Supporting the full participation of young people in education, employment and society»») [7], «Європейський молодіжний пакт» («European Youth Pact») [31], «Лісабонська декларація з молодіжної політики» («Lisbon Declaration on Youth Policies») [48], «Політичний документ щодо молоді та міграції» («Policy Paper on Youth & Migration. Adopted by the Council of Members/ Extraordinary General Assembly») [54], «Переглянута Європейська хартія про участь молоді у місцевому та регіональному житті» («Revised European Charter on the Participation of Young People in Local and Regional Life») [58], «Посібник програми Еразмус +» («What is the structure of the Erasmus+ Programme? Erasmus+ Programme Guide») [73] та «Дослідження молоді: основи» («Youth research: the essentials») [84].

Досліджуючи тему молодіжної політики в окремих країнах Європи, слід зазначити, що на даний момент існує істотний брак якісної літератури, як серед вітчизняних, так і зарубіжних авторів. Тому до нашого аналізу літератури увійшли тільки деякі праці, які торкаються теми впровадження молодіжної політики ЄС на місцевому рівні: Л. Данай «Вибрані проблеми функціонування

молодіжних рад комун та міст у Польщі» («Selected problems of functioning of youth councils of communes and cities in Poland») [16], Т. Екман «Державний звіт щодо молодіжної політики у Швеції» («Country sheet on youth policy in Sweden») [17], Р. Інглехарт «Модернізація та постмодернізація: Культурні, економічні та політичні зміни в 43 суспільствах» («Modernization and postmodernization: Cultural, economic, and political change in 43 societies») [38], С. Клінзінг «Державний звіт про молодіжну політику в Німеччині» («Country sheet on youth policy in Germany») [44], К. Кржаклевська «Державний звіт про молодіжну політику в Польщі» («Country sheet on youth policy in Poland») [46], К. Вондрачек «Державний звіт про молодіжну політику в Німеччині» («Country sheet on youth policy in Germany») [74], Ф. Торбьорн «Молодіжна політика та участь у Швеції: історична перспектива» («Youth policy and participation in Sweden: a historical perspective») [70], «Національна програма боротьби з бідністю та соціальною ізоляцією 2020. Новий вимір активної інклюзії» («Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2020. Nowy wymiar aktywnej integracji») [45], «Польська молодіжна стратегія на 2003-2012 роки» («Polish Youth Strategy for the years 2003-2012») [50], «Молодіжна політика в Німеччині, 2017» («Youth Policies in Germany, 2017») [79], «Молодіжна політика в Польщі, 2017» («Youth policies in Poland, 2017») [80], «Молодіжна політика в Іспанії, 2017» («Youth policies in Spain, 2017») [81], «Молодіжна політика в Швеції, 2017» («Youth policies in Sweden, 2017») [82], О. Галушко «Молодіжна політика сучасної Швеції – приклад для України» [91] та О. Лазор «Взаємодія органів місцевого самоврядування та державної влади Німеччини у сфері молодіжної політики» [104].

В даних працях характеризується молодіжна політика країн-учасниць Європейського Союзу в головних галузях, які найбільш впливають на стан молоді: громадянська участь, система освіти, зайнятість молоді, професійне навчання, соціальна адаптація, робота з проблемною молоддю, боротьба з наркоманією, волонтерство, викорінення усіх форм дискримінації, мобільність та діалог молодих людей з урядом. Крім цього, в роботах детально розглядається

молодіжне законодавство, головні державні програми та стратегії молодіжної політики, співробітництво державних установ з громадськими та молодіжними організаціями, соціальна політика для молоді та робота з людьми, які залучені до діяльності в молодіжній сфері.

Проте для більш глибокого та всебічного розкриття теми реалізації європейської молодіжної політики в залежності від моделі політики в обраних для порівняння країнах ЄС (Німеччини, Швеції, Іспанії, Польщі), ми також використовували данні офіційних сайтів державних органів та інститутів, найбільш впливових молодіжних та громадських організацій, європейських молодіжних центрів, парламентів та рад країн.

Отже, аналіз і використання перерахованих джерел дає можливість на основі оригінальних матеріалів розкрити всю складність і багатогранність формування та механізмів реалізації молодіжної політики Європейського Союзу. Джерела містять чимало відомостей з питань структурної організації ЄС в молодіжній сфері, особливостей європейських моделей молодіжної політики, а також висвітлюють різні аспекти впровадження молодіжної політики на національному та місцевому рівнях згідно до загальноєвропейських принципів та цілей.

1.3. Методи дослідження та ключові поняття

Дослідження історії становлення та практичного втілення європейської молодіжної політики можливо з обов'язковим дотриманням певних наукових принципів. В контексті розглянутого нами питання ми спирались на наступні принципи: історизму (дозволив опрацювати становлення молодіжної європейської політики від початку розгортань перших молодіжних революцій до сучасного її успіху); системності (дозволив розглянути молодіжну політику Європейського Союзу, як систему, з притаманною їй структурою, компонентами та функціями); багатфакторності (дозволив визначити комплекс факторів, що впливали на процес становлення молодіжної політики в Європі та визначали головні напрями її розвитку).

У даній роботі нами було використано низку загальнонаукових та спеціально-історичних методів дослідження.

Описовий метод є одним з найважливіших у нашому дослідженні і дозволив нам виокремити і описати ключові етапи процесу становлення та розвитку європейської молодіжної політики з метою формування цілісного уявлення про предмет дослідження.

Метод аналізу та синтезу був застосований нами під час спостереження за тенденцією змін в становленні молодіжної політики у Європі в зазначений період часу, а також у комплексному дослідженні історичних джерел.

Варто відзначити евристичний метод, який був використаний нами під час пошуку та відбору необхідного науково-спеціалізованого комплексу джерел та наукових праць з зазначеної теми.

Практично застосовуючи системний метод ми розглядали предмет дослідження як сукупність взаємопов'язаних ланок – молодіжне законодавство; діалог уряду з молоддю; державні органи, що відповідають за впровадження молодіжної політики; молодіжні програми та стратегії; діяльність громадських та молодіжних організацій, які утворюють систему – європейська модель молодіжної політики. Існування даної системи можливе лише за наявності цих ланок та тісної співпраці між одна з одною.

Вищезазначені принципи реалізуються за допомогою комплексу методів, перш за все загальнонаукових: аналіз та синтез; узагальнення; індукції та дедукції; описовий.

До складу методологічної бази увійшли наступні спеціально історичні методи: діахронний аналіз (дозволив розглянути молодіжну політику Європейського Союзу в конкретних часових рамках і з виокремленням періодів її розвитку); історико-генетичний (допоміг простежити генезу європейської молодіжної політики та відзначити динаміку її розвитку); історико-порівняльний (дозволив порівняти окремі аспекти реалізації молодіжної політики в окремих країнах-учасницях Європейського Союзу).

Таким чином, застосування комплексу вищезазначених принципів та методів дає можливість ґрунтовно опрацювати питання реалізації молодіжної політики в Європі в залежності від моделі політики та розв'язати поставлені науково-дослідні завдання.

Підсумовуючи можемо сказати що, джерельна база та наукові праці з досліджуваної теми дають можливість об'єктивно проаналізувати проблеми становлення і розвитку молодіжної політики Європейського Союзу. Проте варто зазначити , що існує певна нестача наукових праць щодо реалізації молодіжної політики в країнах Європейського Союзу на сучасному етапі розвитку. Враховуюче цей факт, ми використовували офіційні законодавчі документи ЄС в сфері молодіжної політики, щоб оцінити її положення на даний момент.

Отже, опрацьовані нами різнопланові матеріали містять достатньо інформації про формування головних напрямків та здійснення молодіжної політики ЄС і сприяють дослідженню її основних принципів та відмінності реалізації на місцевому рівні, порівнюючи між собою молодіжну політику окремих країн .

РОЗДІЛ 2

ЗАГАЛЬНІ ПРИНЦИПИ ТА СТРАТЕГІЇ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ МОЛОДІЖНОЇ ПОЛІТИКИ

2.1. Історія розвитку молодіжної політики в Європі

Європейські країни порівняно пізно виокремили молодіжну політику в окрему сферу діяльності держави. Це сталося в 1950-1970-ті рр. після так званих молодіжних революцій у Європі, які зробили в цьому напрямі велику роботу, отримавши позитивні результати. Причин виникнення цих революцій в багатьох країнах Європи було чимало, проте головною метою молоді було бажання бути почутими в суспільстві. На той момент вони прагнули до зміни їх ролі та збільшення участі в суспільному та політичному житті, мали намір впливати на внутрішньодержавні процеси та бажали самостійно контролювати своє життя. Тема молодіжних революцій в Європі доволі обширна, тому ми вирішили більш детально розглянути період історії становлення молодіжної європейської політики саме після завершення революцій та перейти одразу до їх наслідків – створення єдиної європейської системи формування політики для молоді.

Ще до початку масових революцій, починаючи з 1959 р. в Європі регулярно відбуваються Студентські зустрічі, які були присвячені питанням співпраці студентів європейських країн, їх вкладу в зміцнення європейської безпеки. Прогресивні студентські організації приймали активну участь в Асамблеях громадських сил за безпеку і співробітництво в Європі, що проходили в Бельгії в 1972 р. і 1975 р.

Головну роль в становленні європейської молодіжної політики відіграла Рада Європи. У 1985 р. вона провела перший Європейський молодіжний тиждень і першу Конференцію європейських міністрів у справах молоді. Саме ці події прийнято вважати каталізатором розвитку європейської молодіжної політики та створення її інститутів.

Так, в 1986 р. було створено Європейське агентство молодіжної інформації та консультацій, а в через рік Європейська асоціація молодіжних карт і тоді була

прийнята перша навчальна програма для молоді Європейської комісії Erasmus Mundus. У 1988 р. затверджена рамкова програма Європейської комісії «Молодь для Європи» (1989-1999 рр.).

Рада Європи також прийняла ряд декларацій та резолюцій з таких питань, як участь молоді, громадянство, неформальна освіта, мобільність і боротьба проти расизму. У березні 1992 р. Радою Європи була прийнята Європейська хартія участі молоді в муніципальному і регіональному житті. У ній містився заклик до більшого залучення молоді в державні справи на регіональному та місцевому рівнях і до реалізації різних форм участі, які можна застосувати до всієї молоді без дискримінації.

Вже через рік після прийняття Хартії, на Віденському саміті глав держав і урядів країн-учасниць Ради Європи був розглянутий план дій проти расизму, ксенофобії, антисемітизму і нетерпимості. В той же час відбувся саміт представників молодіжних організацій, в рамках якого була прийнята Декларація проти расизму. Важливим наслідком цього саміту було прийняте рішення про проведення в 1995 р. першої європейською молодіжної кампанії проти расизму, ксенофобії, антисемітизму і нетерпимості «Усі різні – усі рівні». В рамках кампанії вперше відбулися події, що стали в подальшому системо-утворюючими елементами європейської молодіжної політики. Серед останніх слід відзначити: проведення тренінг-курсів для лідерів молодіжних організацій, для молодіжних лідерів та представників національних комітетів країн Центральної та Східної Європи; організація Європейського молодіжного тижня; відкриття першого Європейського молодіжного центру в Будапешті [67].

У 1996 р. відбувся другий подібний саміт Ради Європи в Страсбурзі, проте його особливістю стало те, що на той час до Ради Європи увійшли також країни «східного блоку», що дозволило провести захід найбільш ефективно із максимальною кількістю країн-учасниць. І як результат саміт в Страсбурзі заклав основи сучасної європейської молодіжної політики.

В середині 1990-х рр. інтеграційні процеси Європейського Союзу значно вплинули на молодіжний і громадський сектор. Європейські молодіжні

організації та асоціації, в 1996 р. прийняли рішення про створення Європейського молодіжного форуму – загальноєвропейської громадської молодіжної платформи.

В історії європейської молодіжної політики особливе місце займає Лісабонська декларація Міністрів у справах молоді, що відбулася в Португалії в 1998 р. Конференція охопила більшість проблем молоді країн не тільки Євросоюзу, але і світу в цілому. У документ увійшли питання матеріальних, соціальних, освітніх, емоційних, культурних і духовних потреб молодих людей і їх проблем.

У резолюції були відображені наступні напрямки роботи міжнародних вищих політичних інстанцій і організацій: працевлаштування і зайнятість: забезпечення молодих людей робочими місцями, заходи щодо полегшення періоду переходу від навчання до трудової діяльності; правове регулювання: зниження рівня злочинності, боротьби з наркоманією і вживанням психотропних препаратів, питання насильства та сексуальної експлуатації, участь в збройних банд-формуваннях та маргінальних групах; соціальний напрямок: турбота про молодих людей, що позбулися батьків, молодих людей-інвалідів; етнічні питання і проблеми мігрантів, питання національних та культурних меншин, проблеми молодих представників корінного населення (доступ до освіти, інформаційних джерел, підвищення якості життя); здоров'я: рівний доступ до програм зміцнення здоров'я, вагітні підлітки, скорочення і ліквідація ВІЛ, СНІД, токсикоманії, наркоманії, алкоголізму; міжнаціональна молодіжна політика, заходи міжнародного рівня; освіта: забезпечення рівних умов в питаннях отримання освіти; молодь і політика: оцінка пріоритетів діяльності і проблем самої молоді, зміцнення молодіжних організацій країн і міжнародного співтовариства, участь молоді у всіх сферах міжнародної та регіональної діяльності з політичних, економічних і соціальних питань, участь в питаннях роззброєння та в формуванні культури миру [116].

Так як в той час молодіжна політика в ЄС формувалася в умовах інтеграційних процесів і залежала від їх головних завдань, та в одночас

базувалася на потребах самої молоді, було неміноче створення законодавчої бази для подальшого її регулювання. Так, починаючи з 2000-х рр. почала розроблятися нормативно-правова основа молодіжної політики, яка була спрямована на поєднання інтересів молоді і наднаціональних структур.

21 листопада 2001 р. Європейська Комісія прийняла важливий документ для подальшого розвитку політики для молоді – «Білу Книгу», що має назву «Новий стимул для європейської молоді» (A New Impetus for European Youth). У книзі містяться пропозиції щодо розширення участі молоді в суспільному житті, підвищення рівня її поінформованості та обізнаності в питаннях європейської інтеграції і розвитку Європейського Союзу, а також заклик до молодих європейців формувати більш активну громадянську позицію на основі нових принципів співпраці. «Біла книга» в рамках європейського співробітництва, пропонувала два основних аспекти: застосування відкритого методу координації та якісний моніторинг молодіжної участі в політичній сфері [Див. Додаток А].

Основним інструментом реалізації молодіжної політики в ЄС на той момент були комплексні програми заходів. У 2000 р. була прийнята перша важлива програма «Молодь», цільовою аудиторією якої були молоді люди у віці від 15 до 25 років, а також особи, які працюють з молоддю та є громадянами Євросоюзу.

Перший етап реалізації програми проходив в 2000-2006 рр. В цей період були визначені головні механізми міжнародного співробітництва в сфері молодіжної політики, включаючи реалізацію програм Європейської Волонтерської Служби та міжнародних молодіжних обмінів як всередині суспільства, так і в рамках співпраці з третіми країнами. Дані напрямки ставили перед собою за мету профілактику нетерпимості до іноземних громадян серед молоді, а також розвиток таких якостей, як співучасть, солідарність і взаємодопомога.

У березні 2005 р. Європейською Радою був прийнятий Європейський пакт в сфері молодіжної політики (European Youth Pact), який був спрямований на підвищення якості навчання і професійної підготовки, поліпшення можливостей

для мобільності, професійної зайнятості та соціальної інтеграції молодих європейців [67].

У листопаді 2006 р. був розроблений другий етап програми «Молодь в дії» (Youth in Action) на період 2007-2013 рр. рішенням Європейського парламенту і Ради Європи. Основною метою другого етапу програми став розвиток активної громадянської позиції молоді в цілому. Для її досягнення було необхідним надати молодим людям широкі можливості участі в суспільному розвитку; сформувати у молоді почуття приналежності до європейської спільноти; сприяти посиленню мобільності молоді в Європі для розвитку міжкультурного навчання, поширенню і зміцненню загальноєвропейських цінностей, таких як повага людської гідності, рівності (в тому числі гендерної), прав людини, толерантність і терпимість (недискримінація); заохочувати молодіжні ініціативи та надавати можливості для самовираження, прояву громадянської позиції.

У вересні 2007 р. було прийнято ще один важливий документ – Комюніке Європейської Комісії «Підтримка повноцінної участі молодих людей в сфері освіти, зайнятості та суспільстві», яке спрямовувало уряди країн на більш якісну підтримку і фінансування молоді з метою підвищення якості її освіти, розширення зайнятості, участі в соціальному житті, зміцнення здоров'я та формування активної громадянської позиції. Комюніке визначило головні проблеми, які потребували скорішого вирішення – несприятливі умов праці та великий рівень безробіття серед молоді. В якості основного інструменту ефективної соціальної інтеграції молоді розглядалася можливість отримання хорошої роботи, яка, в свою чергу, вимагала якісної вищої та професійної освіти [7].

В 2007 році був проведений ряд досліджень молоді Євробарометром, в результаті яких з'ясувалося, що молодь стала більш обізнаною про те, що таке Європейський союз, і які можливості він надає своїм громадянам. Проте аналіз показав і деякі недоліки – негативний вплив інтеграції, що визначив зміну орієнтирів і життєвих пріоритетів: акценти з громадянської активності змістилися в політичну і економічну площину; молодь стала більш

прагматичною і цілеспрямованою, виникає все більший інтерес до політичних подій в ЄС і своїх державах, і соціально-економічні проблеми все більше зачіпають інтереси молоді; молодь стала більше вимагати уваги до себе як до актору суспільного розвитку. Дані зміни характеру молоді та взаємовідносин всередині молодіжної групи змусили інститути ЄС шукати нові механізми роботи з цією соціальною групою.

Тому Європейська комісія в квітні 2009 р. затвердила нову Стратегію молодіжної політики «Молодь – інвестування і надання можливостей» на 2010-2018 рр. (EU Strategy for Youth – Investing and Empowering), яка передбачала коротко- і довгострокові заходи в таких сферах, як: освіта, працевлаштування, творчість, підприємництво, соціальна інтеграція, здоров'я, спорт, участь в цивільних справах і волонтерство.

Стратегія визнавала, що молодь є найбільш вразливою групою суспільства, особливо в період економічної та фінансової криз і визначила три основні цілі розвитку молодіжної політики: 1) розширення можливостей для молоді в освіті та зайнятості. Для досягнення даної мети документ проголошував необхідність забезпечення рівноправного доступу до якісної освіти, розвиток неформальної освіти молоді та її інтеграції в формальну освіту в рамках концепції безперервної освіти; координацію дій національних урядів країн-учасниць ЄС у вирішенні проблеми зайнятості молоді, в тому числі в забезпеченні гарантії зайнятості і гнучкості ринку праці для полегшення переходу від навчання до роботи, кар'єрного зростання молоді, розвитку у неї підприємницького мислення. Заходи в рамках забезпечення даної мети також припускали підтримку талановитої молоді, розвиток креативного мислення, розвиток творчості серед молоді, розширення доступу до культури, популяризацію знань про культуру тощо. 2) Поліпшення доступу і посилення участі молоді в житті суспільства. В рамках досягнення даної мети заходи молодіжної політики були спрямовані на популяризацію здорового способу життя молоді, розвиток спорту, співпраці між спортивними організаціями і навчальними закладами. Для виконання другої задачі передбачалася підтримка молодіжним організаціям, залучення

неорганізованої молоді до участі в громадянській діяльності і надання якісних інформаційних послуг. Особлива увага акцентувалася на створенні механізмів для діалогу з молоддю, забезпечення її впливу на формування національної політики. 3) Сприяння солідарності між молоддю та суспільством. Реалізація даної мети була покликана налаштувати баланс та розуміння всередині молодіжної групи європейців, що вимагала включення в діалог не тільки представників самої молоді, а й викладачів, соціальних працівників, фахівців по роботі з молоддю, правоохоронних органів та інших інститутів. Акцент також ставився на розвиток волонтерства в молодіжному середовищі, визнання його в якості форми неформальної освіти, розвиток міжнародного волонтерства та підвищення міжнародної мобільності молодих волонтерів. В рамках забезпечення даного завдання також передбачалася інституціоналізація та систематизація політичного діалогу з молоддю для включення її в процес вироблення і прийняття рішень в сфері глобальної політики на всіх рівнях (місцевому, національному та міжнародному) [37].

Таким чином, можна говорити про те, що в нормативно-правовій базі європейської молодіжної політики позначилася трансформація пріоритетів, виходячи зі стану молодіжного середовища і вимог співтовариства.

Спираючись на вищезазначену Стратегію, в листопаді 2009 року Рада Європейського союзу ухвалила Резолюцію про переглянуті Основи європейського співробітництва у молодіжній сфері (2010-2018 рр.), яка визначала необхідність дотримання молодіжною політикою ЄС принципів міжнародної системи прав людини, і виявила пріоритетні напрямки молодіжної політики ЄС: освіта, зайнятість і підприємництво, творчість і культура, здоров'я і спорт, участь, соціальна включеність, волонтерство, молодь і світ.

Крім того, в документі наголошується, що успіх відкритого методу координації в молодіжній сфері залежить виключно від політичної відповідальності держав-членів ЄС і ефективних методів роботи на національному та європейському рівнях [10].

Після завершення Програми «Молодь» в 2006 році була прийнята нова програма – «Молодь в дії» («Youth in Action Programme»), яка була розрахована на 2007-2013 рр. Дана програма враховувала ключові пріоритети молодіжної політики в Європі: європейське громадянство, участь молоді, культурне різноманіття, залучення молоді з обмеженими можливостями. У 2014 р. програма «Молодь в дії» та ще шість програм в галузі молодіжної політики були об'єднані в одну ефективну програму «Erasmus+», яка реалізується в 2014-2020 рр. Основна мета програми – це просування ідей європейської солідарності і громадянства між молодими людьми і їх включення в побудову майбутнього суспільства Європи.

Погляди молодих людей грають важливу роль у формуванні молодіжної політики ЄС, молодь сприяє її вдосконаленню, ділячись своїми прагненнями і потребами і використовуючи свої творчі здібності і таланти. У цьому контексті протягом 2017 і 2018 рр. молоді люди з усієї Європи були залучені в загальноєвропейський діалог з особами, які приймають рішення, з метою розробки 11 європейських молодіжних цілей, які лягли в основу розробки Молодіжної стратегії ЄС на 2019-2027 рр. Даний документ визначає три пріоритетних напрямки діяльності в сфері молодіжної політики: сприяння участі молоді в демократичному житті; об'єднання молодих людей по всьому ЄС і за його межами для сприяння добровільній участі, мобільності в навчанні, солідарності і міжкультурному порозумінню; підтримка розширення прав і можливостей молоді за допомогою якості інновацій та визнання молодіжної роботи [66].

У найближчі роки дана Стратегія прагне: дозволити молодим людям самостійно відповідати за власне життя, займатися особистісним розвитком, будувати свою стійкість та набувати життєві навички для подолання подальших змін у світі; забезпечити молодих людей необхідними ресурсами, щоб вони стали активними громадянами, агентами солідарності та позитивних змін, натхненних цінностями ЄС та європейською ідентичністю; удосконалити політичні рішення, які стосуються молоді у всіх секторах, зокрема зайнятості, освіти та охорони

здоров'я; сприяти викоріненню бідності серед молоді та всіх форм дискримінації, і сприяти соціальній інтеграції молоді.

2.2. Основні принципи здійснення молодіжної політики в ЄС

Однією з найбільш розвинутих в сучасній системі політичних і міжнародних відносин, є Європейська молодіжна політика, а її практика залучення в процеси реалізації європейської молодіжної політики громадських структур і самої молоді вважаються одними з найбільш успішних з точки зору ефективності.

В умовах глобалізаційних процесів та старіння європейського суспільства головним об'єктом уваги урядів країн Європи стає молодь та надання можливостей для її розвитку. Тому в Європейському Союзі діє принцип, відповідно до якого надання підтримки молодим людям, організація необхідних умов для реалізації їх потенціалу та заохочення молоді до активної громадянської участі є обов'язковими складовими успішного економічного та політичного розвитку ЄС.

Молодіжна політика в Європейському союзі реалізується на двох рівнях: наднаціональному (загальноєвропейському) і національному [Див. Додаток Б]. З метою ефективної співпраці та прийняття управлінських та політичних рішень урядами країн-учасниць ЄС застосовується вищезгаданий «відкритий метод координації». Говорячи іншими словами, мова йде про широко відомий на сьогоднішній день в Європі субсидіарний принцип управління, коли центр свідомо передає частину управлінських повноважень на нижній рівень, щоб уникнути надмірної централізації процесів і дати можливість взяти участь в управлінні максимально можливій кількості акторів.

Говорячи про загальноєвропейський рівень управління і прийняття рішень слід відзначити, що в рамках ЄС значну роль грають інститути Ради Європи. Рада Європи приймає активну участь в молодіжній політиці ЄС через Європейський Центр Знань Молоді – спільну організацію Ради Європи та Європейської Комісії. Створення та вдосконалення цілісної політики в ЄС, націленої на громадській

участі молоді, виховування в ній почуття громадянськості, надання можливостей отримання освіти і працевлаштування – є головною метою діяльності Ради Європи.

Серед основних інститутів Ради Європи, які приймають рішення в області молодіжної політики і реалізують їх на практиці слід виділити: Директорат у справах молоді та спорту – входить до складу Генерального директорату з питань освіти, культури та спадщини, молоді і спорту Ради Європи, є головним органом, який реалізує молодіжну політику Ради Європи, а його основною функцією є розробка керівних принципів, програм і правових інструментів для формування узгодженої та ефективної молодіжної політики на місцевому, національному та європейському рівнях. Європейський керівний комітет у справах молоді (European Steering Committee for Youth). Відповідає за реалізацію європейської молодіжної політики та визначає напрямки діяльності в області молоді. Консультативна рада у справах молоді (Advisory Council on Youth) – включає 30 представників європейських неурядових молодіжних організацій. Об'єднана рада у справах молоді (The Joint Council on Youth) – орган спільного прийняття рішень, який об'єднує CDEJ і Консультативну Раду. Програмний комітет у справах молоді (The Programming Committee on Youth) є органом спільного прийняття рішень, що складається з 8 членів від кожної з CDEJ і Консультативної ради. У його завдання входить встановлення, контроль і оцінка програм Європейських молодіжних центрів і Європейського молодіжного фонду. Європейські молодіжні центри – щорічно проводять тренінги спільно з європейськими молодіжними організаціями. Завдяки роботі центрів молодіжні організації можуть реалізовувати багатосторонні проекти. Європейський Молодіжний Фонд (European Youth Foundation). Дана організація надає фінансову підтримку молодіжним заходам, з річним бюджетом близько € 3 мільйони. Конференції європейських міністрів у справах молоді [116].

Проте не тільки органи Ради Європи відповідають за формування та реалізацію молодіжної політики на загальнонаціональному рівні. У ЄС є свої окремі інститути, які є відповідальними за проведення молодіжної політики і

різних заходів в сфері молоді. Головний з них – Європейський парламент – представницький і консультативний орган ЄС. Він має право виносити вотум недовіри Комісії ЄС, накладати вето на постанови в певних областях: охорона навколишнього середовища, культура, освіта, молодіжна політика.

Іншим важливим органом є Європейська Комісія, яка регулює реалізацію програми «Молодь в дії». В її функції входить регулювання бюджету програми, встановлення основних її пріоритетів, визначення цільової аудиторії і формування критеріїв програми. Також Європейська Комісія оцінює результати реалізації програми в цілому і в окремих регіонах (країнах-учасниць ЄС і її країнах-кандидатах, країнах Східного партнерства та в інших країнах, в яких проводилися програмні заходи). Саме Європейська Комісія несе відповідальність за роботу Національних агентств. Вона задає напрями їх діяльності і контролює виконання головних їх завдань, так як Національні агентства є національними офісами програми «Молодь в дії». Ці офіси отримують безпосередню підтримку від органів влади, відповідальних за молодіжну роботу, і знаходяться в кожній державі, де реалізується дана програма.

У своїй діяльності Європейська Комісія спирається на Виконавче агентство з аудіовізуальних, освітніх і культурних питань, який координує реалізацію Акцій Програми «Молодь в дії», проведення різних конкурсів, прийом заявок і несе відповідальність за процедуру страхування волонтерів і роботу з волонтерами в цілому в рамках різних молодіжних програм ЄС.

Крім вищезазначених органів Ради Європи та Європейської комісії, що відповідають за різні аспекти здійснення загальноєвропейської молодіжної політики, також функціонує декілька спеціалізованих європейських інститутів. Так за інформаційне забезпечення молодіжної політики відповідає «Європейське агентство молодіжної інформації та консультацій» (European Youth Information and Counselling Agency), в завдання якого входить налагодження співробітництва між національними молодіжними інформаційними та консультаційними мережами [118].

Проте важливим елементом реалізації і розробки молодіжної політики в Європейському Союзі залишається сама молодь, головним інструментом якої виступає Європейський молодіжний форум (European Youth Forum). Його робота спрямована на активне залучення молодих людей до суспільного життя Європи. З метою покращення умов життя молодих людей в Європі, забезпечення якісного врахування думки та інтересів молоді під час прийняття рішень та формування стратегій Європейським Союзом, Форум активно співпрацює з різними інститутами ЄС та міжнародними організаціями.

Так в рамках співпраці з ЄС, YFJ приймав участь в процесах написання «Білої книги» з молодіжної політики. Крім цього, Форум регулює представництво молодих людей в структурі молодіжного сектора Ради Європи. Так, відповідно до структури співуправління приблизно третина учасників вищого політичного органу Директорату у справах молоді та спорту Ради Європи обирається з числа представників неурядових молодіжних організацій-членів YFJ. Вищим органом Форуму є його Генеральна Асамблея. Вона оцінює роботу Форуму, визначає напрями її подальшої діяльності і приймає план роботи на два роки. Генеральна асамблея також вирішує питання членства в YFJ. Слід зазначити, що прийняття рішень на Асамблеї відбувається згідно до «палатного принципу»: 50% голосів мають національні молодіжні ради, 50% – міжнародні молодіжні організації.

Саме Європейський молодіжний форум виступає одним з головних критиків сучасної моделі управління молодіжною політикою в ЄС на даний момент. Тому він активно намагається прискорити процеси її змін і вдосконалення. Зараз Форум вимагає створення так званих інтерсервісних груп в рамках Європейської комісії для того, щоб забезпечити більше врахування інтересів молоді. За думкою керівників YFJ така ініціатива з боку Європейської комісії посприє тому, що держави-члени ЄС почнуть більш активно розробляти принципи міждисциплінарної координації молодіжної політики і вдосконалювати її механізми [65].

Також в структурі ЄС крім YFJ функціонує Європейський молодіжний парламент (European Youth Parliament), який був створений в 1987 році. В даний час EYP є проектом Фонду Хайнца-Шварцкопфа «Молода Європа» і діє під патронажем Президента Європейського парламенту і Генерального секретаря Ради Європи. Організація має національні офіси в більшості європейських країн і є своєрідним дискусійним форумом для молоді у віці від 16 до 22 років. Згідно з основною ідеєю Парламенту, він являє собою форму практичного навчання, що дозволяє молодим людям з усієї Європи краще зрозуміти світогляд інших народів та один одного, навчитися поважати ці відмінності та працювати на загальне благо [36].

Інші форми управління участі молоді в громадському житті також активно розвиваються в країнах ЄС. Тому загальною тенденцією реалізації молодіжної політики в розвинених країнах Європи є широка участь громадських організацій у вирішенні проблем різних молодіжних груп, а також активна участь у цьому процесі державних установ. Сьогодні системі молодіжних та громадських організацій надається значний пріоритет у реалізації молодіжної політики на всіх рівнях (національному, регіональному та місцевому).

Якщо державна молодіжна політика безпосередньо пов'язана з діяльністю державних органів, то недержавна молодіжна політика - це політика, яка проводиться незалежними громадськими організаціями, інтереси яких не завжди можуть збігатися з інтересами уряду. Як результат, важливо визначити взаємозв'язок між двома встановленими рівнями в сучасному Європейському Союзі. Говорячи про частку державних та недержавних суб'єктів у сучасній європейській молодіжній політиці, надзвичайно важливо усвідомити, що інститути ЄС намагаються підтримувати їх рівновагу. Згідно із заявою YFJ, молодіжні НУО можуть допомагати іммігрантським організаціям, просуваючи та захищаючи їх інтереси, обмінюючись контактами та впливаючи на уряд на національному або місцевому рівні. Участь молодіжних організацій для сприяння інтеграції може бути значно розширена у сфері освіти. Варто

зазначити, що на сьогодні 59 міжнародних НУО є членами Європейського молодіжного форуму.

Слід зазначити, що загальні принципи та положення європейського законодавства, які викладені в офіційних документах Європейського Парламенту та Ради Європи застосовуються при розробці та реалізації молодіжної політики в Європейському Союзі. Європейське молодіжне законодавство можна розділити на три типи: 1) закони про підтримку і стимулювання молоді – в деяких країнах називаються про молодіжну роботу, сприяння молоді, молодіжної діяльності; 2) законодавство про соціальне забезпечення молоді. Ці закони визначають межі між обов'язками сім'ї та суспільства щодо молодих людей; 3) законодавство про захист молоді. Цей тип законодавства включає в себе захист молоді в несімейних сферах життя: на ринку праці і в суспільному просторі.

Нормативно-правова база політики ЄС у сфері молодіжної політики, зокрема у галузі освіти та професійної підготовки, закріплена в Європейських угодах, які були підписані ще до створення Європейського Союзу. Першою угодою такого роду був Римський договір (1957 р.), в наслідок якого було створено Європейське економічне співтовариство у статті 3, яка закликала держави-члени робити внесок у поліпшення якості освіти та професійного навчання. У 1992 році, коли був підписаний Маастрихтський договір, у статтях 126 та 127 також зазначалося, що освіта є сферою спільного прийняття рішень та уваги громадськості, і що ЄС повинен заохочувати розвиток мобільності молоді та надання можливостей усім молодим людям до професійної освіти. В Амстердамському договорі (1997 р.) зазначалося про спільні рішення у галузі професійної підготовки. Це були перші кроки у встановленні правового регулювання молодіжної політики.

Підписавши Лісабонський договір в 2007 р., Європейський Союз підтвердив свою відданість просуванню та подальшому розвитку європейської політики у галузі освіти, навчання, професійного навчання, молоді та спорту. З набуттям чинності Лісабонської угоди в молодіжній політиці відбулися дві

важливі події: по-перше, розширення напрямів діяльності ЄС у сфері молодіжної політики задля заохочення участі молоді в демократичному житті в Європі; по-друге, інтеграція підтримки, координації та взаємодоповнюючих дій в спільну діяльність країн ЄС [116].

Серед ключових документів, що регулюють положення та процеси реалізації молодіжної політики в країнах Європейського Союзу, необхідно виділити такі: Біла книга «Нові стимули для молоді Європи» (2001 р.), Європейський молодіжний пакт (2005 р.), Комюніке Європейської Комісії «Підтримка повноцінної участі молодих людей в сфері освіти зайнятості та суспільстві» (2007 р.), Стратегія молодіжної політики «Молодь – інвестування і надання можливостей» на період 2010-2018 рр. та Молодіжна стратегія ЄС на 2019-2027 рр.

Один із основних документів – Біла книга «Нові стимули для молоді Європи» мав за мету вирішити 2 головні проблеми: розробка методу координації в конкретних галузях молодіжної політики і детальний розгляд молодіжної проблематики в реалізації в інших політичних напрямках. Аналізуючи цей документ, який залишається актуальним і зараз, можна сформулювати фундаментальні цілі та напрямки діяльності Європейського Союзу в молодіжній сфері: підвищення рівня активної громадянської позиції молоді; розширення областей і можливостей для експериментування; розвиток самостійності молодого покоління; зміцнення європейських цінностей в молодіжному середовищі; поліпшення інформування молоді про європейські справи; розширення участі молоді в суспільному житті країн-членів ЄС; розвиток волонтерства серед молоді; включення молодіжних проблем в інші напрямки політики (рішення проблем не тільки в рамках молодіжної політики); розвиток безперервної освіти та освітньої мобільності; зайнятість молоді; соціальна інтеграція молодого покоління; розвиток у молоді імунітету до расизму і ксенофобії; розвиток міжнародного співробітництва в галузі культури [24].

Слід зазначити, що зусилля Європейського Союзу на міжнародному рівні щодо стандартизації молодіжної політики та встановлення загальних стандартів

для всіх країн ЄС є дуже важливими. Показники якості вже розробляються і рекомендуються для використання при розробці та оцінці результатів молодіжної політики. Ці показники не є юридично обов'язковими, але тим не менше впливають на реалізацію молодіжної політики на національному рівні.

Детально проаналізувавши систему проведення та розробки молодіжної політики в ЄС та Європі в цілому, можна виокремити наступні стандарти ЄС в молодіжній сфері на національних та місцевих рівнях: сприяння участі і забезпечення можливості участі у житті суспільства молодих людей та їхнього розвитку як особистостей і громадян; захист категорій молоді, що входять до груп ризику, і попередження маргіналізації та соціальної ізоляції відповідних підгруп населення; профілактика проявів антигромадської поведінки, яка завдає шкоди здоров'ю молодих людей, і боротьба з такими проявами; забезпечення й захист політичних і соціальних прав молодих людей, у тому числі шляхом створення правових основ та інституціональних структур, необхідних для захисту прав молодих людей і надання соціальних послуг.

2.3. Різновиди європейської молодіжної політики

На сьогодні в світі існує велика кількість різних моделей молодіжної політики. Всіх їх об'єднує те, що молодь розглядається як громадський ресурс, за допомогою якого те чи інше суспільство може йти по шляху більш ефективного розвитку в самих різних областях. Але окремі компоненти різних моделей мають суттєві відмінності, про які необхідно сказати окремо.

У деяких європейських країнах молодіжна політика, молодіжна робота та молодіжне законодавство є елементами чітко визначеного та організованого молодіжного сектору, однак інші країни не виокремлюють молодіжний сектор як окремий напрямок державної діяльності. В таких країнах молодіжна політика та молодіжне законодавство є складовими традиційних напрямків – соціального, освітнього, культурного, охорони здоров'я та ін.

На основі суб'єктів молодіжного сектору, методів координації молодіжної політики та законодавства щодо молоді європейські розвинені країни можна

класифікувати на три категорії: 1) з розвинутим молодіжним сектором. Тут молодіжну політику безпосередньо сконцентровано в добре визначеному молодіжному секторі. Прикладами є Австрія, Люксембург, Ліхтенштейн, Іспанія, Греція, Португалія; 2) з обмеженим молодіжним сектором. Молодіжну політику частково передано до спеціалізованого молодіжного сектора, а частково розподілено серед традиційних секторів таких, як освіта, працевлаштування, охорона здоров'я і та ін. Це спостерігається в Нідерландах, Франції, Бельгії, Ірландії, Фінляндії, Швеції, Норвегії; 3) без спеціального молодіжного сектора. Молодіжну політику розподілено за традиційними секторами без явно вираженого центру. Це ми спостерігаємо у Великій Британії, Ісландії, Італії, Данії [94].

Однак слід зазначити, що ми не можемо з точністю порівняти участь молоді у політичному житті, положення молодіжної політики у державних пріоритетах та ефективність молодіжної політики в цілому лише за фактом існування молодіжного законодавства, оскільки методи здійснення молодіжної політики є наслідком багаторічних традицій злагодженої адміністративної роботи між різними органами влади. Тобто, діяльність молоді та молодіжних організацій залежить від векторного спрямування державної молодіжної політики.

Продовжуючи досліджувати базові моделі молодіжної політики, безумовно, необхідно звернутися до зарубіжного досвіду їх систематизації. Так, такі автори як А. Уолтер, Дж. Хеджли, Т. Бекман, А. Хейс виділяють чотири основні моделі, які реалізуються на сьогоднішній день в тому чи іншому регіоні Європи: 1) Соціально-демократична модель (Скандинавські країни); 2) Консервативна модель (середньоевропейські країни); 3) Ліберальна модель (Сполучене Королівство); 4) Субінституціональна модель (країни Середземномор'я) [72].

Згідно зі звітом італійського дослідного інституту IARD, європейські моделі молодіжної політики можна поділити на чотири категорії. Базуючись на такі критерії: рівень демократії, національно-культурні традиції та нормативно-

правове забезпечення, можна виділити наступні моделі: 1) Універсалістська модель (країни Західної Європи та Скандинавії). Універсалістська модель – це найбільш демократична модель, яка характеризується паритетним рівнем контролю державою молодіжних організацій при одночасному наданні їм широкої свободи дій. Виникши в наслідку реорієнтації молодіжної політики в останні 10-15 років, дана модель вирізняється активними заходами та діяльністю молодіжного руху. Характеризуючи «скандинавську» (універсалістську) модель, можна відзначити її спрямованість на охоплення всієї молоді. Основними цілями молодіжної політики в таких моделях є надання їй самостійного та незалежного характеру. У деяких скандинавських країнах (наприклад, в Швеції) відповідальними за розробку молодіжної політики є центральна влада в особі міністерства чи спеціалізованих молодіжних організацій. В інших країнах (наприклад, в Данії) політика координується декількома відповідними міністерствами. В цій моделі поширене широке співробітництво між державою і громадянським суспільством в підготовці і здійсненні молодіжної політики.

2) Громадівська модель (Великобританія). Особливістю громадівської моделі є мінімальне втручання держави в діяльність молодіжних організацій та здійснення політики, спираючись на давні національні традиції. Також для цієї моделі характерна незначна роль молодіжних організацій, які беруть участь у державотворчих процесах. Серед них переважають в основному спортивні, культурні та благодійні організації. Імплементация молодіжної політики в такій моделі делегується від держави до інститутів громадянського суспільства. Молодь зазвичай розуміється як проблема, а молодіжна політика спрямована на найбільш складні і знедолені її групи, з метою запобігання соціальних проблем.

3) Протекціоністська модель (країни Центральної Європи). В протекціоністській моделі держава намагається контролювати та встановлювати пріоритетні цілі у діяльності молодіжних організацій. У таких державах молодь є соціальною групою, яка потребує захисту, підтримки та стимулювання. Головна мета молодіжних об'єднань – закладання основ громадянського суспільства. Дана модель спрямована на все молоде покоління, хоча і не виключає цільовий

характер окремих програм. При цьому молодь в даній концепції розуміється як найбільш вразлива соціальна група, яка вимагає підвищеної уваги з боку держави. Головні цілі протекціоністської моделі: інтеграція молоді в суспільне життя і профілактика різних соціальних проблем. Плюсами даної моделі є її яскраво виражена соціальна спрямованість. Мінусом – висока ступінь інституціоналізації, що робить цю модель менш динамічною і мобільною.

4) Централізована модель (країни Середземномор'я). У ній ще до недавнього часу основну роль відігравали не тільки держава або будь-які громадські організації, скільки сім'я і церква. В даній моделі присутнє досить вузьке розуміння молоді. За цією моделлю залучення третього сектора та молодіжних органів місцевого самоврядування є дещо слабким, тому молодіжна політика є централізованою, зосередженою на державному рівні. Ця модель молодіжної політики так само активно застосовується в колишніх країнах соціалістичного табору [103].

На думку західного дослідника Д. Камара, молодіжна політика може мати різний характер і виділяє наступні три моделі молодіжної політики:

- 1) Популяційна. Дана модель спрямована на досягнення певних кінцевих цілей, пов'язаних з баченням молоді (формування здорової молоді, формування соціально-активної молоді і так далі).
- 2) Субгрупова. Ця модель розглядає молодь як окрему соціальну групу зі своїми специфічними особливостями. Дана модель може бути орієнтована на надання допомоги молоді в такій області, як, наприклад, зайнятість. Крім цього, в її рамках можуть уникатися різні ризики, пов'язані з молодіжною проблематикою.
- 3) Індивідуальна. Ця модель має програмно-цільовий характер. Наприклад, це можуть бути такі цільові програми, як реабілітація або лікування, спортивні програми, програми в галузі культури і так далі [42].

Різними авторами пропонуються і інші моделі молодіжної політики, в якій параметрами виступають ті чи інші її особливості. Так, якщо говорити про молодіжну політику з точки зору спеціалізації її заходів, то можна говорити про такі моделі як: функціонально-автономна модель, в якій молодіжна політика

виділяється в якості окремого самостійного напрямку діяльності її суб'єктів; функціонально-змішана модель, при якій молодіжна політика реалізується в рамках соціальної політики держави або інших видів політики.

В залежності від змісту і цілей діяльності, які ставлять перед собою суб'єкти, які задіяні в формуванні молодіжної політики в державі, можна виділити такі моделі як: суспільно-політична модель, у якій головним напрямком молодіжної політики є збільшення соціальної та політичної діяльності молоді, заохочення її до участі в різних молодіжних політичних партіях, профспілках та організаціях, а також формування молодіжних рухів; соціально-захисна модель, яка зосереджена на розробці заходів соціального захисту та допомоги молодим людям під час навчання та подальшого працевлаштування, а також соціальної підтримки молодих сімей; морально-ідеологічна модель, в рамках діяльності якої існує тенденція на формування будь-якої спільної ідеології (від патріотизму до здорового способу життя), зміцнення морально-етичних принципів молоді та впровадження різних системи цінностей, адаптаційно-соціалізуюча модель, у якій найважливішою є тенденція інтеграції в суспільне життя соціально-дезадаптованої молоді, в першу чергу: неформальної молоді; молодих людей, які опинилися в рядах різних деструктивних сект і організацій; вихованців дитячих будинків; молодих людей, які залишилися без батьків; молоді, яка хвора на алкоголізм, наркоманію та які повернулися з місць відбування ув'язнення, культурно-просвітницька модель, при якій основні заходи політики спрямовані на розвиток різних просвітницьких проектів і створення культурно-просвітницьких організацій; професійно-освітня модель, у якій мова йде про переважання спрямованості на заохочення участі молоді в інноваційній діяльності, створення молодіжних бізнес-структур, забезпеченні зайнятості серед молодого покоління, а також підвищенні загально-професійного рівня молоді та збільшенні її конкурентоспроможності на ринку праці; інформаційно-інтеграційна модель, у якій основні заходи молодіжної політики пов'язані зі створенням і розширенням меж інформаційного співтовариства, різних міжнародних проектів, розвитком інформаційних зв'язків.

Вищезазначені моделі слід віднести більше до напрямків молодіжної політики, в зв'язку з їх профільною і вузькою спрямованістю. Зазвичай держава реалізує ці напрямки комплексно і їх спектр може відрізнятись в різних країнах. Інше питання, яку з базових (основних з чотирьох моделей) обирає сама держава для вирішення проблем молодіжної політики.

Таким чином, розвиток молодіжної політики в Європі був достатньо стрімким та цілеспрямованим. Після завершення масштабних та всеохоплюючих молодіжних революцій 1950-1970 рр. Європейських Союз зміг побудувати ефективну систему впровадження політики для молоді як на національному, так і на місцевому рівнях. Крім того, що в цей період були створені головні виконавчі інститути Європи в цій сфері, також була розроблена обширна програмна та законодавча бази, які визначали основні напрямки та критерії молодіжної політики.

Однак найголовнішим досягненням ЄС можна вважати побудову постійного діалогу з молоддю та дійсно приділення уваги до вирішення проблем цієї соціальної групи. Проаналізувавши історію становлення молодіжної політики, необхідно зазначити що трансформація з роками цілей та напрямів діяльності в програмах ЄС для молоді залежала саме від мінливої думки молоді, що змінювалася через нові суспільні виклики та нові умови життя.

Механізм реалізації молодіжної політики в ЄС є досить складним. Він включає в себе кілька рівнів управління і прийняття рішень, що, з одного боку, забезпечує максимальну участь всіх зацікавлених учасників, але, з іншого – бюрократизує процедуру прийняття рішень та їх реалізації. Проте в умовах неоднорідності ЄС даний факт є неминучим, хоча Європа і прагне до уніфікації простору молодіжної політики на своїй території.

Діяльність Ради Європи та Європейського Союзу в сфері молодіжної політики при всій схожості задач істотно розрізняється по способам їх здійснення. Якщо Європейський Союз, маючи в своєму розпорядженні великі фінансові ресурси, обрав основним способом роботи реалізацію централізованої програми, то Рада Європи більше уваги приділяє дослідницькій та освітній

діяльності та співпраці з країнами-членами. Ці відмінності визначили можливості для співпраці з метою взаємного доповнення. Протягом минулих років партнерство між Європейськими Співтовариствами та Радою Європи систематично розвивалося і зміцнювалося і в даний час є складовою, без якої неможливо уявити цілісну та дієву систему європейської молодіжної політики.

Реалізація політики для молоді на місцях відрізняється в залежності від багатьох факторів які формуються на базі конкретної моделі молодіжної політики, яку використовує окрема країна. Існує доволі багато професійних класифікацій європейської молодіжної політики в залежності від її суб'єктів, спрямованості її діяльності, роль держави в її розробці та реалізації, механізмів здійснення молодіжної політики, залучення неурядових та молодіжних організацій, а також розвитку держав, рівня їхньої демократії та якості нормативно-правового законодавства.

Але найбільш загальною системою класифікації молодіжної політики вважається поділ на такі 4 моделі: універсалістська, громадівська, протекціоністська та централізована. Кожна з них має свої унікальні особливості та застосовується в різних країнах Європи.

Однак необхідно згадати, що важко побачити молодіжну політику з характерними особливостями тільки однієї моделі в чистому вигляді. Натомість ми можемо говорити про основні тенденції та загальні напрями. Говорячи про модель молодіжної політики, яка реалізується на загальноєвропейському рівні в ЄС (а не в окремих країнах), слід зазначити, що вона є значно складною та неоднорідною за своїм характером, оскільки повинна враховувати численні особливості кожної країни-учасниці ЄС. За словами Т. Дібоу, модель молодіжної політики ЄС ускладнилася і вимагає від її ключових гравців більш активної участі, встановлення нових сталих зв'язків, поширення діалогу та тісної співпраці між країнами ЄС у різних секторах [15].

Структурна складність ЄС залежить від перебування в її складі різних держав, які знаходяться на різних соціально-економічних рівнях, з різним історичним минулим, різним мисленням людей, культурними традиціями. Тому

можна підсумувати, що формування загальної молодіжної політики є одним із найскладніших викликів в об'єднаній сучасній Європі. Тому для більш чіткого розуміння усіх особливостей молодіжної політики ми розглянемо 4 країни, що на нашу думку є найкращими прикладами реалізації молодіжної політики в рамках кожної моделі.

РОЗДІЛ 3

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ МОЛОДІЖНОЇ ПОЛІТИКИ НІМЕЧЧИНИ, ШВЕЦІЇ, ІСПАНІЇ ТА ПОЛЬЩІ

3.1. Основні критерії порівняння молодіжної політики

Європейський Союз – складна організація, до складу якої входить велика кількість країн з різним економічним та соціальним розвитком, політичним устроєм, культурними традиціями та історією. Тому, незважаючи на комплексний підхід ЄС до формування єдиної системи молодіжної політики для всіх країн-учасниць, ми маємо зазначити, що все ж відбуваються суттєві відмінності у її реалізації в кожній країні.

Чинники, які впливають на здійснення молодіжної політики в країнах ЄС залежать від конкретної країни та її особливостей. Проте, проаналізувавши сучасний стан європейської молодіжної політики, ми можемо виділити такі загальні фактори: економічний розвиток країни; соціальний рівень; національні традиції; історичне минуле; демографічна ситуація; географічне положення; стан внутрішньої політики та якість освіти.

З метою поглибленого дослідження та всебічної оцінки європейської політики для молоді, ми вирішили проаналізувати 4 країни, беручи до уваги різність їхніх моделей молодіжної політики, географічного положення та економічного розвитку. Згідно з цими критеріями найбільш вдалим прикладами для дослідження, на нашу думку, є Німеччина, Швеція, Іспанія та Польща. Спираючись на географічний показник, для дослідження ми вирішили взяти одну країну з кожного регіону Європи: Німеччина є однією з головних представниць Західної Європи; Швеція – видатна країна Північної Європи; Іспанія – одна із найпопулярніших країн Південної Європи; Польща – унікальний приклад Центральної Європи. Крім цього, кожна досліджувана країна є представником кожної з основних європейських моделей молодіжної політики: в Німеччині діє протекціоністська модель; в Швеції – універсалістська; в Іспанії – спільні риси громадівської та централізованої моделей; в Польщі –

централізована модель. Різний економічний стан країн безпосередньо впливає на розвиток молодіжної політики, адже в економічно-сталих країнах, таких як Німеччина та Швеція, фінансування молодіжного сектору надається державою самостійно та є значно більшим, аніж в Іспанії та Польщі (в цих країнах молодіжні програми фінансуються більшою мірою завдяки Європейському фонду, а не державними коштами). Тож ми прийшли до висновку, що порівняння саме цих країн найбільш вдало розкриють особливості європейської молодіжної політики та на конкретних прикладах допоможе розібратися з методами її здійснення на регіональному рівні.

Для більш структурованого та інформативного дослідження молодіжної політики даних країн, ми визначили декілька основних критеріїв, згідно з якими буде проходити наше порівняння: особливості окремої моделі політики в країні; нормативно-законодавча база в сфері молодіжної політики; державні інститути та органи, що відповідають за формування молодіжної політики; роль неурядових, молодіжних та громадських організацій в реалізації політики для молоді.

Перш ніж перейти до порівняння слід зазначити, що поняття молоді та визначення її вікових меж відрізняється в країнах в залежності від демографічної ситуації, конституції та культурно-соціальних особливостей. Так, в Німеччині до молоді відноситься 17,5% населення і молодь ділиться на «безпосередньо молодь» (14-18 років) і «молодих дорослих» (18-27 років), тому що інтереси цих вікових груп різні. В Швеції вік молоді визначається періодом від 13 до 25 років і саме Швеція має найбільшу кількість молодих людей серед порівняних країн, бо дана соціальна група складає близько 30% від усього населення Швеції. У Іспанії молодь складає 27,1% та визначається віком 15-29 років, нерідко цей кордон відсувається до 32-34 років. Цей факт пояснюється тим, що молодь Іспанії починає вести самостійне, економічно незалежне життя набагато пізніше, ніж в інших країнах Європи через посилений сімейний зв'язок. В Польщі молодь складає всього 9,2% від загальної кількості населення та визначається віком від 15 до 29 років. Такий малий відсоток молодих людей у країні, пов'язаний з

масовою міграцією молоді з Польщі до інших більш розвинутих країн Європи [61].

Як вже зазначалося, в Європі виокремлюються 4 основні моделі молодіжної політики. Країни, що ми розглядаємо в своїй роботі в своїй більшості є представниками кожної моделі і це допоможе нам більш поглиблено дослідити всі аспекти кожної.

3.2. Особливості впровадження протекціоністської моделі в Німеччині

В даний час в Німеччині домінує протекціоністська модель молодіжної політики, в якій держава не тільки розробляє її принципи, а й контролює всі напрямки молодіжної політики, беручи на себе зобов'язання, що пов'язані з рішенням різних соціальних проблем молоді шляхом реалізації молодіжних програм на основі державного фінансування, перш за все, за рахунок регіональних бюджетів.

Однак, виконуючи патерналістські функції, молодіжна політика в Німеччині характеризується широким залученням до неї самої молоді, об'єднаної в різні організації, діяльність яких фінансується за рахунок державних коштів. Проте вони прагнуть проводити свою роботу самостійно, без державного впливу. Все це свідчить про поступовий перехід в молодіжній політиці в Німеччині від патерналізму до створення умов для самоорганізації молоді, формуючи цивільні механізми захисту соціальних інтересів, громадянських прав і свобод молодих людей, сприяючи посиленню їхньої громадянської активності та заохочуючи різні форми громадської участі молоді в житті суспільства. У зв'язку з цим молодіжна політика в сучасній Німеччині базується на уявленні про молодь не як про соціальний ресурс, а як про соціальні проблеми і необхідності розширення участі молоді в суспільно-політичному житті. Тому основними напрямками молодіжної політики в Німеччині є: вирішення молодіжних проблем; профілактика соціальних проблем молодого покоління; інтеграція молоді в суспільне життя; підтримка різних форм участі молоді в суспільному житті; залучення молоді до справ держави і місцевого самоврядування, залучення

молоді до процесів прийняття рішень; розвиток принципів демократії і толерантності в молодіжному середовищі; виховання молодого покоління в інтересах держави на основі сформованої культури [44].

На даний момент Німеччина має ефективну та розвинену молодіжну законодавчу базу, адже саме Німеччина була однією з перших країн, в якій була прийнята серія законодавчих актів захисту дітей і молоді. Так, в 1839 р. було прийнято Розпорядження про зайнятість молоді на фабриках, в 1900 р. – Пруський закон про піклування про неповнолітніх, а в 1922 р. – Імперський закон про допомогу молоді тощо.

У сучасній об'єднаній Німеччині на рішення проблем молоді спрямовані: ратифіковані міжнародні акти, загальні державні закони – Цивільний кодекс, Кримінальний кодекс, Федеральний закон про соціальну допомогу, Закон про сприяння працевлаштуванню. А також ряд законів, що стосуються виключно особливих проблемних ситуацій, що стосуються дітей і молоді: Закон про допомогу дітям і молоді; Закон про поширення небезпечних для молоді письмових творів і змістів в засобах інформації, Закон про захист молоді в громадських місцях, Закон про охорону праці неповнолітніх, Закон про сприяння працевлаштуванню, Закон про цивільну службу тощо. Крім цього, в Німеччині щорічно формується федеральний план з молодіжної та дитячої політики.

Офіційним документом, що стосується прав та питань молоді, є Соціальний кодекс, Книга VIII – Служба у справах дітей та молоді [Sozialgesetzbuch Aches Buch Kinder und Jugendhilfe, SGB VIII]. Це федеральний закон, який також називають Законом у справах дітей та молоді [Kinder-und Jugendhilfegesetz, KJHG]. Він набув чинності в січні 1991 р. Кожна федеральна земля має закон про імплементацію Закону у справах дітей та молоді в своєму регіоні.

Починаючи з 1991 р., SGB VIII неодноразово змінювався та доповнювався. Причин, що вимагали перегляду, було багато: поліпшення розміщення, проживання та догляду за іноземними дітьми та молоддю [Закон про поліпшення житла, догляду та допомоги для дітей та молоді, що народилися

іноземцями (Gesetz zur Verbesserung der Unterbringung, Versorgung und Betreuung ausländischer Kinder und Jugendliche), з 28 жовтня 2015 р.]; спрощення адміністративних процесів у службах дітей та молоді [Закон про спрощення адміністративних процесів служб у справах дітей та молоді (Kinder- und Jugendhilfeverwaltungvereinfachungsgesetz), від 29 серпня 2013 р.]; кращий захист дітей [Федеральний закон про захист дітей (Bundeskinderschutzgesetz), від 22 грудня 2011 р.]; необхідність збільшення денного догляду за дітьми до 3 років [Закон про підтримку дітей до 3 років у дитячих установах та дитячих садах (Kinderförderungsgesetz), від 10 грудня 2008 р.]; подальший розвиток служб у справах дітей та молоді [Закон про подальший розвиток служб у справах дітей та молоді (Kinder- und Jugendhilfeweiterentwicklungsgesetz), від 8 вересня 2005 р.] [98].

Формування молодіжної в Німеччині займається Федеральне міністерство у справах сім'ї, людей похилого віку, жінок та молоді (Bundesministerium für Familie, Senioren, Frauen und Jugend), яке підтримує національні і провідні федеральні громадські організації допомоги дітям та молодим людям. BMFSFJ займається розробкою щорічного детального федерального плану з молодіжної політики (за участю федеральних Міністерств з освіти і науки, з економіки і зайнятості). Міністерства розробляють, орієнтуючись на федеральний план, земельні плани молодіжної політики з урахуванням потреб конкретного регіону. Відповідно до законодавства відповідальність за роботу з молоддю несуть також адміністративні райони і міста. Крім цього, вони мають засновувати на своїх територіях спеціальні Служби у справах молоді (Jugendamt). В Німеччині існує ще цілий ряд міністерств, які так чи інакше зачіпають в своїй діяльності питання молодіжної політики. Серед них слід виділити: Федеральне міністерство економіки і праці, Федеральне міністерство охорони здоров'я і соціального забезпечення, Федеральне міністерство освіти і науки, Федеральне міністерство закордонних справ, Федеральне міністерство внутрішніх справ, Федеральне міністерство

юстиції, Федеральне міністерство економічного співробітництва та розвитку [12].

На додаток до BMFSFJ та інших міністерств, а також місцевих Служб у справах молоді, у Німеччині головними дійовими особами молодіжної політики є федеральні та земельні ради у справах дітей та молоді, а також два національних молодіжних органа: Німецька федеральна молодіжна асоціація та Рада політичної молоді. В Німецьку федеральну молодіжну асоціацію (Deutsche Bundesjugendring) входять 26 молодіжних союзів федерального і земельного рівня, в тому числі 16 земельних молодіжних організацій, а також 5 асоційованих спілок з консультативною функцією. Таким чином, до нього належать майже всі великі молодіжні організації та земельні ради. Рада політичної молоді (Ring politischer Jugend) в свою чергу включає в себе політичні молодіжні організації, які представлені у Бундестазі.

Говорячи про розподіл відповідальності між рівнями управління, слід зазначити, що в Німеччині існують відмінності на трьох рівнях управління: федеральному, земельному та муніципальному. До 60% витрат на молодіжні програми припадає на муніципальний рівень і 35% на земельний (регіональний). Загалом, близько 85% державного фінансування дитячої та молодіжної політики надходить від регіональних та місцевих органів влади та залежить від регіональних доходів [44].

Останнім часом у Німеччині особлива увага приділяється розвитку так званого контролю за молоддю, що дозволяє, з одного боку, оцінювати вплив національного законодавства на життя молоді, з іншого - контролювати участь молоді у розробці та реалізації соціально-політичних ініціатив.

Молодіжний контроль розширює можливості найактивнішої частини молоді для самореалізації в політичній сфері, дозволяючи їй вчитися нести громадянську відповідальність за свою діяльність, спрямовану на вирішення соціально значущих проблем в суспільстві, а також стимулювати громадянську активність іншої частини молоді.

Система контролю реалізації молодіжної політики є важливим фактором для порівняння, тому кожні чотири роки Федеральний уряд складає «Звіт про стан молодді». Крім того, незалежний комітет експертів проводить регулярний моніторинг проблем молоді, дозволяючи представницьким органам вносити відповідні корективи у свою роботу з молоддю.

Крім цього, у країні діє спеціальна експертна група, яка консультує федеральний уряд з питань молоді – Федеральний консультативний комітет у справах молоді (Bundesbeirat für Jugendangelegenheiten). Цей комітет складається з 15 експертів з різних секторів: політичного, державного, академічного та діяльності молодіжних організацій. ВЖК надає експертні поради, професійні рекомендації та документи, що описують становище молоді федеральному уряду, компетентним міністерствам та професійному співтовариству.

У контексті молодіжної політики в Німеччині велика увага приділяється розвитку різних форм молодіжної громадянської участі у житті суспільства. Водночас громадська участь, яка відповідає принципам нормативно-правових актів, означає всі можливі соціальні ініціативи громадян, які мають добровільний, морально мотивований і публічний характер. Метою громадської участі є поліпшення якості життя суспільства та вирішення важливих соціальних проблем. У Німеччині неурядові організації, особливо молодіжні (партійні, громадські та об'єднання по інтересам), можуть отримати статус «громадського виконавця», якщо їх діяльність відповідає цілям та стратегії молодіжної політики.

Більшість молодіжних об'єднань в Німеччині входять до Федеральної молодіжної ради, яка включає в себе 16 регіональних молодіжних рад, 27 молодіжних та 6 дочірніх організацій. Головними завданнями Федеральної ради є: публічно представляти інтереси молоді та спільні цілі організацій-членів, особливо парламенту та уряду; забезпечення постійного інформаційного обмін між організаціями-членами та надання їм можливостей досягти спільних рішень щодо молодіжної політики; тісно співпрацювати з молодіжними організаціями за межами Німеччини на європейському та міжнародному рівнях.

Регіональні молодіжні ради, що входять до Федеральної молодіжної ради – це асоціації молодіжних організацій, які активно працюють на регіональному рівні. Вони складаються з незалежних молодіжних об'єднань із загальним числом членів близько 5 мільйонів людей, діяльність яких доступна для близько 70% усіх дітей та молоді [104].

Останнім часом в умовах наростання кризових явищ в німецькому суспільстві, обумовлених наростанням міграційних потоків і недовірою громадян, в тому числі і молоді, до міграційної політики уряду, держава прагне взяти під контроль молоде покоління, не даючи йому можливостей приєднатися до опозиційних сил, часто радикальної спрямованості. У зв'язку з цим в Німеччині в галузі молодіжної політики посилюється роль та контроль держави, яка бере на себе все більше функцій, раніше виконуваних неурядовими організаціями, і в той же час скорочується співпраця держави з недержавними об'єднаннями.

3.3. Вияв характерних рис універсалістської моделі в Швеції

В Швеції діє унікальна універсалістська («скандинавська») модель молодіжної політики, в якій держава формулює лише загальний напрям, цілі і пріоритети молодіжної політики. Дана система молодіжної політики спрямована на вирішення проблем на тому рівні влади, де воно максимально ефективно, при широкому залученні громадських організацій, які є повноправними партнерами держави.

На відміну від Німеччини, в Швеції не розробляються всеохоплюючі національні програми та стратегії. Молодіжна політика формується як комплексна система заходів, які мають на меті надати всім молодим людям рівний шанс на гідне життя. Реалізація шведської молодіжної політики здійснюється різними міністерствами, відомствами та громадськими організаціями в межах їх компетенції.

Молодіжна політика в Швеції реалізується не «зверху», а на місцевому рівні – на рівні комун. Наявність в кожній комуні навіть невеликої молодіжної

організації сприяє більш активному розвитку молодіжної політики, яка в результаті набуває цілісного та системного характеру. Крім цього, метод впровадження політики на місцевому рівні допомагає ефективно вжити заходів у питаннях молоді, акцентувати увагу на всіх необхідних моментах при вирішенні проблем молодих людей та підтримувати однаковий рівень розвитку всіх аспектів шведської молодіжної політики. Тому місцеві молодіжні об'єднання в Швеції відіграють ключову роль у формуванні та реалізації молодіжної політики.

Метою національної молодіжної політики у Швеції є надання молоді вільного доступу до хороших умов життя, права самостійно формувати своє життя та впливати своєю діяльністю на розвиток суспільства. Також Парламент Швеції затвердив, що молодіжна політика має бути міжгалузеву та вирішувати такі питання, як освіта, зайнятість, приватна економіка, житло, охорона здоров'я, влада, культура та відпочинок.

Відповідно до державних стратегій, можна виділити наступні напрями, в яких реалізується шведська молодіжна політика: 1) підвищення якості та доступності освіти як важливого каналу успішної соціалізації молодих людей є одним з головних напрямків молодіжної політики в Швеції. На думку шведського уряду, успішні освічені люди, які отримали підготовку за затребуваною спеціальністю, є запорукою соціальної стабільності Швеції. Місцева влада усвідомлює, наскільки складним і суперечливим є процес входження учнівської молоді в сучасне суспільство. Для оптимізації цього процесу вони організують в період літніх канікул різні практикуми з вивчення тієї чи іншої професії. Літня робота служить полем діяльності і тим, хто впритул підійшов до проблем дорослого життя і тим, хто ще вибирає та придивляється до майбутньої професії або просто бажає набути будь-яких вмінь, які зроблять його життя більш наповненим. 2) Одним з найважливіших напрямків соціальної політики Швеції, в тому числі і молодіжної, є вирішення проблеми міжнаціонального спілкування і співпраці як усередині країни (багатонаціональність давно стала характерною рисою шведського суспільства), так і у відносинах з іншими країнами. Всіляко

заохочуються і знаходять відображення в навчальних планах різні форми освітніх обмінів, коли учні і вчителі зі шведських освітніх установ отримують можливість навчатися і працювати в інших країнах. В останні роки активно вирішується мовна проблема завдяки посиленому вивченню шведської мови іммігрантами. 3) Мінімізація молодіжного безробіття є окремим напрямком молодіжної політики. У Швеції проблема працевлаштування і професійної перепідготовки вирішується на локальному рівні з урахуванням особливостей місцевих ринків праці і кадрових запитів бізнесу. Приватний бізнес в Швеції бере активну участь у професійній підготовці учнів старшої школи. Підприємці зацікавлені в поповненні енергійною, професійно підготовленою молоддю, тому з готовністю відгукуються на заклики школи до співпраці. Існують навіть варіанти власних освітніх програм підприємств, які враховують сучасні вимоги до формування професійних умінь, необхідних для тієї чи іншої сфери праці. 4) Важливе місце займає громадське виховання: в молоді активно виховується вміння відстоювати свої права та соціально-політичної активності в цілому. В даний час Агентство освіти Швеції проводить моніторинг діяльності шкіл, спрямований на пошук нових методів боротьби з антагонізмом в сфері загальнолюдських цінностей. Зусилля системи народної освіти, які націлені на інтеграцію молоді в сучасний світ дорослих, дозволяють молодим людям з упевненістю дивитися у майбутнє. 5) Важливий напрямок молодіжної політики – боротьба з наркоманією. У Швеції успішно діє система боротьби з наркоманією. З цією метою в 2001 р. була підготовлена освітня програма «Збережіть ваше здоров'я». Основна робота ведеться на рівні губерній і комун [17].

Крім цього, шведська молодіжна політика націлена на вирішення проблем, пов'язаних з правами людини, включаючи гендерну рівність, права національних та етнічних меншин, права молодих ЛГБТ-людей та сексуальні права молодих людей.

На відміну від Німеччини, у Швеції не існує національного законодавства щодо молоді, загальнодержавних молодіжних стратегій та планів. Хоча є законодавчі акти, які враховують потреби та права молоді: Закон щодо

підтримки та обслуговування осіб з певними функціональними вадами (Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS); Закон про іноземців (Utlänningslagen); Закон про догляд за молодими людьми (Lag med särskilda bestämmelser om vård av unga); Закон про освіту (Skollagen); Закон про вищу освіту (Högskolelag); Батьківський кодекс (Föräldrabalken); Закон про соціальні послуги (Socialtjänstlagen).

В Швеції молодіжна політика як комплекс заходів, покликаних забезпечити всім молодим людям рівний шанс на гідне життя, реалізується різними міністерствами, відомствами, громадськими організаціями в межах їх компетенції. У Швеції існує ряд державних організацій і посад, що сприяють успішній реалізації молодіжної політики: Міністерство освіти і науки (Utbildningsdepartementet) – це міністерство яке несе відповідальність за молодь в цілому, воно координує державну молодіжну політику та всі питання, що зачіпають молодіжні організації та міжнародне співробітництво в цій галузі; Департамент молоді (Ungdomsdepartementet) – це відділ молодіжної політики та громадянського суспільства, який знаходиться під управлінням головного міністерства – Міністерства освіти і науки. Найбільш важливими завданнями відділу є координація державної молодіжної політики, також вирішення питань, які зачіпають молодіжні організації та здійснення європейської програми «Youth in action» (Молодь в дії) в Швеції; Шведське агентство у справах молоді та громадянського суспільства (Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor) – урядова організація, яка відповідає за постановку проблем молоді і визначення конкретних заходів, яких потрібно вжити для вирішення цих проблем; Омбудсмен у справах дітей (Ombudsman för barn). Його основним обов'язком є захист прав та інтересів дітей і молодих людей у віці до 18 років; Комітет з освіти (Utbildningskottet) несе відповідальність за всі сфери життя, що стосуються дошкільної та молодшої шкільної освіти, а також систем вищої освіти і наукових досліджень; Комітет з питань культури (Kulturutskottet) регулює питання культури, освіти для дорослих, спорту та діяльності у вільний час; Комітет ринку праці (Arbetsmarknadsutskottet) відповідає за те, що стосується трудової

зайнятості молоді, включно із контролем за дотриманням трудового права. Також комітет займається проблемами інтеграції та дискримінації, а також гендерної рівності серед молоді [17].

До завдань Шведського агентства з питань молоді та громадянського суспільства входить: розвиток мультидисциплінарних знань щодо умов життя й цінностей молодих людей та розповсюдження цих знань на місцевому, регіональному та національному рівнях; ведення статистики молоді, яка дозволяє проводити порівняльні дослідження як на місцевому, так і на національному рівнях; розвиток знань про методи, які можуть поліпшити умови життя молодих людей, а також їх поширення на місцевому, регіональному та національному рівнях; сприяння кращій співпраці та координації державних ініціатив, спрямованих на молодь; розвиток підтримки молодіжної політики шляхом стратегічної співпраці з місцевими органами влади; включення до цих зусиль питань гендерної інтеграції та протидії дискримінації.

Більшість волонтерських заходів, які залучають молодь у Швеції, проводяться організаціями громадянського суспільства, здебільшого у зв'язку з діяльністю членів. Уряд надає широку підтримку у формі державних грантів громадянським та молодіжним організаціям. Усі молодіжні організації на національному рівні, незалежно від спрямованості їх діяльності, мають право на отримання державних грантів, якщо організація побудована на демократичних принципах і якщо щонайменше 60 відсотків членів становлять молоді люди. Розмір гранту визначається виходячи з кількості членів та сфери його діяльності.

Національна рада шведських молодіжних організацій (Landsrådet för Sveriges Ungdomsorganisationer) є координаційним органом близько 100 шведських молодіжних організацій. Члени організації складаються з усіх видів організацій – від політичних молодіжних ліг, студентських рухів та релігійних організацій до організацій, що орієнтуються на дозвілля та хобі. LSU діє як платформа з питань стосовно молоді, як міжнародної, так і національної, і забезпечує мережу для національних, а також міжнародних організацій, що займаються проблемами молоді. Найпоширенішими шведськими молодіжними

організаціями є Sverok, Ungdomens Nykterhetsförbund, Sveriges Ungdomsråd та інші [47].

Також в Швеції діє Національний форум волонтерських організацій – це зонтична організація добровільної соціальної роботи у Швеції, до якої входять близько 30 організацій. Форум забезпечує платформу для обміну досвідом та розвитку компетенції серед своїх членів, а також співпрацює з ЄС для координації шведських організацій громадянського суспільства.

Так, в Швеції розвинена мережа спеціалізованих закладів соціального обслуговування для молоді. До основних з них відносяться молодіжні центри подолання криз, притулки для підлітків, які пішли з родини, мережа наркологічних служб.

У молодіжних центрах подолання криз («молодіжних будинках») поміщають правопорушників у віці 16-21 року. Кожен вихованець має окрему кімнату, яка зовсім не схожа на камеру виправної установи. У центрі є все, що потрібно для організації цікавого і здорового дозвілля молоді. Навколо таких установ відсутня колючий дріт, огорожа. Вихованці можуть відвідувати родичів, без охорони пересуватися по місту. Однак в таких центрах досить жорсткий режим. Вихованці працюють по 7-8 годин на день. Основними способами виправлення і реабілітації є побудова з вихованцями довірчих відносин, прищеплення їм трудових навичок, створення умов для переосмислення життя, формування правил культурного, соціально прийняттого спілкування.

Працівники притулків для підлітків, які пішли з родини, не поспішають повернути підлітка в сім'ю або поставити на облік в поліцію. Вони намагаються, спираючись на індивідуальний підхід, розібратися в характері підлітка, мотиви його поведінки. Головна мета - направити зусилля підлітка на осмислення ситуації, що склалася і дій по виходу з неї, створити йому повноцінні умови життя, що послужить передумовою для подолання кризи.

Розвинена мережа наркологічних служб: А-клініки, станції допомоги неповнолітнім, витверезники, інтернати-лікарні, інтернати-гуртожитки, диспансери тощо. Спільними ознаками даних установ є дотримання принципів

добровільності, гуманізму, високий рівень обслуговування, опора на позитивне в клієнтах, віра в їхні можливості [91].

3.4. Співіснування громадівської та централізованої моделей в Іспанії

В Іспанії через внутрішньополітичні проблеми відсутня домінуюча модель молодіжної політики. В цій країні присутні ознаки як централізованої, так і громадівської моделей. Так, Конституція Іспанії (Constitución Española de 1978) зазначає, що «державні органи сприятимуть умовам вільної та ефективної участі молоді у політичному, соціальному, економічному та культурному розвитку». Отже, державні органи повинні розробляти молодіжну політику та вирішувати основні напрямки її діяльності. Однак, Конституція не включає розділу, в якому викладається молодіжна політика, і тому, щоб вирішити відсутність її конкретного призначення, різні автономні регіони взяли на себе виключну відповідальність у своїх статутах.

Варто також згадати молодіжні організації автономних регіонів, які виступають головними інституційними суб'єктами молодіжної іспанської системи.

Реалізація молодіжної політики в Іспанії ведеться як державними органами і установами, так і розгалуженою суспільно-державною системою служб соціальної допомоги молоді. Державний орган у справах молоді створює умови для вирішення окремих завдань і навіть отримує при цьому потрібні кошти, але безпосередню роботу з молоддю ведуть, так звані «добровільні носії послуг» – приватні, кооперативні, громадські й молодіжні організації.

Як і в Німеччині, уряд Іспанії створює і підтримує громадські інститути, діяльність яких спрямована на роботу з молоддю. Безумовно, це є одним з найважливіших заходів у політиці влади, спрямованої на стримування наростаючого невдоволення в молодіжному середовищі.

Найбільш гострі проблеми молоді в Іспанії – високий рівень безробіття молоді і високі ціни на житло. Саме тому молоді іспанці не поспішають йти з сім'ї і обзаводитися своїми сім'ями. Уряд приділяє велику увагу на вирішення

цих проблем, проте також серед його цілей є: сприяння рівним можливостям для всієї молоді незалежно від статі; заохочення вільної та ефективної участі молоді у політичному, соціальному, економічному та культурному розвитку Іспанії; заохочення співпраці з іншими міністерськими відомствами, а також з іншими державними адміністраціями; поширення міжнародних обмінів та мобільності іспанської молоді як в Іспанії, так і за кордон; аналіз та дослідження умов, що впливають на молодь та її розвиток; покращення якості іспанської системи освіти; боротьба з будь-яким видом насильства та дискримінації; збільшення рівня волонтерської діяльності серед молоді [81].

В Іспанії, як і в Швеції, не існує всеохоплюючого державного молодіжного законодавства та окремих законів про молодь, але існує безліч різних планів, спрямованих на координацію політичних дій. Наразі діє Молодіжна стратегія 2020 (*Estrategia Juventud 2020*), затверджена Радою міністрів 12 вересня 2014 року. Молодіжна стратегія 2020 разом із Планом дій 2014-2016 (*Plan de Acción 2014-2016*) встановлює напрямки діяльності молодіжної політики, її цілі, основні заходи та бюджет на цей період: освіта та навчання; працевлаштування та підприємництво; житло; здоров'я та рівність; волонтерство та соціальна сфера, а також інституційна співпраця.

Крім цього існують ще декілька молодіжних планів, згідно з якими регулюється іспанська молодіжна робота: Комплексна молодіжна політика (1991-1993 рр.); Молодіжна політика (1994-1997 рр.); Глобальний план дій для молоді (2000-2003 рр.); Міжвідомчий план щодо молоді (2005-2008 рр.); План дій на 2014-2016 роки; План дій на 2017-2020 рр.

Як вже було зазначено, Конституція Іспанії не містить час тини, в якій зазначається молодіжна політика, і автономні регіони самостійно впроваджують сферу молодіжної політики у своїх статутах. Статути автономії – це основні правила належного функціонування іспанських автономних регіонів, прийняті як органічні закони. Ці закони встановлюють компетенцію та структури для прийняття рішень в автономних регіонах.

Хоча більшість заходів, пов'язаних з молоддю, в Іспанії здійснюються через автономні регіони та місцеві органи, у національному масштабі структура прийняття рішень пов'язана з Іспанським молодіжним інститутом (Instituto de la Juventud) та Молодіжною міжвідомчою комісією. Координація влади з асоціативним молодіжним рухом здійснюється через Іспанську молодіжну раду (Consejo de la Juventud de España).

У національному масштабі рішення приймаються урядом (Міжвідомча комісія) та виконуються Інститутом молоді за координації з автономними регіонами та місцевими утвореннями (ратушами та провінційними радами), в даному випадку через Іспанську федерацію муніципалітетів та провінцій .

INJUVE є державним органом, який в даний час діє при Міністерстві охорони здоров'я, соціальних служб та рівності та працює як Національне агентство молоді Іспанії. Він був створений ще в 1977 р. згідно з Королівським указом 1119/1977; однак його цілі та поточна структура були затверджені тільки в 2005 р. Королівським указом 486/2005.

Стаття 3 Королівського указу 486/2005 зазначає, що для виконання своїх цілей Молодіжний інститут уповноважений розвивати в межах національних компетенцій наступні завдання: розвиток співпраці з державними адміністраціями з усіх питань, що стосуються молоді; заохочення спілкування, обміну та мобільності іспанської молоді як в Іспанії, так і за кордоном; аналіз та дослідження факторів, що впливають на молодь; сприяння участі Іспанської молодіжної ради та молоді загалом у розробці, застосуванні, подальшій діяльності та оцінці урядової молодіжної політики; заохочення територіального співробітництва у розробці молодіжної політики; надання будь-яких інших послуг, придатних для досягнення конкретних цілей в молодіжній сфері [39].

Координація влади з молоддю здійснюється через СЈЕ. Ця організація була створена Законом 18/1983, як платформа, що складається з 34 молодіжних організацій для обміну ідеями та досвідом, і є відповідальною за сприяння участі молоді у політичному, соціальному, економічному та культурному розвитку держави в глобальному середовищі. Головна мета СЈЕ – брати участь у розробці

політики, яка прямо чи опосередковано впливає на молодь, реагуючи на проблеми цієї групи.

СЄ має Генеральну Асамблею, яка збирає представників усіх суб'єктів молодіжної політики кожні два роки для встановлення напрямів дій та для перегляду роботи, проведеної протягом періоду між Асамблеями, затвердження бюджету, вивчення та обговорення підготовлених документів та вибору членів Постійної комісії [8].

Постійна комісія є органом, відповідальним за виконання домовленостей Генеральної Асамблеї та Виконавчої Асамблеї. Серед його функцій варто відзначити його роботу в тандемі зі спеціалізованими комісіями та робочими групами, створеними Асамблеєю, а також представництво в установах та організаціях СЄ, з якими вони підтримують відносини. Постійна комісія складається з дев'яти представників молоді з різних структур СЄ.

У масштабі загальнодержавного управління та координації молодіжної державної політики є Молодіжна міжвідомча комісія. Ця комісія була створена Королівським указом 1923/2008 у 2008 р. Цей орган наразі діє при Міністерстві охорони здоров'я, соціальних служб та рівності (під керівництвом Державного секретаря з питань соціальних питань та рівних можливостей) .

Це спеціальний орган співпраці між міністерствами, а також сприяння молодіжній політиці, який відповідає за моніторинг ситуацій та проблем, що зачіпають молодь, і пропонує урядові програми та заходи щодо їх вирішення. Іншими словами, це орган співпраці та відносин з усіма міністерствами з метою просування молодіжної політики. Отже, це орган, який дозволяє складати міжвідомчі плани та інші дії, спрямовані на молодь, а також підтримувати спільне бачення урядових дій, які мають відношення до молоді.

Молодіжна міжрегіональна рада (Consejo Interterritorial de Juventud) була створена у 2007 р. Її метою є посилення співпраці між автономними регіонами та державою, а також між автономними регіонами щодо всіх питань, пов'язаних з молодіжною державною політикою.

НУО в Іспанії беруть участь через Державну раду соціальних дій для неурядових організацій (Consejo Estatal de Organizaciones no Gubernamentales de Acción Social), визначену як консультативний орган та місце зустрічі для діалогу та розробки соціальної політики. Серед іншого, ця рада готує такі документи, як Третій сектор пропозицій щодо соціальної дії для Стратегії соціальної інтеграції в Іспанії на 2020 рік (Propuestas del Tercer Sector de Acción Social para una Estrategia de Inclusión Social 2020 en España).

В Іспанії існують неурядові суб'єкти, що мають різні бачення та цілі, та проте існують платформи та мережі, що їх об'єднують: Іспанська волонтерська платформа (Plataforma del Voluntariado de España), Інститут якості громадських організацій (Instituto para la calidad de las ONG); Платформа НУО «Соціальна дія» (Plataforma de ONG de Acción Social); Фонд «Зроби це» (Fundación HAZLOPOSIBLE) та інші [81].

3.5. Визначення рис централізованої моделі на прикладі Польщі

В Польщі, як в країні колишнього соціалістичного табору, держава одноосібно розробляє та контролює молодіжну політику. Державні інститути вибирають основні напрямки діяльності молодіжної політики, впроваджують стратегії, формують цілі та визначають проблеми в сфері молоді, які потребують вирішення та уваги. Централізована модель молодіжної політики в Польщі характеризується типовими ознаками, що притаманні цій моделі: низький рівень участі молоді в громадських організаціях, невелика кількість громадських та молодіжних організацій, незначна роль неурядових організацій в реалізації програм молодіжної політики та загалом нерозвинена система впровадження стратегій молодіжної політики на всіх рівнях.

В Польщі, як і в Іспанії, головними проблемами, які потребують першочергового вирішення в молодіжній сфері є високий рівень безробіття, надання житла для молоді, незначна участь молоді в громадському житті та відсутність налагодженого діалогу між молоддю та державою.

Аналізуючи молодіжну політику Польщі, європейські експерти прийшли до висновку, що Польща повинна вжити серйозних заходів щодо поліпшення ситуації у сфері молодіжної політики. В першу чергу це стосувалося питання про формування спеціалізованих державних органів і організацій, які б цілеспрямовано займалися молодіжною проблематикою. Адже на даний момент існуючі державні структури ще не готові розпочати справжній діалог з молоддю та визнати їх співавторами практики молодіжної роботи. Серед інших основних проблем слід виділити: слабкий зв'язок муніципалітетів зі школами та молодіжним центрами, непоінформованість молоді, відсутність кваліфікованих фахівців по роботі з молоддю. І треба зауважити, що не дивлячись на те, що Польща намагається дотримуватися загальноєвропейських принципів формування молодіжної політики та створює стратегії розвитку даної сфери на майбутнє, в цих стратегіях не вистачає конкретних та цілеспрямованих дій.

Крім вищезазначених проблем, які уряд Польщі намагається вирішити, в задачі польської стратегії розвитку молоді також входить: створення рівних можливостей розвитку молоді; самореалізація молодого покоління; посилення зв'язків між освітою молоді (зокрема професійною) та потребами ринку праці; створення умов для розвитку власної діяльності молодого покоління; підтримка учнівського самоврядування та інших форм активної освіти для співпраці громадянського суспільства; посилення функціонування представництв молоді на різних адміністративних рівнях; розвиток молодіжної волонтерської служби; запобігання маргіналізації молодого покоління; створення умов для неповнолітніх злочинців для їх інтеграції в суспільство; розвиток міжнародного співробітництва в сфері молоді; будівництва системи інформування молоді; створення потужного центру молодіжних досліджень; навчання та професійна підготовка дорослих, які залучені до роботи з молоддю [80].

Неможливо вказати один офіційний документ в законодавстві Польщі, що зосереджує увагу на потребах та правах молодих людей та регулює питання, що стосуються їх. Однак це не означає, що польське законодавство не охоплює життя, права та обов'язки молодих людей. Положення, що стосуються молоді,

містяться в різних правових актах, таких як: Конституція Республіки Польща (1997 р.); Кодекс про сім'ю та опікунство (1964 р., Журнал законів № 9, пункт 59); Трудовий кодекс (1974 р., Журнал законів 1974 р., №. 24, п. 141); Закон про судочинство у справах неповнолітніх (1982 р., Наш Закон про закони 11982 № 35 п. 228); Закон про освіту (від 2016 р., Закон про закони, р. 59); Закон про вищу освіту (Журнал законів 2005 р. № 164, пункт 1365); Закон про розміщення аспірантів (від 2009 р., Закон про закони, № 127, пункт 1052); Закон про асоціації (від 1989 р., Закон про закони № 20, пункт 104).

«Державна стратегія для молоді на 2003-2012 роки» (Strategia Państwa dla Młodzieży na lata 2003-2012), яка була підготовлена до вступу Польщі до ЄС, залишається єдиним документом, що визначає розвиток та напрями польської молодіжної політики. Стратегія наголошувала на зв'язках між молодіжною політикою та правовими нормами, що стосуються освіти, соціального забезпечення, національної оборони, зайнятості та боротьби з безробіттям, умов життя дітей у сім'ях, охорони здоров'я, а також запобігання злочинності, наркоманії та зловживанню алкоголем. В даний час в Польщі не існує стратегії, яка стосується безпосередньо молоді.

Коли «Державна стратегія для молоді на 2003-2012 роки» перестала застосовуватись, жодної нової національної стратегії, що регулює питання польської молодіжної політики, не було створено [62].

Варто підкреслити, що, незважаючи на відсутність молодіжного законодавства, польська молодіжна політика дедалі частіше регулюється на регіональному та місцевому рівнях. Місцеві стратегії (або інші документи), спрямовані на молодь, присутні на різних рівнях місцевого самоврядування (провінція, округ, комуна). Запровадження уніфікованого законодавства або керівних принципів щодо розробки молодіжних стратегій, сприяло б більш ефективному регіональному проведенню заходів, що проводяться для молоді, а також реалізації індивідуальних цілей в молодіжній сфері в Польщі.

В Польщі важко визначити єдиний орган центрального рівня, відповідального за прийняття рішень, що стосуються молоді. В даний час

рішення щодо реалізації окремих напрямків молодіжної політики залишаються під керівництвом державного управління (наприклад, Міністр національної освіти відповідає за освіту та виховання, Міністр спорту та туризму – за фізичну культуру, Міністр сім'ї, праці та соціальної політики – за питання соціальної політики та Міністр науки та вищої освіти – за якість вищої освіти та проведення наукових досліджень. Але слід зазначити, що Міністерство національної освіти (Ministerstwo Edukacji Narodowej) найчастіше вказується як центральний орган, який підтримує структури, що представляють молодь.

На органи місцевого самоврядування, що діють на провінційному, районному та комунальному рівнях, покладено державні завдання, деякі з яких зосереджені на молоді. Комунальний уряд відповідає за такі питання, як охорона здоров'я, соціальні послуги, державна освіта, культура та фізична активність. Тому комуни є відповідальними за функціонування ясел і початкових шкіл, за підтримку спортивних клубів, розвиток культурної діяльності, ведення бібліотек та підтримку сімей, які опинились у нестабільному життєвому становищі. Завдання, покладені на округи та провінції, є регіональними і не впливають на компетенцію комун. Такі завдання, як державна освіта в середніх школах, запобігання безробіттю, стимулювання місцевих ринків праці та підтримка, що надається інвалідам, є загальнодержавними громадськими завданнями, що належать до компетенції районів. Провінційні уряди відповідають за управління вищими професійними закладами, розвиток економічної діяльності в регіонах, утримання бібліотек, музеїв та обласні театри.

Так, 7 польських провінцій створили офіційні структури, що підтримують та представляють молодь: Молодіжний парламент Дольнословської провінції, Молодіжний парламент Підляшської провінції, Молодіжний форум Опольського воєводства, Молодіжний парламент Великопольського воєводства, Молодіжна рада Західнопоморського воєводства, Молодіжна рада Поморського воєводства, Парламент дітей та молоді Люблінської провінції та Молодіжний парламенту Шленської провінції. Молодіжні представництва, що діють на регіональному

рівні, мають різні закони, найбільш частою формою регулювання є консультативний орган провінційного маршала [46].

Найнижчим рівнем реалізації молодіжної політики в частині включення польської молоді в активне громадське життя є Шкільні ради. Відповідно до Закону про освіту, в кожній школі повинні діяти шкільні ради.

Інтереси студентів на центральному рівні представляє Студентський парламент Республіки Польща (Parlament Studentów Rzeczypospolitej Polskiej), який призначається на основі Закону про вищу освіту. Цей Парламент має право висловлювати думки та подавати пропозиції щодо питань, що стосуються студентів, та давати висновки щодо нормативних актів, пов'язаних із ними. Він також організовує тренінги та семінари з підвищення кваліфікації студентів, підтримує студентські проекти, надихає на міжнародний обмін студентами та участь у міжнародному студентському русі. Студентський парламент Республіки Польща об'єднує студентські уряди всіх польських вищих навчальних закладів.

Заради покращення якості молодіжної політики у 2014 р. Міністерство праці та соціальної політики Польщі призначило групу, яка займається соціальною участю молоді. Група мала намір переглянути та проаналізувати державні документи та стратегічні документи ЄС, що стосуються молодіжної політики та підготувати програму соціальної участі молоді. Група молодіжної політики (Zespół ds. Polityki na Rzecz Młodzieży) діє в рамках Ради з питань громадської вигоди, яка є дорадчим органом, що працює при Міністрі сім'ї, праці та соціальної політики.

Говорячи про сучасні польські молодіжні організації, які активно залучаються державою до розробки молодіжної політики, в першу чергу слід сказати саме про Раду Молодіжних організацій. Дана рада діє на національному рівні і є організацією, яка об'єднує різні молодіжні організації в Польщі. Рада була заснована в 2011 р., тобто в період, коли відповідно до загальноєвропейської молодіжної політики в різних країнах ЄС стали створюватися національні молодіжні форуми.

На сьогоднішній день Рада Молодіжних організацій (Polska Rada Organizacji Młodzieżowych) об'єднує 26 польські молодіжні організації і більш ніж 250 тис. молодих людей. Діяльність Ради спрямована на розширення прав і можливостей молоді для більшого впливу на політику і суспільство. Серед основних пріоритетів Ради на сьогоднішній день виділяються такі як розвиток молодіжної політики в Польщі в цілому, популяризація концепції громадської участі молоді, підтримка співробітництва, обміну інформацією та досвідом між молодіжними організаціями та молодіжними спілками, що діють від імені молоді, сприяння контактам між польською молоддю [55].

Також в Польщі діють і неурядові організації, які вносять свій внесок в розвиток і здійснення молодіжної політики. При цьому їх фінансування відбувається не з польського бюджету, а з загальноєвропейських засобів ЄС в рамках такої європейської програми як «Молодь в дії». Зокрема, в 2011 р. з бюджету програми було профінансовано близько 600 проектів польських неурядових організацій.

Проаналізувавши молодіжну політику на рівні окремих держав-членів ЄС, ми можемо зробити висновок – не дивлячись на те, що ЄС має уніфіковані стандарти та заходи реалізації політики для молоді, проте в реальності її впровадження на регіональному та місцевому рівнях знатно відрізняється в залежності від рівня розвитку конкретної країни та обраної державою моделі здійснення молодіжної політики.

Так, розвинуті країни, як Швеція та Німеччина, мають значний економічний потенціал і формують бюджет зі свого кошту на реалізацію політики для молоді, самостійно фінансують молодіжні та освітні заходи, а також надають гранти молодіжним та неурядовим організаціям. Також розвинуті країни ясно розуміють потенціал молоді та її важливість в загальнодержавному розвитку, тому розглядають молодіжну політику, як окремий напрям діяльності уряду. Проте в країнах Середземномор'я та в країнах колишнього СРСР (Іспанія та Польща) молодіжна політика формується в рамках загальних концепцій

розвитку цих країн та фінансується більшою мірою за рахунок фондів ЄС та європейських організацій.

Також ми бачимо різницю у впровадженні загальної молодіжної стратегії ЄС у країнах в залежності від рівня втручання та контролю державою молодіжної політики, що визначається в свою чергу моделлю політики. Якщо ми говоримо про Західноєвропейські країни, то там домінує патерналістська модель молодіжної політики, тобто держава бере на себе всі зобов'язання в молодіжній сфері, сама розробляє і повністю здійснює заходи молодіжної політики. Щодо скандинавських країн, то там держава лише формує основні загальні напрями політики для молоді, а її здійснення відбувається на місцевому рівні. В країнах зі слаборозвинутою молодіжною сферою, таких як Іспанія та Польща, здебільшого відсутня домінуюча політична модель, і характеризуються значним контролем держави молодіжної роботи, маленькою часткою громадських та молодіжних організацій та слабою активністю молоді.

Слід зазначити, що аналізуючи законодавства щодо молоді в обраних країнах ми звернули увагу на те, що рівень розвитку молодіжної політики та успішність заходів в цій сфері напряму залежить від рівня розвитку законодавства про молодь. Так як, західноєвропейські та скандинавські країни мають якісну нормативно-правову базу для усіх сфер, що впливають на життя молоді, то це не дивно, що рівень їхніх молодіжних політик значно вищий, ніж в південних та східноєвропейських країнах. Адже такі країни як Іспанія та Польща здійснюють молодіжну політику, не маючи більшості необхідних законів та актів, які б регулювали цю сферу та орієнтуються лише загальноєвропейські стратегії розвитку даної сфери або розробляють свої державні плани, в яких все ж таки не вистачає конкретики.

РОЗДІЛ 4

МІЖНАРОДНІ МОЛОДІЖНІ ПРОГРАМИ ЄС

4.1. Цілі та напрямки діяльності головної міжнародної програми ЄС для молоді – Erasmus+

Серед усіх міжнародних програм Європейського Союзу найвідомішою та дієвою є програма Erasmus+ (Еразмус+). Erasmus+ – це програма Європейського Союзу, що підтримує дії в галузі освіти та навчання, молоді та спорту. Програма надає можливість здобути нові навички та отримати особистий, соціально-освітній та професійний розвиток завдяки навчанню, роботі або волонтерству за кордоном у всьому світі. Вона спрямована на сприяння підвищенню якості, інновацій, досконалості та інтернаціоналізації організацій, що займаються освітою та навчанням, молоддю та спортом. Erasmus+ також допомагає європейським країнам модернізувати та вдосконалити свої системи освіти та навчання, а також свою молодіжну та спортивну політику.

Програма включає наступні напрямки діяльності: Erasmus+: Comenius – для школярів; Erasmus+: Erasmus – для студентів; Erasmus+: Erasmus Mundus – для магістрантів; Erasmus+: Leonardo da Vinci – професійна освіта; Erasmus+: Grundtvig – навчання дорослих; Erasmus+: Youth in Action – неформальне освіта молоді; Erasmus+: Jean Monnet – вивчення Європейського союзу; Erasmus+: Sports – сфера спорту [2].

Метою програми Erasmus+ є внесок у стратегії ЄС щодо зростання робочих місць, соціальної справедливості та інклюзії, а також цілей в сфері освіти та навчання. Erasmus+ також має на меті сприяти сталому розвитку своїх партнерів у галузі вищої освіти та сприяти досягненню цілей Молодіжної стратегії ЄС.

Конкретні проблеми, що вирішуються програмою, включають: зниження рівня безробіття, особливо серед молоді; сприяння навчанню дорослих, особливо щодо нових навичок та компетентностей, необхідних на сучасному ринку праці; заохочення молоді до участі в європейській демократії; підтримка інновацій,

співпраці та реформ; скорочення дострокового залишення школи; сприяння співпраці та мобільності молоді з країнами-партнерами ЄС [19].

Поширення та використання результатів програми є також ключовими напрямками проекту Erasmus+. Вони дають організаціям-учасникам можливість спілкуватися та ділитися результатами та досвідом, тим самим посилюючи вплив своїх проектів і покращуючи їх якість.

Erasmus+ діє в усіх країнах ЄС, а також в країнах Південного Середземномор'я (Алжир, Єгипет, Ізраїль, Йорданія, Ліван, Лівія, Марокко, Палестина, Сирія та Туніс), Західного Балкану (Албанія, Боснія і Герцеговина, Косово та Чорногорія) та Східного партнерства (Вірменія, Азербайджан, Білорусь, Грузія, Молдова та Україна) [Див. Додаток В].

У галузі вищої освіти Erasmus + підтримує такі основні дії, спрямовані на співпрацю з країнами-партнерами: міжнародні обміни та спільні магістерські програми Еразмуса Мундуса, що сприяють мобільності студентів та викладачів з країн-партнерів та до них; проекти з розбудови потенціалу у вищій освіті, що сприяють співпраці та партнерству та впливають на модернізацію та інтернаціоналізацію вищих навчальних закладів та систем у країнах-партнерах; підтримка політичного діалогу через мережу експертів з питань реформування вищої освіти у країнах-партнерах та міжнародні заходи щодо просування програми; діяльність програми Жана Моне з метою стимулювання поширення досліджень та роздумів у галузі освіти Європейського Союзу у всьому світі.

Успішність програми Erasmus+ є результатом багатьох факторів, та один з головних – це тривала історія розвитку та становлення з певною метою – покращити систему європейської освіти та збільшити рівень мобільності молоді. Тож аби зрозуміти чим ця програма є унікальною та як вона стало однією з найефективніших освітніх програм, слід уважно дослідити її історію.

Європейське економічне співтовариство після свого заснування спочатку вирішувало питання освіти лише у сферах професійної підготовки та процесах переходу від освіти до зайнятості. Коли в 1970-х роках вища освіта стала одним із основних важливих напрямів, одним із перших видів діяльності ЄЕС було

сприяння мобільності студентів. Програми спільних досліджень (The Joint-Study Programmes, JSP) були створені в 1976 році і діяли близько десяти років. Програма JSP широко розглядалася як успішна у створенні плідного академічного та адміністративного середовища для обміну студентами між співпрацюючими кафедрами вищих навчальних закладів різних країн. Всі вони встановили різні режими організаційної та академічної підтримки мобільних студентів, багато хто брав активну участь у спільній розробці навчальних програм. Однак обмежений часовий проміжок інституційної підтримки та додаткові витрати, понесені студентами протягом періодів навчання за кордоном, створювали перешкоди для досягнення успіху.

Згодом, у 1987 р. була створена програма Erasmus. Її назва не лише нагадала про голландського гуманіста і теолога Еразма Ротердамського, але й є аббревіатурою European Region Action Scheme for the Mobility of University Students (Схеми дії європейської спільноти для підвищення мобільності студентів університетів). Erasmus не лише мав на меті збільшити кількість європейських вищих навчальних закладів, а й розширити їх сферу. Він швидко став найпомітнішим із різних нових європейських освітніх програм.

Очікувалося, що новий розділ в історії європейської підтримки мобільності студентів та транскордонного співробітництва вищих навчальних закладів розпочнеться після створення програми SOCRATES (Сократ) в 1995 році. Вона об'єднала різні освітні програми, таким чином націлюючись на підвищення адміністративної ефективності та суттєве покращення освітньої діяльності в різних секторах. Коли Erasmus став підпрограмою SOCRATES, підтримка мобільності студентів та співпраця у вищій освіті значно зросла. На додаток до мобільності студентів, почала активніше впроваджуватися мобільність викладацького складу та інновації в навчальних програмах, щоб зробити особливий акцент на широкому розвитку європейського виміру у вищій освіті. Програма SOCRATES перш за все мала на меті створити зв'язок між різними сферами підтримки в освіті. Як велика зонтична програма, вона повинна була

символізувати поширення відповідальності Європейського Союзу на всі сфери освіти з часу Маастрихтського договору 1992 року [67].

Після того, як Erasmus став частиною SOCRATES, у програму були включені нові напрямки: в 1996 р. – інтенсивні мовні курси, в 1997 р. – програми академічних обмінів для викладачів. Оновлення змісту програми багато в чому було зумовлено розширенням числа учасників програми Erasmus. Так, протягом 1988-1994 рр. до перших 11 учасників (Бельгія, Данія, ФРН, Греція, Франція, Ірландія, Італія, Нідерланди, Португалія, Іспанія і Великобританія) приєдналося ще 8 країн. Мовне різноманіття учасників програми призвело до розвитку лінгвістичного напрямку в Erasmus.

Усі наступні трансформації програми також були пов'язані з поглибленням інтеграції і зростанням числа вузів, що беруть участь в програмі. Зокрема, була децентралізована система управління програмою Erasmus. З 2003 р. національні агентства Erasmus стали її основними координаторами. У зв'язку з даною реформою була потрібна велика відповідальність вузів. Підписання університетом Хартії Erasmus стало обов'язковою умовою для участі в програмі. Хартія містила принципи програми та мінімальні стандарти якості і була угодою між Європейською Комісією і вузом-учасником. Крім цього, до складу пакета заявки вводилися Положення про європейську політику (European Policy Statements), які представляли собою стратегію розвитку європейської освіти у вузі.

З 2007 р. програма Erasmus стала частиною проекту «Навчання протягом життя» (2007-2014рр.), яка відображала пріоритети ЄС про необхідність будівництва найбільш конкурентоспроможною економіки знань та мала на меті зблизити ринок праці і вищу освіту. В результаті в зміст програми Erasmus включалися проходження практики студентами, підвищення кваліфікації викладачів на підприємствах і самого персоналу підприємств.

4.2. Практична реалізація та структура Erasmus+

Ефективна діяльність програми також залежить від багатосферної структури її роботи та контролю. Загальне керівництво програмою здійснює Європейська комісія. Налагодження партнерських мереж, виконання всіх заходів, передбачених програмою Erasmus здійснюється Виконавчим агентством з питань освіти, аудіовізуальних засобів і культури (Education, Audiovisual and Culture Executive Agency, EACEA) під керівництвом Генерального директорату Європейської Комісії з питань освіти та культури (Directorate-General for Education, Youth, Sport and Culture, DG EAC). Розповсюдженням інформації про програму та прийманням документів кандидатів займаються національні офіси програми в 33 країнах-учасниках.

Європейська комісія в кінцевому підсумку відповідає за функціонування програми Erasmus+. Вона керує бюджетом та постійно визначає пріоритети, цілі та критерії для програми. Крім того, вона спрямовує та контролює загальне впровадження, подальші дії та оцінку програми на європейському рівні. Європейська комісія також несе загальну відповідальність за нагляд та координацію структур, відповідальних за реалізацію Erasmus на національному рівні.

На європейському рівні Виконавче агентство Європейської комісії з питань освіти, аудіовізуальних технологій та культури відповідає за реалізацію централізованих дій програми та управління життєвим циклом цих проектів, починаючи від просування програми, аналізу запитів на гранти, моніторингу проектів на місці, до розповсюдження результатів проекту.

Європейська комісія, зокрема через EACEA, також відповідає за: проведення досліджень у галузях, що підтримуються Erasmus; проведення дослідницької та науково-обґрунтованої діяльності через мережу Eurydice; поліпшення видимості та системного впливу Erasmus шляхом розповсюдження та використання результатів програми; забезпечення управління та фінансування органів та мереж, що підтримуються програмою Erasmus+; управління тендерами на надання послуг у рамках проекту [73].

Практична реалізація програми Erasmus+ в основному здійснюється через Національні агентства, яким Європейська Комісія доручає завдання з виконання цілей та стратегій розвитку. Обґрунтуванням цього підходу є максимально наблизити програму Erasmus+ до місцевих органів та пристосувати її до різноманітності національних систем освіти, програм навчання та молоді. Для цього кожна країна програми призначила одне або декілька національних агентств. Національні агентства просувають та впроваджують програму на національному рівні та виступають сполучною ланкою між Європейською комісією та організаціями-учасниками на місцевому, регіональному та національному рівнях. Їх завдання: надати відповідну інформацію про програму Erasmus+; керувати чесним та прозорим процесом відбору заявок на проекти, що фінансуються у їхній країні; контролювати та оцінювати виконання програми у своїй країні; надавати підтримку учасникам проектів та організаціям протягом життєвого циклу проекту; ефективно співпрацювати з мережею всіх національних агентств та Європейською комісією; сприяти розповсюдженню та використанню результатів Erasmus на місцевому та національному рівнях.

Окрім згаданих вище органів, наступні структури надають додаткову допомогу у впровадженні програми Erasmus+ в країнах: мережа Eurydice; національна мережа Youth Wiki; eTwinning; School Education Gateway; EPALE; національні офіси Erasmus; HERES; European Qualifications Framework; National Academic Recognition Information Centers; SALTO YOUTH; Eurodesk [73].

Мережа Eurydice головним чином позиціонується як структурована та організована освіта в Європі на всіх рівнях, і має на меті сприяти кращому взаєморозумінню систем у Європі. Eurydice надає величезне джерело інформації, включаючи докладні описи та огляди національних систем освіти; порівняльні тематичні звіти, присвячені конкретним темам, що представляють інтерес для ЄС; показники та статистичні дані; а також ряд фактів та статистичні дані, що пов'язані з освітою, національними освітніми структурами та рівнями освіти в країнах.

Національна мережа Youth Wiki – інтерактивний інструмент, що надає актуальну та структуровану інформацію про становище молоді в Європі та про національну молодіжну політику, відповідно до молодіжної стратегії ЄС з метою покращити поінформованість суспільства щодо молодіжної сфери в Європі.

eTwinning – це платформа вчителів від дошкільних до середніх шкіл, яка доступна лише вчителям та перевірена національними органами влади. Учасники можуть брати участь у багатьох видах освітньої діяльності: виконувати проекти з іншими школами та класами; проводити дискусії з колегами; зміцнювати розвиток професійних мереж. Вчителі та школи, які беруть участь у eTwinning, отримують підтримку від своїх Національних служб підтримки – організацій, що призначені компетентними національними органами. Вони допомагають школам у процесі реєстрації, пошуку партнерів та здійсненні проектної діяльності, які доповнюють програму Erasmus+.

School Education Gateway (SEG) – це європейська онлайн-платформа для шкільної освіти, яка наразі доступна 23 мовами ЄС. Вона покликана забезпечити все, що потрібно вчителям з точки зору інформації, навчання та професійного розвитку, підтримки та взаємодії з колегами. Окрім спільноти вчителів, цільова база користувачів SEG включає всі структури, які беруть участь у заходах в рамках Erasmus: школи та інші суб'єкти організації освіти; політики та національні органи влади; НУО; підприємства та інші установи. SEG пропонує широкий спектр ресурсів: найкращі європейські освітні проекти; щомісячні статті в блозі та відеоінтерв'ю з європейськими експертами з шкільної освіти; онлайн-курси для вчителів, які допоможуть вирішити актуальні виклики в класі; навчальні матеріали та посібники; інформація про стан шкільної освіти; актуальні новини та події; тощо.

EPALE – електронна платформа для навчання дорослих у Європі є ініціативою Європейської комісії, що фінансується програмою Erasmus+. У ньому можуть брати участь викладачі, тренери та волонтери, а також політики, дослідники, засоби масової інформації та науковці, які зацікавлені у навчанні дорослих. Сайт пропонує інтерактивні мережі, що дозволяють користувачам

спілкуватися з іншими людьми по всій Європі, брати участь в дискусіях та обмінюватися досвідом та практичними навичками.

У відповідних країнах-партнерах (Західні Балкани, країни Східного та Південного Середземномор'я, Росія та Центральна Азія) національні офіси Erasmus допомагають Європейській Комісії, ЕАСЕА та місцевим органам влади у реалізації програми Erasmus в своїй країні. Вони сприяють підвищенню обізнаності, видимості, актуальності, ефективності та впливу Erasmus.

Мережа експертів реформ вищої освіти (HERES) у відповідних країнах-партнерах надає експертні знання місцевим органам влади та зацікавленим сторонам для сприяння реформам та посилення прогресу у сфері вищої освіти. Місія HERES включає: розробку політики у відповідних країнах шляхом підтримки модернізації, процесів реформ та стратегій у вищій освіті у тісному контакті із зацікавленими місцевими органами влади; політичний діалог з ЄС у галузі вищої освіти; навчально-консультаційні заходи, спрямовані на зацікавлені сторони, зокрема вищі навчальні заклади та їх персонал в країнах-партнерах Erasmus.

European Qualifications Framework (EQF) National Coordination Points (NCP) (Європейська кваліфікація національних координаційних установ) – організація, що підтримує національні органи влади у встановленні національних систем кваліфікацій. Діяльність EQF NCP спрямована на наступне: підвищення рівня національних систем кваліфікацій до європейських стандартів; внесення необхідних змін відповідно до стандартів EQF NCP до системи сертифікатів, дипломів та документів, виданих місцевими компетентними органами.

Мережа National Academic Recognition Information Centers (NARIC) (Національні інформаційні центри академічного визнання) надає інформацію щодо визнання дипломів та періодів навчання, проведених в інших європейських країнах, а також поради щодо закордонних академічних дипломів у інших країнах. Європейська комісія підтримує діяльність мережі NARIC шляхом обміну інформацією та досвідом між країнами, визначення найкращих практик,

порівняльного аналізу систем та політики у цій галузі, а також обговорення та аналізу питань, що становлять інтерес для загальної освітньої політики.

Ресурсні центри SALTO YOUTH надають досвід, ресурси, інформацію та тренінги в конкретних областях для національних агентств та інших суб'єктів, що беруть участь у молодіжній роботі, та сприяють визнанню неформальної освіти. Робота молодіжних центрів SALTO передбачає: організація навчальних курсів, навчальних візитів, форумів, співпраці та діяльності з розбудови партнерства; розробка та документування методів та засобів здійснення молодіжної роботи; випуск практичних публікацій та вказівок; надання актуальної інформації про європейську молодіжну політику; моніторинг волонтерських акредитацій Erasmus+ у країнах-партнерах, сусідніх з ЄС; координація впровадження Youthpass – інструменту підтримки валідації результатів неформального навчання в галузі мобільності та діяльності молоді.

Мережа Eurodesk пропонує інформаційні послуги для молоді та тих, хто працює з ними щодо європейських можливостей у галузі освіти, навчання та залучення молоді до європейських заходів.

Оцінюючи програму Erasmus+ та її користь для молодих людей, можна зі впевненістю сказати, що вона має позитивний вплив щодо здобуття нових корисних навичок та компетентностей, тим самим збільшуючи рівень працевлаштування та підприємництва. Крім цього, вона сприяє професійному та особистому розвитку молоді, покращує знання іноземних мов, заохочує до молодіжного міжкультурного діалогу, виховує позитивну соціальну та громадянську поведінку молоді та допомагає знедоленій молоді в отриманні освіти та працевлаштуванні.

Цьому є і статистичне підтвердження, згідно до щорічних звітів Європейської Комісії, на початок 2020 року програма Erasmus+ (за період 2014-2020 рр.) профінансувала міжнародний обмін 5,3 млн. студентів та провела понад 880 000 заходів. Крім того, набагато більше людей скористалися проектами співпраці, в яких брали участь 940 тис. організацій-учасниць [2].

Аналізуючи програму, можна стверджувати, що зміцнення зв'язків між вузами і можливість пройти частину навчання в іншій європейській країні призвели до появи поняття «покоління Erasmus» – молодих людей, які сприймають ідею єдиної Європи як частину своєї ідентичності, оскільки вони могли на власному досвіді познайомитися з іншими європейськими культурами, способом життя і системою освіти. Отже, у формуванні європейської ідентичності та самоідентифікації ключову роль грає саме програма Erasmus+.

Щодо впливу програми на навчальні заклади, то слід зазначити, що вона привела до розвитку інтернаціоналізації та багатомовності, збільшення числа курсів та освітніх програм, покращення інформаційної підтримки і підвищення рівня якості освіти в цілому. Співпрацюючи з багатьма університетами, Erasmus також показав проблеми та відмінності в навчальних системах в країнах ЄС і в своїй діяльності вживає певних заходів з уніфікації систем освіти та стандартів її оцінювання. Також головною метою всіх проектів програми є загальне підвищення якості системи освіти та стимулювання індивідуальної творчості шляхом впровадження досвіду інших навчальних закладах, що перебувають за межами ЄС.

ВИСНОВКИ

Європейська система молодіжної політики пройшла довгий шлях становлення і розвитку, і сьогодні постає перед нами як цілком дієвий механізм реалізації молодіжної політики в регіоні. Чинниками, що сприяли швидкому становленню цієї сфери є як структурована робота всіх органів ЄС, так і чіткі цілі самої молоді. Тільки завдяки спільній співпраці урядів з молоддю та організаціями в країнах-учасниках ЄС, створенню спеціальних інститутів, розробці актуальної до сих пір законодавчої бази, впровадження загальноєвропейських стандартів та принципів роботи в усі сфери, що стосуються молоді, здійснили такий стрімкий розвиток.

Крім цього, велику роль в становленні європейської молодіжної політики зіграли програми та стратегії ЄС для молоді, які задавали головні напрямки здійснення молодіжної політики для всіх країн-учасниць та привертали увагу до найголовніших проблем молоді на той момент.

Проаналізувавши базові документи ЄС в молодіжній політиці та стратегії її розвитку, можна сформулювати головні її принципи: постійна співпраця між урядом та молоддю, громадськими та неурядовими організаціями, суспільством; інформування молоді про її права та можливості; свобода культурного, творчого та політичного вираження; культура продовження освіти і здобуття професійної освіти; відповідна спеціальна підтримка для молодих людей «груп ризику», таких, як люди з особливими потребами чи молоді в'язні; боротьба з усіма формами дискримінації; підтримка і заохочення активного проведення вільного часу; правильна організація професійної підготовки тих, хто працює з молодими людьми; дослідження труднощів, з якими стикаються молоді люди; сприяння міжнародним зв'язкам та мобільності між молодими людьми.

Головну роль в управлінні молодіжною політикою на національному рівні здійснюють Європейська комісія, Європейський парламент, відповідні інститути Ради Європи, Європейський молодіжний форум та Європейський молодіжний парламент. Кожний з цих органів має свої завдання та цілі в здійсненні молодіжної політики. Проаналізувавши діяльність кожного з них, ми можемо

визначити спільні цілі в роботі для молоді: підвищення рівня активної громадянської позиції молоді; зміцнення європейських цінностей в молодіжному середовищі; розвиток волонтерства серед молоді; соціальна інтеграція молодого покоління; поліпшення системи професійної освіти молоді; зменшення рівня безробіття; покращення умов життя молоді.

На сьогодні існує 4 основні моделі молодіжної політики: універсалістська, громадівська, протекціоністська та централізована. Не дивлячись на те, що в країнах застосовується не одна модель, а 2 або 3, можна виокремити їхні характерні особливості.

В скандинавських країнах домінуючою моделлю є універсалістська, с притаманній їй рівноправним управлінням держави та окремими громадськими організаціями, щільною співпрацею між урядом та суспільством, високою громадською активністю молоді та самостійністю. Впроваджуючи універсалістську модель держава формулює лише загальні напрями діяльності молодіжної політики без розробки спеціальних програм або стратегій.

Протекціоністська модель притаманна західноєвропейським країнам та характеризується високим контролем державою усіх процесів, пов'язаних із реалізацією молодіжної політики. Також держава відповідає за формування цілей та стратегій політики, регулює сфери впливу молодіжних організацій, розробляє вузько направлені програми дії та займається вирішення соціальних проблем в першу чергу.

Найбільш унікальною можна визначити громадівську модель, яка є домінуючою у Великобританії та деяких країнах ЄС, адже вона характеризується тим, що держава розподіляє управління молодіжною політикою між інститутами громадянського суспільства, не втручається в діяльність громадських організацій та дотримується давніх традицій.

В східноєвропейських країнах та країнах колишнього соцтабору зазвичай впроваджується централізована модель, в якій рівень розвитку молодіжної політики та громадських організацій низький, тому все управління здійснює держава одноосібно.

Не дивлячись на те, що всі країни-учасниці ЄС вживають заходів щодо молодіжної політики згідно до загальноєвропейських стратегій та програм, на практиці відбувається помітна відмінність в залежності від моделі молодіжної політики, економічного стану країни, національних традицій та ролі молодіжних і громадських організацій.

Проаналізувавши 4 країни – представниці кожної з моделей молодіжної політики (Німеччина – протекціоністська, Швеція – універсалістська, Іспанія – громадівська та централізована, Польща – централізована) можна зробити висновок, що саме в Німеччині та Швеції сформувалася найбільш розвинена та успішна система роботи з молоддю. Не дивлячись на різні підходи та моделі, уряди обох країн прийняли правильне рішення зробити акцент на вирішенні соціальних проблем молоді в першу чергу. Так, Німеччина та Швеція занепокоєні проблемами дискримінації та толерантності в молодіжному суспільстві, поліпшення системи професійної освіти, надання житла молодим людям, соціальною адаптацією молоді в суспільство та боротьбою з наркоманією. Головною особливістю цих країн – повне фінансування всіх молодіжних заходів власним коштом, а також виокремлення молодіжної політики як окремої гілки політики.

Ми можемо констатувати, що Німеччина є прикладом найбільш збалансованих взаємин між національним і загальноєвропейським рівнем в плані реалізації заходів молодіжної політики. Незважаючи на наявні труднощі, Німеччина та Швеція намагаються своїм прикладом показати іншим країнам-членам ЄС, як повинна вибудовуватися молодіжна політика всередині держави з урахуванням загальноєвропейських вимог та стандартів.

Проте в Іспанії та Польщі реалізується дещо відмінна від німецької та шведської модель молодіжної політики. У той же час, Польща та Іспанія прямо заявляють, що основою їх молодіжної політики є базові документи Європейського Союзу, які є базовими для цих держав. Зокрема, це проявляється в дублюванні основних напрямків молодіжної політики.

В обох державах також відсутній спеціальний бюджет на заходи, пов'язані з молодіжною політикою. Грошові кошти виділяються в рамках міністерств і відомств або з Європейських фондів, які відповідають за реалізацію тієї чи іншої програми, того чи іншого напрямку. Також в Іспанії діяльність молодіжних та громадських організацій дещо вища, ніж в Польщі, тому деякі організації надають фінансові гранти на реалізацію молодіжної політики.

Безумовно, не дивлячись на схожість цілей молодіжної політики за аналогією з загальноєвропейськими документами, в Іспанії та Польщі існує безліч проблем, які необхідно вирішувати на сьогоднішній день. В той час, як багато північних і західноєвропейських країн забезпечують хороший рівень життя і справедливі можливості для соціального, культурного і трудового розвитку молоді, а також багата на пропозиції щодо роботи для молоді, багато країн Південної та Східної Європи лише намагаються підвищити якість їх освітньої системи, зменшити безробіття та бідність, подолати розрив між сільською і міською областями, боротися із зловживання молоддю наркотичними речовинами і запобігати поширенню впливу на молодь маргіналізованими групами.

Найуспішнішою міжнародною програмою ЄС в сфері освіти та навчання є Erasmus+. Ця програма відіграє головну роль у формуванні європейської ідентичності та само ідентифікації молодих людей. Головною метою цієї програми в рамках стратегій ЄС є покращення рівня якості європейської освіти на всіх рівнях, стандартизація різнонаціональних систем освіти згідно з вимогами ЄС, збільшення рівня мобільності молодих людей та будівництва системи обміну досвідом та інформацією між навчальними закладами по всьому світу.

Erasmus+, як одна із провідних міжнародних програм, має складну структуру організації роботи та розгалужену мережу партнерів та організацій. Відповідальними за програму є Європейська комісія, Виконавче агентство питань освіти, аудіовізуальних технологій та культури, Національні агентства Erasmus+. Також важливою рисою програми є проведення постійних досліджень

в освітній сфері з метою виявлення найгостріших проблем та вжити заходів для їх вирішення.

Таким чином, проаналізувавши комплексно молодіжну політику Європейського Союзу, можна зробити висновок, що для розбудови такої складної та цілісної системи молодіжної політики ЄС впровадив усі необхідні комплексні заходи, зважаючи на унікальні та відмінні фактори усіх країн-членів та моделі політики, які вони застосовують. Європейський Союз опираючись на стабільний і побудований діалог з молоддю та громадськими організаціями намагається формувати подальшу молодіжну політику максимально адаптивною. І залежно від того, наскільки гнучкою та оперативною виявиться політика Європейського Союзу, буде залежати, в першу чергу, рівень інтеграції молоді в суспільно-політичне життя суспільства – зокрема, процес формування стабільного, здорового і процвітаючого європейського суспільства та стабільний розвиток країн в цілому.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

Джерела:

1. 2012 EU Youth Report. European Union. 2012. URL: http://ec.europa.eu/youth/library/reports/eu-youthreport-2012_en.pdf. (Дата звернення: 18.11.2020).
2. 2019 Annual work programme for the implementation of “Erasmus+”: the Union Programme for Education, Training, Youth and Sport. 11.10.2018. URL: https://ec.europa.eu/youth/library/2019-annual-work-programme_en. (Дата звернення: 18.11.2020).
3. Advisory Council on Youth. URL: <https://www.coe.int/en/web/youth/advisory-council-on-youth>. (Дата звернення: 18.11.2020).
4. A European framework for youth policy. Directorate of Youth and Sport Council of Europe Publishing. URL: <https://rm.coe.int/european-framework-for-youth-policy-eng/16809096b6>. (Дата звернення: 18.11.2020).
5. An EU Strategy for Youth – Investing and Empowering. 2009. URL: https://ec.europa.eu/youth/sites/youth/files/youth-strategy-assessment2009_en.pdf. (Дата звернення: 18.11.2020).
6. Commission of the European Communities. An EU Strategy for Youth – Investing and Empowering, 27.4.2009. URL: <http://eur-lex.europa.eu/legalcontent/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52009DC0200&from=EN>. (Дата звернення: 18.11.2020).
7. Communiqué of the European Commission to the Council, the European Parliament, the European Committee for Economic and Social Policy and the Committee of the Regions «Supporting the full participation of young people in education, employment and society». Brussels. 2007. URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/DOC_07_2. (Дата звернення: 18.11.2020).
8. Consejo de la Juventud de España. URL: <http://www.cje.org/en/our-work/>. (Дата звернення: 18.11.2020).

9. Constitución Española de 1978. URL: <https://www.boe.es/boe/dias/1978/12/29/pdfs/A29313-29424.pdf>. (Дата звернення: 18.11.2020).
10. Council resolution of 27 November 2009 on renewed framework for European cooperation in the youth field (2010-2018). URL: http://ec.europa.eu/youth/pdf/doc1648_en.pdf. (Дата звернення: 18.11.2020).
11. Das Bundesjugendkuratorium. URL: <https://www.bundesjugendkuratorium.de/%C3%BCber-uns/aufgaben.html>. (Дата звернення: 18.11.2020).
12. Das Bundesministerium für Familie, Senioren, Frauen und Jugend. URL: <https://www.bmfsfj.de/bmfsfj/meta/en/youth>. (Дата звернення: 18.11.2020)
13. Denstad F. Y. Youth policy manual. How to develop a national youth strategy Council of Europe. 2009. 94 p. URL: https://pjp-eu.coe.int/documents/42128013/47261809/YP_Manual_pub.pdf/7b17e1e6-e8b6-4041-902e-3b3ad0973c45. (Дата звернення: 18.11.2020).
14. Der Deutsche Bundesjugendring. URL: <https://www.dbjr.de/ueber-uns/>. (Дата звернення: 18.11.2020).
15. Dibou T. Towards a better understanding of the model of EU youth policy. *Studies of Changing Societies: Youth Under Global Perspective*. Vol. 1'(5) 2012. P.15-36.
16. Donaj L. Selected problems of functioning of youth councils of communes and cities in Poland. *Youth World Politics*. 2013. №2. p.3-10.
17. Ekman T. Country sheet on youth policy in Sweden. Council of Europe and European Commission. 2016. 20 p. URL: https://pjp-eu.coe.int/documents/42128013/47262376/Sweden_Country+sheet.+docx.pdf/b8429663-fa9e-44da-95ad-8107f395a2f9. (Дата звернення: 18.11.2020).
18. Engaging, Connecting and Empowering young people: a new EU Youth Strategy. 22.05.2018. URL: https://ec.europa.eu/youth/sites/youth/files/youth_com_269_1_en_act_part1_v9.pdf. (Дата звернення: 18.11.2020).
19. Erasmus+. Programme Guide. URL: https://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/sites/erasmusplus2/files/erasmus-plus-programme-guide2_en.pdf. (Дата звернення: 18.11.2020).

20. Erasmus+. URL:<https://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/> (Дата звернення: 18.11.2020).
21. Erasmus+: Programme Guide. European Commission. 2020. 337 p. URL: https://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/programme-guide-introduction/how-to-read-programme-guide_en. (Дата звернення: 18.11.2020).
22. Erasmus: Facts, Figures & Trends. European Commission, education and culture. URL: http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/repository/education/library/statistics/erasmus-plus-facts-figures_en.pdf. (Дата звернення: 18.11.2020).
23. European Commission. URL: https://ec.europa.eu/info/strategy_en. (Дата звернення: 18.11.2020).
24. European Commission White Paper. A new impetus for European Youth, 21.11.2001 URL: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri-CELEX:52001DC0681&from=EN>. (Дата звернення: 18.11.2020).
25. European Training Strategy in the field of Youth. European Commission. URL: https://ec.europa.eu/youth/sites/youth/files/eu-training-strategy-youth_en.pdf. (Дата звернення: 18.11.2020).
26. European Steering Committee for Youth. URL: <https://www.coe.int/en/web/youth/cdej>. (Дата звернення: 18.11.2020).
27. European Students' Union. URL: <https://www.esu-online.org/about/>. (Дата звернення: 18.11.2020).
28. European Youth Forum. URL: <https://www.youthforum.org/>. (Дата звернення: 18.11.2020).
29. European Youth Foundation. URL: <https://fej.coe.int/>. (Дата звернення: 18.11.2020).
30. European Youth Information and Counselling Agency. URL: <https://www.eryica.org/on-the-agenda>. (Дата звернення: 18.11.2020).
31. European Youth Pact. URL: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:c11081>. (Дата звернення: 18.11.2020).
32. European Youth Parliament Germany. URL: <https://www.eyp.de/en/>. (Дата звернення: 18.11.2020).

33. European Youth Parliament Poland. URL: <http://eyppoland.com/en/eyp-in-poland/>. (Дата звернення: 18.11.2020).
34. European Youth Parliament Spain. URL: <https://eypespana.wixsite.com/eypespana-en>. (Дата звернення: 18.11.2020).
35. European Youth Parliament Sweden. URL: <https://eup.se/about-us/#our-mission>. (Дата звернення: 18.11.2020).
36. European Youth Parliament. URL: <https://eyp.org/what-we-do/>
37. EU Youth Strategy 2010-2018. URL: https://ec.europa.eu/youth/policy/youth-strategy/strategy-2010-2018_en. (Дата звернення: 18.11.2020).
38. Inglehart R. Modernization and postmodernization: Cultural, economic, and political change in 43 societies. Princeton: Princeton University Press. 1997; Inglehart R., Norris P. Rising tide. New York: Cambridge University Press. 2003. 464 p.
39. Instituto de la Juventud. URL: <http://www.injuve.es/en/conocenos/noticia> (Дата звернення: 18.11.2020).
40. Joint Council on Youth. URL: <https://www.coe.int/en/web/youth/joint-council-on-youth> (Дата звернення: 18.11.2020).
41. Jungen union. URL: <https://www.junge-union.de/>. (Дата звернення: 18.11.2020).
42. Kamara J. Youth Policy: What Works and What Doesn't .A report of United Way Toronto. 2008. 36 p. URL: https://youthrex.com/wp-content/uploads/2019/02/Canada_2008_Youth_Policy_Report.pdf. (Дата звернення: 18.11.2020).
43. Kinder- und Jugendhilfe: Aches Buch Sozialgesetzbuch. URL: <https://www.bmfsfj.de/blob/94106/00a03f47fcbe076829/kinder.pdf>. (Дата звернення: 18.11.2020).
44. Klinzing S. Country sheet on youth policy in Germany. Council of Europe and European Commission. 2015. 25 p. URL:

eu.coe.int/documents/42128013/47262196/Country+Sheet_Germany_2015.pdf/583a99a4-229f-4c49-91b8-b4fba19d8f34. (Дата звернення: 18.11.2020).

45. Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2020. Nowy wymiar aktywnej integracji. Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej. Warszawa. 2014. 122 s.

46. Krzaklewska E. Country sheet on youth policy in Poland. Council of Europe and European Commission. 2014. 24 p. URL: <https://pjp-eu.coe.int/documents/42128013/47261566/Poland-2013/6b6d5af9-94a9-4296-81aa-f7ccb0edb049>. (Дата звернення: 18.11.2020).

47. Landsrådet för Sveriges Ungdomsorganisationer. URL: <https://lsu.se/om/>. (Дата звернення: 18.11.2020).

48. Lisbon Declaration on Youth Policies. 12.08.1998. URL: <http://www.youthpolicy.org/library/documents/lisbon-declaration-on-youth-policies-and-programmes/>. (Дата звернення: 18.11.2020).

49. Ministerstwo Edukacji Narodowej. URL: <https://www.gov.pl/web/edukacja/podstawowe-informacje>. (Дата звернення: 18.11.2020).

50. Ministry of national education and sport. Polish Youth Strategy for the years 2003-2012. August 2003. URL: https://www.youthpolicy.org/national/Poland_2003_National_Youth_Strategy.pdf. (Дата звернення: 18.11.2020).

51. Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor. URL: <https://eng.mucf.se/youth-policy>. (Дата звернення: 18.11.2020).

52. National Youth Policy - Towards 2020: A Shared Vision for the Future of Young People. The Parliamentary Secretariat for Research, Innovation, Youth and Sport. 2015. URL: https://education.gov.mt/en/resources/Documents/Policy%20Documents/National_Youth_Policy_Towards_2020.pdf. (Дата звернення: 18.11.2020).

53. Parlament Studentów Rzeczypospolitej Polskiej. URL: <https://psrp.org.pl/zespol/>. (Дата звернення: 18.11.2020).

54. Policy Paper on Youth & Migration. Adopted by the Council of Members/ Extraordinary General Assembly, 2-3 May 2008 (Castelldefels, Catalonia – Spain). COMEM. 1069-07-FINAL. 2008. P. 17. URL: https://www.youthforum.org/sites/default/files/publication-pdfs/0813-07_Employment_FINAL.pdf. (Дата звернення: 18.11.2020).

55. Polska Rada Organizacji Młodzieżowych. URL: <https://prom.info.pl/english/>. (Дата звернення: 18.11.2020).

56. The Programming Committee on Youth. URL: [https://www.coe.int/en/web/youth/programming-committee#:~:text=The%20Programming%20Committee%20on%20Youth%20\(CPJ\)%20consists%20of%20eight%20government,meets%20in%20June%20and%20December](https://www.coe.int/en/web/youth/programming-committee#:~:text=The%20Programming%20Committee%20on%20Youth%20(CPJ)%20consists%20of%20eight%20government,meets%20in%20June%20and%20December.). (Дата звернення: 18.11.2020).

57. Resolution of the Council of the European Union and the Representatives of the Governments of the Member States meeting within the Council on a framework for European cooperation in the youth field: The European Union Youth Strategy 2019-2027. Official Journal of the European Union. 2018. 22 p. URL: [https://eurlex.europa.eu/legalcontent/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:42018Y1218\(01\)&from=EN](https://eurlex.europa.eu/legalcontent/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:42018Y1218(01)&from=EN). (Дата звернення: 18.11.2020).

58. Revised European Charter on the Participation of Young People in Local and Regional Life. 2015. URL: <https://rm.coe.int/168071b4d6>. (Дата звернення: 18.11.2020).

59. Ring politischer Jugend. URL: (Дата звернення: 18.11.2020).

60. Schwarzkopf Foundation Young Europe. URL: <https://schwarzkopf-stiftung.de/en/the-foundation/>. (Дата звернення: 18.11.2020).

61. Şerban A. M., Barber T. Insights into youth policy governance. Council of Europe and European Commission. 2018. 34 p. URL: https://pjp-eu.coe.int/documents/42128013/47261953/122018-Insights_web.pdf/99400a12-31e8-76e2-f062-95abec820808. (Дата звернення: 18.11.2020).

62. Strategia Państwa dla Młodzieży na lata 2003-2012. 2003. 23 s.

63. Sozialgesetzbuch Achtes Buch Kinder und Jugendhilfe. URL: <https://www.sozialgesetzbuch-sgb.de/sgbviii/4.html>. (Дата звернення: 18.11.2020).

64. Study on the state of young people and youth policy in Europe. IARD. Vol. 1. Final Reports. 2001. 156 p. URL: <http://www.politiquesenfancejeunesse.org/wp-content/uploads/2016/04/Young-people-youth-policy-IARD-2001.pdf>. (Дата звернення: 18.11.2020).

65. The EU Youth Dialogue. European Youth Forum. 2018. URL: <https://www.youthforum.org/eu-youth-dialogue>. (Дата звернення: 18.11.2020).

66. The European Union Youth Strategy 2019-2027. 18.12.2018. URL: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:42018Y1218\(01\)&qid=1601990402722&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:42018Y1218(01)&qid=1601990402722&from=EN). (Дата звернення: 18.11.2020).

67. The history of youth work in Europe. Council of Europe Publishing. Paris. 2009. 182 p. URL: https://pjpeu.coe.int/documents/42128013/47261623/History_of_youth_work.pdf/b97318a2-2d74-4ea5-b94c-40c726d7d47d. (Дата звернення: 18.11.2020).

68. The SALTO-YOUTH Resource Centres. URL: <https://www.salto-youth.net/>. (Дата звернення: 18.11.2020).

69. The Swedish Agency for Youth and Civil Society. URL: <https://eng.mucf.se/>. (Дата звернення: 18.11.2020).

70. Torbjörn F. Youth policy and participation in Sweden: a historical perspective. URL: https://pjpeu.coe.int/documents/42128013/47262055/H4_Sweden.pdf/da8e27d8-8c5c-4b04-9550-20fa8c1ab33b. (Дата звернення: 18.11.2020).

71. Utbildningsdepartementet. URL: <https://www.regeringen.se/sveriges-regering/utbildningsdepartementet/>. (Дата звернення: 18.11.2020).

72. Walther A., Hejl G.M., Bechmann T., Hayes A. Youth Transitions, Youth Policy and Participation. Research Project YOYO. 2002. 65 p. URL: <https://www.iris-egris.de/yoyo/pdf/YoyoWP1StateofArt.pdf>. (Дата звернення: 18.11.2020).

73. What is the structure of the Erasmus+ Programme? Erasmus+ Programme Guide. Version 1. 2015. URL: <http://www.erasmusplus.it/wp->

content/uploads/2015/01/erasmus-plus-programme-guide_en-1.pdf. (Дата звернення: 18.11.2020).

74. Wondratschek K. Country sheet on youth policy in Germany. 06.03.2014. URL: http://www.youthpolicy.org/wp-content/uploads/library/Germany_2014_Youth_Policy_Briefing.pdf. (Дата звернення: 18.11.2020).

75. Youth in Action: Programme guide. 2013. URL: https://ec.europa.eu/assets/eac/youth/tools/documents/guide13_en.pdf. (Дата звернення: 18.11.2020).

76. Youth of the European People's Party. URL: <http://youthpep.eu/about/> (Дата звернення: 18.11.2020).

77. Youth on the Move. An initiative to unleash the potential of youth people to achieve smart, sustainable and inclusive growth in the European Union, 16.9.2010. URL: http://europa.eu/youthonthemove/docs/communication/youth-on-the-move_EN.pdf. (Дата звернення: 18.11.2020).

78. Youth organisation of the European People's Party. URL: <http://youthpep.eu/about/>. (Дата звернення: 18.11.2020).

79. Youth Policies in Germany. 2017. URL: <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/sites/youthwiki/files/gdlgermany.pdf>. (Дата звернення: 18.11.2020).

80. Youth policies in Poland. European Commission. Youth Wiki national description. 2017. 114 p. URL: <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/sites/youthwiki/files/gdlpoland.pdf>. (Дата звернення: 18.11.2020).

81. Youth policies in Spain. European Commission. Youth Wiki national description. 2017. 168 p. URL: <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/sites/youthwiki/files/gdlspain.pdf>. (Дата звернення: 18.11.2020).

82. Youth policies in Sweden. European Commission. Youth Wiki national description. 2017. 168 p. URL: <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/sites/youthwiki/files/gdlsweden.pdf>. (Дата звернення: 18.11.2020).

83. Youth policy manual. How to develop a national youth strategy Council of Europe. 2009. URL: <https://pjpeu.coe.int/documents/42128013/47261809/>

YP_Manual_pub.pdf/7b17e1e6-e8b6-4041-902e-3b3ad0973c45. (Дата звернення: 18.11.2020).

84. Youth research: the essentials. Council of Europe and European Commission. 2019. 16 p. URL: <https://pjpeu.coe.int/documents/42128013/47261953/Youth+Research+Essentials-web.pdf/aa98768c-8868-50bd-e287-af4f4b994537>. (Дата звернення: 18.11.2020).

85. Youth Work Portfolio: A tool for the assessment and development of youth work competence. Council of Europe. 2015. 57 p. URL: <https://rm.coe.int/1680699d85>. (Дата звернення: 18.11.2020).

Монографії та наукові статті:

86. Асадов Б.Р. Молодіжні організації в сфері міжнародних відносин. *Гуманітарний вектор*. 2013. № 3 (35). С.114-124.

87. Богатырева О. Н. Европейская программа ERASMUS: основные этапы и итоги развития (1987—2017). *Научный диалог*. 2018. № 1. С. 124-136.

88. Бородін Є., Літвінова Н. Діяльність Європейських молодіжних центрів у контексті підтримки Радою Європи неурядових організацій. 16.09.2010. URL: [http://www.dbuapa.dp.ua/vidavnictvo/2010/2010_03\(6\)/10beieno.pdf](http://www.dbuapa.dp.ua/vidavnictvo/2010/2010_03(6)/10beieno.pdf). (Дата звернення: 18.11.2020).

89. Бородін Є. Програмний метод у реалізації молодіжної політики Європейського Союзу: новий підхід. *Актуальні проблеми європейської інтеграції та євроатлантичного співробітництва України*. Дніпро. 2014. С. 23-26. URL: http://www.dridu.dp.ua/konf/konf_dridu/2014_05_15_mater_pei.pdf. (Дата звернення: 18.11.2020).

90. Бородін Є.І., Хожило І.І. Європейські структури та програми з питань молоді. *Аспекти публічного управління*. Дніпро. 2014. Том 2. С. 36-41. URL: <https://aspects.org.ua/index.php/journal/article/view/114/114>. (Дата звернення: 18.11.2020).

91. Галушко О.В. Молодіжна політика сучасної Швеції – приклад для України. *Молода нація*. 1996. № 3. С. 65–67.

92. Георгієнко В.Н. Молодіжна політика ЄС, РЄ і ООН. 11.08.2010. URL: http://samlib.ru/g/georgienko_w_n/molodezhnajakapolitikaesseioon.shtml. (Дата звернення: 18.11.2020).

93. Гостева Т. О. Місце молодіжних організацій Європейської народної партії в європейському молодіжному русі та їх вплив на молодіжний рух в Україні. *Наукові записки НаУКМА: Політичні науки*. 2012. Т. 134. С. 44–48.

94. Гуцалова М. В. Європейський досвід реалізації молодіжної політики. *Наукові праці Чорноморського державного університету імені Петра Могили*. Сер.: Політологія. 2013. Т. 212, Вип. 200. С. 97–100. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npchdupol_2013_212_200_21. (Дата звернення: 18.11.2020).

95. Гуцалова М. В. Моделі молодіжної політики в країнах Європейського Союзу. *Наукові праці Чорноморського державного університету імені Петра Могили комплексу "Києво-Могилянська академія"*. Сер. : *Політологія*. 2014. Вип. 218. С. 18-21.

96. Елишев С.О. Молодежь как объект социализаций и манипуляций. 2-е вид., Москва, 2015. 450 с.

97. Донченко Т. Основні моделі державної молодіжної політики: закордонний та вітчизняний досвід. *Ефективність державного управління: зб. наук. праць*. 2009. Вип. 18/19. URL: <http://masters.donntu.org/2012/iem/gukova/library/2.htm>. (Дата звернення: 18.11.2020).

98. Калінкіна М.Ю. Державна політика Німеччини в сфері соціальної і молодіжної роботи. *Педагогічний Вісник*. №1. 2006. С. 1-6.

99. Канавець М.В. Вплив молодіжних громадських об'єднань на євроінтеграційні процеси в Україні. *Актуальні проблеми державного управління*. Одеса. 2008. Вип. 4 (36). С. 280–284.

100. Канунніков К.С. Концепції європейської державної молодіжної політики: тенденція і основні напрямки. *Молодий вчений*. 2011. №12.Т2. С. 19-22.

101. Кербаль М. Зарубіжний досвід формування нормативно-правової бази щодо молодіжної політики. URL: <http://lib.chdu.edu.ua/pdf/ukrpolituk/3/15.pdf>. (Дата звернення: 18.11.2020).

102. Кормич Л.І, Краснопольська Т.М. Соціальні пріоритети молодіжної політики України в світлі євроінтеграційних процесів. *Актуальні проблеми політики*. 2019. Вип. 64. С. 78-92.

103. Краснопольська Т. М. Європейські моделі молодіжної політики та перспективи для України. *Політичне життя*. 2019. № 3. С. 31-36.

104. Лазор О. Взаємодія органів місцевого самоврядування та державної влади Німеччини у сфері молодіжної політики. *Ефективність державного управління*. 2002. Вип. 1/2. С. 248-253.

105. Леонов Ю.С. Стратегії європейської державної молодіжної політики: основні напрямки і тенденції. *Аналітичний Вісник*. № 4. 2007. С. 19-31.

106. Луценко С. М. Особливості реалізації молодіжної політики в Україні та за кордоном: управлінський аспект. 2016. URL: https://nuczu.edu.ua/sciencearchive/PublicAdministration/vol4/23_2016.pdf. (Дата звернення: 18.11.2020).

107. Мокрій О.М. Молодіжні громадські організації та їх міжнародне співробітництво. 2014. URL: <http://dspace.tneu.edu.ua/bitstream/316497/17307/1/208-211.pdf>. (Дата звернення: 18.11.2020).

108. Мотречко В.В. Особливості формування державної політики в ЄС та перспективи її імплементації в Україну. 2014. URL: [http://www.dridu.dp.ua/zbirnik/2014-02\(12\)/3.pdf](http://www.dridu.dp.ua/zbirnik/2014-02(12)/3.pdf). (Дата звернення: 18.11.2020).

109. Мотречко В. В. Розвиток мережі молодіжних центрів: досвід ЄС для України. 2015. URL: http://www.oridu.odessa.ua/9/buk/K_F_inf_book_1.pdf. (Дата звернення: 18.11.2020).

110. Нікитенко А.І. Молодіжна політика в Європейському Союзі: сучасний стан. *PolitBook*. 2014. № 3. С. 113-121.

111. Овчар О. М. Сучасні тенденції молодіжної політики Європейського Союзу: досвід для України. URL: http://archive.nbuv.gov.ua/ejournals/tppd/20107/zmist/R_2/11Ovchar.pdf. (Дата звернення: 18.11.2020).
112. Подобєд Н.В. Міжнародний досвід реалізації молодіжної політики та можливості його застосування в Україні. *Державне управління*. 2011. С. 125-127.
113. Редзюк В.В. Співпраця українських молодіжних демократичних організацій з європейськими (2004-2014): аналіз проблеми. *Scientific Journal ScienceRise*. 2018. № 10. С. 13-18.
114. Садецкая А. Программа Erasmus: Mundus как инструмент развития региона. *Международное сотрудничество в сфере инноваций, образования и науки*. 2011. С.108-113.
115. Сафонова А.С. Молодіжна політика і молодь в політиці: зарубіжний досвід. *Історичні, філософські, політичні та юридичні науки, культурологія і мистецтвознавство*. Грамота. 2013. № 2 (28). С. 166-174.
116. Соколов А.В. Сучасні інститути молодіжної політики в Європі: історія становлення та розвитку. *Вісник міжнародних організацій*. 2009. №1. С. 84-99.
117. Сторожук Р.П. Основні пріоритети молодіжної політики у країнах Європи. *Актуальні проблеми державного управління*. Одеса. 2006. Вип. 1 (25). С. 73-80.
118. Сторожук Р.П. Державна молодіжна політика в контексті європейського вибору України: механізми реалізації. URL: <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/db/2007-1-1/doc/5/07.pdf>. (Дата звернення: 18.11.2020)
119. Широкова-Мурараш О.Г. Досвід Європейського Союзу у реалізації захисту прав та інтересів молоді. *Юридичний вісник: Повітряне і космічне право*. 2010. № 3. С. 108-112.
120. Штанська О.В. Зарубіжний досвід взаємодії державної молодіжної політики та політики зайнятості. Теорія та практика державного управління. 2010. № 4. С. 82-91.

121. Ярошович В.І. Соціальні аспекти реалізації державної молодіжної політики в країнах Європейського Союзу на сучасному етапі розвитку. *Sciences of Europe*. 2019. № 43. С. 64-67.

122. Beerkens E. The Emergence and Institutionalisation of the European Higher Education and Research Area. *European Journal of Education*. 2008. Vol. 43. № 4. P. 407-425.

123. Beerkens M. The Effect of the ERASMUS Programme on European Higher Education: The Visible Hand of Europe. *Reform of Higher Education in Europe*. Rotterdam: Sense Publishers, 2011. P. 45-62.

124. Clarijs R. The power and powerlessness of youth work in Europe. *Educational panorama*. 2018. P. 29-35.

125. Hansson K., Lundahl L. Youth politics and local constructions of youth. *British Journal of Sociology of Education*. Vol. 25(2) April 2004. P. 161-178.

126. Jacobone V., Moro G. Evaluating the impact of the Erasmus programme: skills and European identity. *Assessment & Evaluation in Higher Education*. 2015. No 2. P. 309-328.

127. Oborune K. Becoming more European after ERASMUS? The Impact of the ERASMUS Programme on Political and Cultural Identity. *Epiphany*. 2013. Vol. 6. № 1. P. 182-202.

128. Xuan L. Rethinking youth policy model in Europe and its constituents: civic learning and civic engagement. *Urban Research & Practice*. 2019. URL: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/17535069.2019.1667135?scroll=top&needAccess=true&journalCode=rurp20>. (Дата звернення: 18.11.2020).

ДОДАТКИ

Додаток А

Документ «Біла Книга – Новий стимул для європейської молоді» (A New Impetus for European Youth).

2.2. Changing youth

The sociological, economic and cultural aspects of youth have changed significantly as a result of demographic changes and changes in the social environment, individual and collective behaviour, family relationships and labour market conditions.

First, youth is lasting longer. Demographers have observed that, under pressure from economic factors (employability, unemployment, etc.) and socio-cultural factors, young people are, on average, older when they reach the various stages of life: end of formal education, start of employment, starting a family, etc.

A second point concerns non-linear paths through life. Today “our various life-roles are becoming confused: it is possible simultaneously to be a student, have family responsibilities, have a job, be seeking a job and be living with one’s parents, and young people now move increasingly often between these different roles. Paths through life are becoming less linear as societies no longer offer the same guarantees (job security, social security benefits, etc.).

Third, the traditional collective models are losing ground as personal pathways are becoming increasingly individualised. “The organisation of individuals’ family, marriage and career plans is no longer standardised”. This is impacting particularly strongly on public authorities’ policies.

2.3. Involving young people in public life

As a rule, young people in Europe are keen to foster democracy and more especially to play their part in it. But mistrust has set in with regards to the institutional structures. Young people are now less committed than in the past to the traditional structures for political and social action (e.g., parties, trade unions), and they have a low level of

involvement in democratic consultation. Youth organisations are also feeling the pinch and perceive the need to reinvent themselves.

This by no means implies that young people are not interested in public life. Most show a clear will to participate and to influence the choices made by society, but they wish to do so on a more individual and more one-off basis, outside of the old participatory structures and mechanisms.

It is up to the public authorities to bridge the gap between young people's eagerness to express their opinions and the methods and structures which society offers. Failure to do so might fuel the "citizenship" deficit, or even encourage protest.

2.4. European integration

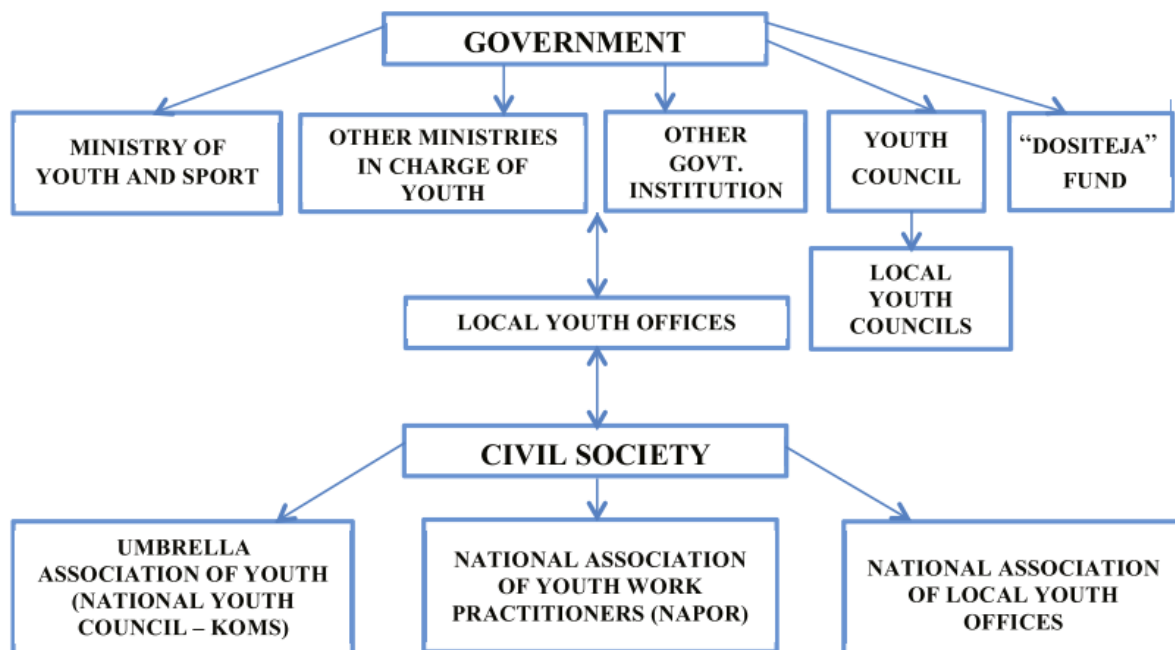
This trend also applies to the European Union, a subject on which young people in general have mixed feelings. For them, Europe is about respect for fundamental values, but it is also the place in which they live, study, work and travel. However, they feel that the institutions responsible for managing this area are distant and operate behind closed doors. This gap between young people and Europe is merely one illustration of the distance between the people of Europe and "Brussels". And yet, in pursuing the Community goal, particularly with a view to enlargement, a great deal depends on involving future generations. It is essential that young people be "taken on board" as active partners in specific projects suited to their situations, aspirations and abilities

Ми обрали цей документ у якості додатку, тому що він вказує на те, як саме формувалася політика Європейського Союзу по відношенню до молоді. Зокрема, через те, що документ чітко описує візію ЄС щодо участі молоді в суспільному та політичному житті, описує загальну стратегію підвищення рівня її поінформованості та обізнаності в питаннях європейської інтеграції і розвитку Європейського Союзу, а також містить заклик до молодих європейців формувати більш активну громадянську позицію на основі нових принципів співпраці.

Джерело: European Commission White Paper. A new impetus for European Youth, 21.11.2001 URL: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri-CELEX:52001DC0681&from=EN>.

Додаток Б

Система прийняття рішень у сфері молодіжної політики країнами-членами Європейського Союзу.

Джерело: European Commission. URL: <https://ec.europa.eu/>

Додаток В

Країни-члени програми Еразмус+.

Держави-члени Європейського Союзу (ЄС)⁹			
Бельгія	Греція	Литва	Португалія
Болгарія	Іспанія	Люксембург	Румунія
Чеська Республіка	Франція	Угорщина	Словенія
Данія	Хорватія	Мальта	Словаччина
Німеччина	Італія	Нідерланди	Фінляндія
Естонія	Кіпр	Австрія	Швеція
Ірландія	Латвія	Польща	Велика Британія ¹⁰

Країни-члени Програми, що не входять до ЄС		
колишня Югославська	Ісландія	Норвегія
Республіка Македонія	Ліхтенштейн	Туреччина

Джерело: Erasmus+: Programme Guide. European Commission. 2020.

URL: https://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/programme-guide-introduction/how-to-read-programme-guide_en.

ПРАКТИЧНА ЧАСТИНА

Співпраця Європейського Союзу та України в сфері молодіжної політики

Молодіжна політика України зараз перебуває в стані значних трансформацій, які викликані змінами системи політичного суспільства, методів та механізмів здійснення політики для молоді в усіх сферах. Значну роль в розвитку української молодіжної політики має допомога європейських та міжнародних молодіжних організацій, участь України в міжнародних програмах обміну студентів, організація заходів міжнародного рівня, що стосуються проблем та розвитку молоді. Слід зазначити, що останнім часом, реалізуючи молодіжну політику, українська влада все більше уваги приділяє успішному досвіду європейських країн в цій сфері та намагається тісніше співпрацювати з Європейським союзом та Радою Європи в рамках підтримки молоді та вирішенні її проблем.

Так як, сучасна молодіжна українська політика знаходиться в стадії розвитку та має багато недоліків, саме молодіжні та громадські організації в Україні вживають певних заходів задля покращення цього напрямку в країні. Відзначимо, що на початок 2000 р. за даними Державної служби статистики України 47 громадських організацій мали статус міжнародних чи всеукраїнських, станом на початок 2005 р. – 144, а у 2011 – 237. Відповідно зростала частка молодіжних рухів, які зорієнтували власну діяльність на розвиток міжнародного співробітництва, зокрема з країнами ЄС [6].

З ініціативи Національної Ради молодіжних організацій України за підтримки Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту упродовж 2003–2005 рр. організовувалися щорічні міжнародні молодіжні конференції «Роль національних рад молодіжних організацій в реалізації молодіжної політики європейських країн», під час яких обговорювалися тенденції залучення молодіжних організацій до формування молодіжної політики та вивчався європейський досвід. Разом з тим проводилися круглі столи, на яких

вирішувалося питання стосовно інтеграції української молоді у молодіжний рух Європейського союзу. Так, 24 червня 2006 р. відбувся подібний захід на тему «Участь української молоді в молодіжному європейському русі» у Міністерстві України у справах сім'ї, молоді та спорту, на якому представниками Європейського молодіжного центру та молодіжних громадських організацій було обговорено перспективи співпраці української молоді з європейською. Було також запропоновано створити осередок цього міжнародного відомства в Україні, який буде сприяти активізації українських молодіжних рухів і їх залученню до європейських процесів.

Щороку українські молодіжні організації спільно з європейськими реалізують близько 50 комплексних програм у науковій, освітньо-виховній, культурно-просвітницькій, туристичній та спортивній сферах. Співпраця у цих напрямках з європейськими партнерами поглиблювала взаємозв'язки України з ЄС, а також сприяла популяризації євроінтеграційних ідей серед молоді [1].

Упродовж 2004–2014 рр. у державі функціонувала низка європейських організацій, завданням яких полягало у встановленні взаємозв'язків з молоддю України та розповсюдження цінностей західного суспільства. До них варто віднести Європейський молодіжний парламент, Молодь Європейської народної партії, AIESEC, європейська програма «Молодь в дії» та інші.

Особливо активну діяльність розгорнув Європейський молодіжний парламент, завданням якого є координація та розробка молодіжної політики у країнах Європи. Створена в Україні у 2002 р., організація поставила за завдання сприяти європейській інтеграції, розбудувати громадське суспільство, встановлювати зв'язки з іншими європейськими молодіжними рухами та сформувати позитивний імідж держави. Упродовж 2004–2010 рр. квота українських делегатів на міжнародних сесіях зросла від 4 до 8–9 делегатів. Першу міжнародну сесію в Україні було проведено ще у 2006 р., завдяки якій українська молодь здобула принципово новий міжнародний досвід. У 2010 р. у Львові відбувся ще один такий захід, на якому розглядалися головні світові проблеми, серед яких свобода ЗМІ, торгівля людьми, дискримінація за

національними та расовими ознаками, гуманітарні кризи та економічні питання. Українська молодь з середини 2000-х рр. активно бере участь у міжнародних сесіях Європейського молодіжного парламенту за кордоном.

Ще одним напрямом міжнародної діяльності цієї організації є проведення молодіжних самітів NGO G20. У Києві 25–26 травня 2013 р. з ініціативи Європейського молодіжного парламенту було організовано Третій Саміт NGO G20, метою якого було налагодження та посилення співпраці між молодіжними організаціями України, шляхом організації спільних проектів за п'ятьма обраними напрямками: підвищення культурного рівня України, молодіжне підприємство та співпраця з бізнесом, розвиток громадського руху, розвиток освіти і науки, євроінтеграція та Україна на міжнародній арені [3].

Програма «Молодь в дії», яка стала головним інструментом молодіжної політики, реалізовувалася у Європі з початку 2000-х рр. Її впровадження в Україні відбувалося поетапно: перший етап – 2000–2006 рр., другий етап – 2007–2013 рр. і третій етап, який триває по теперішній час. Україна стала учасником цієї програми завдяки співпраці в рамках Східного партнерства. Так, завдяки ЄС українська молодь мала змогу проявити себе у діяльності європейських волонтерських служб, під час тренінгів, мережевого співробітництва чи міждержавному обміну. Завдяки ініціативі «Молодіжне вікно Східного партнерства», сформованій у 2012 р. молодь України отримала змогу подавати заявки на гранти для реалізації проектів пов'язаних з волонтерством, організацією міжнародних молодіжних обмінів чи тренінгів. Програма спрямовувалася на виховання у молоді почуття поваги до інших національностей та культур. Так, зі сторони молоді Грузії та Великобританії організовано молодіжний проект під назвою «Європа зустрічає землю Медеї – Молодіжний обмін проти стереотипів та ксенофобії для сприяння міжкультурному розумінню». У проекті взяли участь молодь з Грузії, України, Великобританії, Росії, Естонії і Німеччини.

Крім цього, відповідно до Рамкової програми співробітництва між Міністерством молоді та спорту України і Радою Європи у сфері молодіжної

політики розробляються дворічні стратегії розвитку, які містять актуальні заходи по роботі з молоддю, зокрема переклад посібників та інструментів по роботі з молоддю Ради Європи: «Компас», «Скажи своє слово», «Закладинки», «Європейська Хартія про участь молоді в місцевому та регіональному житті». Також Україна разом з Радою Європи розглядають проект створення мережі молодіжних центрів, які будуть відповідати європейським стандартам та зможуть посилити роботу державних структур і забезпечити молоді змістовне дозвілля та можливості для розвитку за місцем проживання [1].

Особливе значення для української молодіжної політики має програма Erasmus+, в якій Україна приймає участь з 2014 року. Завдяки їй молодь України має можливість навчатися закордоном, вступати на магістратуру в європейські університети, бути учасниками міжнародних заходів в різних сферах, приймати участь у волонтерських програмах в різних куточках світу, отримати практичні навички та обмінюватися досвідом з іноземними молодими людьми. Загалом, завдяки Erasmus+ в Україні значно збільшилася мобільність молоді, покращилася система освіти, впровадилися нові методи та механізми навчання, збільшилася частка неформальної освіти та підвищився рівень викладання.

В рамках Erasmus+ в Україні здійснюються освітні студентські обміни, проходження практики з метою отримання професійного досвіду, підвищення кваліфікації викладачів, стажування для працівників закладів вищої освіти, спільні магістерські програми між університетами-партнерами, дослідження та обмін знаннями в рамках проекту Жан Моне, програма eTwinning Plus для покращення шкільної освіти, проведення спільних заходів, тісна співпраця між європейськими та українськими молодіжними організаціями та спільна організація освітніх тренінгів і семінарів. Україна є партнером з багатьма країнам-учасницями ЄС, проте більшу кількість програм та проектів організовує з Польщею, Німеччиною, Іспанією, Румунією, Литвою, Грецією, Італією, Францією, Туреччиною, Словаччиною та Австрією [5].

Таким чином, на даний момент українська молодіжна політика перебуває в процесах активного розвитку, який все більше намагається базуватися на

загальноєвропейських стандартах. Починаючи з 2014 року Україна все більше уваги приділяє впровадженню європейських цінностей та принципів у всіх напрямках діяльності, та особливо в сфері молодіжної політики. Слід зазначити, що не дивлячись на весь потенціал, влада та молодіжні організації не добилися б таких позитивних змін в молодіжній політиці без підтримки та фінансової допомоги ЄС та європейських організацій. Завдяки тісній співпраці зараз ми можемо бачити підвищення рівня участі молоді в громадському житті, покращення системи середньої та вищої освіти, збільшення діяльності неурядових, громадських та молодіжних організацій та впровадження нових методів та механізмів у реалізації української молодіжної політики як на національному, так і на місцевому рівнях.

Використані джерела практичної частини:

1. Молодіжна політика в Україні. Висновки Команди міжнародних оглядачів Ради Європи. 2013. URL: http://sdg.org.ua/images/----_-----_-----_-----_-----_.pdf. (Дата звернення: 18.11.2020).
2. Еразмус+: можливості міжнародної співпраці для українських організацій. 2014. URL: https://erasmusplus.org.ua/images/phocadownload/Erasmus_brochure_for_UA_organisations.pdf. (Дата звернення: 18.11.2020).
3. Пріоритети державної політики у молодіжній сфері до 2020 року. Міністерство молоді та спорту України. 2016. URL: https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/148/Molodizhna_politiika_v_Ukrayini.pdf. (Дата звернення: 18.11.2020).
4. Національний офіс Еразмус+ в Україні. URL: <https://erasmusplus.org.ua/erasmus/molod/2070-statystyka-uchasti-ukrainy-v-proektakh-molodi-2014-2020-rr.html>. (Дата звернення: 18.11.2020).
5. Грантовано: усі можливості Erasmus+. URL: <https://platfor.ma/specials/erasmus-in-ukraine/#rec101142595>. (Дата звернення: 18.11.2020).
6. Редзюк В.В. Співпраця українських молодіжних демократичних організацій з європейськими (2004–2014 рр.): аналіз проблеми. *Scientific Journal «ScienceRise»*. 2018. №10. С. 13-18.

THE MODELS OF YOUTH POLICY IN THE COUNTRIES OF THE EUROPEAN UNION: COMPARATIVE ANALYSIS

Key words: European Union, youth policy model, youth, youth policy, Germany, Sweden, Spain, Poland, Erasmus+, strategies, goals.

The relevance of the research. In all countries of the world, young people are defined as a problematic, multifaceted and controversial social group. However, this does not prevent it from also being active, mobile and having intentions and readiness for any changes. The reaction of young people to current political events and global issues has an impact on both domestic and foreign policy. According to this fact, young people are currently seen as the most important and promising part of society, which has the greatest activity in global political processes and whose positions and views can influence the vector of political development of a country.

The existence of a constructive dialogue between the government and the youth determines how effective and high-quality the development of the state will be. Therefore, an important factor for successful implementation of this dialogue is the formation of separate institutions and authorities that would engage in cooperation with young people, take certain measures, identify the main problems of this societal group. Consequently, the state must define youth policy as a separate important area of its activities and create programs and development strategies based on the stand of youth.

Youth policy as one of the main directions of public policy began to be considered in Europe after the mass youth revolutions of 1960-1970. They became a catalyst for the changes that led to the formation of separate European youth policy governing bodies and statutes in this area and the participation of youth and youth organizations in conferences and summits on youth issues and challenges.

Nowadays the European youth policy is one of the most effective and successful in the world. Due to its unique structure, high-quality legal framework, development of multi-vector programs and strategies, the EU youth policy stands out among others. One of the characteristic features of the EU is its effort to create common

European standards and a space where not only common political institutions but also common values for all Europeans must be formed. And in this process, the youth itself is the main object of measures aimed at forming a pan-European identity.

Therefore, the topic of the structure and current state of the EU youth policy, its principles of work and formation of main directions has recently become extremely relevant. The EU youth policy models are examples for many countries in developing youth policy as a separate sector. Using the EU methods and measures, other countries have an opportunity to improve their youth sphere, increase civic activity of young people, improve the conditions of its development and make changes in all policy areas related to youth policy.

The research object is the youth of Europe as an active socio-political group that influences the development of the European Union in general.

The subject of the research is the modern youth policy of the European Union as presented by Germany, Sweden, Spain and Poland, and their differences in the principles and methods of youth policy at all levels.

The aim of the research is based on the analysis of the sources and literature, to investigate the modern principles and methods of the European Union youth policy realization and to define its differences by analyzing separate EU member states. In order to achieve the above set goals, we are to investigate the following research objectives:

- to identify the factors that have influenced the rapid development of the EU youth policy by analyzing the history of its formation;
- to highlight the main principles according to which the EU pursues youth policy at national, regional and local levels;
- to determine the role of individual EU institutions in youth policy;
- to reveal the features of each model of youth policy applied in the EU;
- to identify the differences in the implementation of each model by comparing the 4 countries of the EU;
- to characterize the features of the Erasmus + program as the main international program of the EU.

The chronological frames of this study include the period from 1992 until the present day. The starting point is determined by the signing of the Maastricht Treaty and the de facto establishment of the European Union. At times, our study may go beyond the defined chronological period due to the feasibility of the research (to explain prerequisites and reasons for certain processes, etc.).

The geographical boundaries of the research cover the territory of the member states of the European Union, in particular Germany, Sweden, Spain and Poland.

Conclusions. The European system of youth policy has come a long way of formation and development, and today we see it as a very effective mechanism for implementing youth policy in the region. The factors that contributed to the rapid formation of this area are both structured work of all EU bodies and clear goals of the youth. Only due to the joint cooperation of governments with youth and organizations in the EU member states, creation of special institutions, development of the relevant legislation, implementation of European standards and principles of work in all areas related to youth, such a rapid development has been achieved.

In addition, an important role in shaping the European youth policy was played by the EU youth programs and strategies, which set the main directions of youth policy for all the participating countries, and drew attention to the main problems of youth at that time.

Having analyzed the basic documents of the EU in youth policy and its development strategy, we have established its main principles:

- constant cooperation between the government and youth, public and non-governmental organizations, society;
- informing young people about their rights and opportunities;
- freedom of cultural, creative and political expression;
- culture of continuing education and obtaining vocational education;
- appropriate special support for young people at risk, such as people with special needs or young prisoners;
- combating all forms of discrimination;
- support and encouragement of active leisure;

- proper organization of professional training of those who work with young people;
- research of difficulties faced by young people;
- promoting international connections and mobility among young people.

The main role in managing youth policy at the national level is played by the European Commission, European Parliament, relevant institutions of the Council of Europe, European Youth Forum and European Youth Parliament. Each of these bodies has its own tasks and goals in the implementation of youth policy. By analyzing the activities of each of them, we can identify the common goals in the work for young people: increasing the level of active citizenship of young people; strengthening European values among young people; development of volunteering among young people; social integration of the young generation; improving the system of vocational education of youth; reducing unemployment; improving living conditions of young people.

Today there are four main models of youth policy: universalist, community, protectionist and centralized. Despite the fact that the countries use not one model, but two or three, we can distinguish their characteristics.

In Scandinavian countries, the dominant model is universalist, with its inherent equal governance of the state and individual public organizations, close cooperation between the governments and society, high social activity of young people and independence. By implementing the universalist model, the state formulates only the general directions of youth policy without the development of special programs or strategies.

The protectionist model is typical of Western European countries and is characterized by high state control over all processes related to the implementation of youth policy. The state is also responsible for formulating the policy goals and strategies, regulating the spheres of influence of youth organizations, developing narrowly focused action programs and dealing with social problems in the first place.

The most unique is the community model, which is dominant in the UK and some EU countries, as it is characterized by the fact that the state distributes youth

policy management among civil society institutions, does not interfere with activities of NGOs and adheres to ancient traditions.

In the Eastern European countries and countries of the former socialist camp, the centralized model is usually introduced, where the level of development of youth policy and public organizations is low, so all management is carried out by the state alone.

Although all EU member states take action on youth policy in line with pan-European strategies and programs, in practice there is a marked difference depending on the model of youth policy, the country's economic situation, national traditions and the role of youth and NGOs.

Analyzing 4 countries – the representatives of each of the models of youth policy (protectionist model in Germany, universalist – in Sweden, public and centralized – in Spain, centralized – in Poland), we can conclude that Germany and Sweden formed the most developed and successful system of youth work. Despite the different approaches and models, the governments of both countries have made the right decision to focus on addressing social problems of young people in the first place. For example, Germany and Sweden are concerned about discrimination and tolerance in youth society, improvement of vocational education, housing for young people, social adaptation of young people to society and a fight against drug addiction. The main feature of these countries is full financing of all youth activities at their own expense as well as the separation of youth policy as a separate branch of policy.

We can state that Germany is an example of the most balanced relations between the national and European level in terms of implementing youth policy measures. Despite the difficulties, Germany and Sweden are trying to show by personal example to other EU member states how youth policy should be built within the country, taking into account the European requirements and standards.

However, Spain and Poland have a slightly different model of youth policy than the German and Swedish ones. At the same time, Poland and Spain explicitly state that the basis of their youth policy is the basic documents of the European Union, which

are basic for these countries. In particular, this is manifested in the duplication of the main directions of youth policy.

Both countries do not have special budgets for youth policy activities. Funds are allocated within ministries and agencies or from European funds, which are responsible for the implementation of a program, a particular area. Also, in Spain, the activities of youth and NGOs are slightly higher than in Poland, so some organizations provide financial grants for youth policy.

Of course, despite the similarity of the goals of youth policy by analogy with the European documents, in Spain and Poland there are many problems that need to be addressed today. While many northern and Western European countries provide a good standard of living and fair opportunities for the social, cultural and labor development of young people, as well as rich job offers for young people, many Southern and Eastern European countries are only trying to improve their education, reduce unemployment and poverty, bridge the gap between rural and urban areas, combat drug abuse among young people and prevent the spread of marginalized groups to young people.

The EU's most successful international education and training program is Erasmus +. This program plays a key role in shaping European identity and self-identification of young people. The main goal of this program in the framework of EU strategies is to improve the quality of European education at all levels, standardize multinational education systems in line with EU requirements, increase the mobility of young people and build a system for exchanging experiences and information between schools around the world.

Erasmus+, as one of the leading international programs, has a complex structure of work organization and an extensive network of partners and organizations. Responsible for the program are the European Commission, the Education, Audiovisual and Culture Executive Agency, and the Erasmus + National Agencies. Another important feature of the program is the conduct of ongoing research in the field of education in order to identify the most acute problems and take measures to address them.

Thus, analyzing the comprehensive youth policy of the European Union, we can conclude that to build such a complex and integrated system of youth policy, the EU has implemented all necessary comprehensive measures, taking into account the unique and distinctive factors of all member states and policy models they apply. The European Union, relying on a stable and structured dialogue with young people and civil society organizations, is trying to shape further youth policy as adaptively as possible. Based on how flexible and efficient the European Union's policy will be, the level of integration of young people into the socio-political life of society will depend, in particular, on the process of forming a stable, healthy and prosperous European society and steady development of the country as a whole.

Checked by _____

DIE MODELLE DER JUGENDPOLITIK IN DEN LÄNDERN DER EUROPÄISCHEN UNION: EINE VERGLEICHENDE ANALYSE

Schlüsselwörter: Europäische Union, jugendpolitisches Modell, Jugend, Jugendpolitik, Deutschland, Schweden, Spanien, Polen, Erasmus +, Strategien, Ziele.

Die Aktualität der Forschung. In allen Ländern der Welt sind junge Menschen eine komplexe, problematische, facettenreiche und kontroverse soziale Gruppe. Dies hindert sie jedoch nicht daran, gleichzeitig aktiv und mobil zu sein und Absichten und Bereitschaft zu Veränderungen zu haben. Die Reaktion der jungen Menschen auf aktuelle politische Ereignisse und globale Probleme wirkt sich sowohl auf die Innen- als auch auf die Außenpolitik aus. Von dieser Position aus werden junge Menschen derzeit als der wichtigste und vielversprechendste Teil der Gesellschaft angesehen, der die größte Aktivität in globalen politischen Prozessen aufweist und dessen Positionen und Ansichten den Vektor der politischen Entwicklung des Landes beeinflussen können.

Das Vorhandensein eines konstruktiven Dialogs zwischen der Regierung und der Jugend bestimmt, wie effektiv und qualitativ hochwertig die Entwicklung des Staates sein wird. Ein wichtiger Faktor für die erfolgreiche Umsetzung dieses Dialogs ist daher die Bildung separater Institutionen und Behörden, die mit den jungen Menschen zusammenarbeiten, bestimmte Maßnahmen ergreifen und die Hauptprobleme dieser Gesellschaftsgruppe identifizieren. Das heißt, der Staat muss die Jugendpolitik als einen separaten wichtigen Bereich seiner Aktivitäten definieren und Entwicklungsprogramme und -strategien formulieren, die auf der Position der Jugend beruhen.

Die Jugendpolitik als eine der Hauptrichtungen der öffentlichen Ordnung wurde in Europa nach den Massenrevolutionen der Jugend von 1960-1970 in Betracht gezogen. Sie sind zu einem Katalysator für Veränderungen geworden, die zur Bildung separater Leitungsgremien für die europäische Jugendpolitik, zur Zusammenarbeit der Jugend mit europäischen Experten bei der Entwicklung der ersten Gesetze und Statuten

in diesem Bereich und zur Teilnahme von Jugend- und Jugendorganisationen an Konferenzen und Gipfeltreffen zu Jugendfragen und -herausforderungen geführt haben.

Die EU-Jugendpolitik zeichnet sich unter anderem durch ihre einzigartige Struktur, den hochwertigen Rechtsrahmen, die Entwicklung von Multi-Vektor-Programmen und -Strategien aus. Eines der charakteristischen Merkmale der EU sind ihre Bemühungen um die Schaffung gemeinsamer europäischer Standards und eines Raums, in dem nicht nur gemeinsame politische Institutionen gebildet werden müssen, sondern auch gemeinsame Werte für alle Europäer.

Daher ist in letzter Zeit das Thema der Struktur und des aktuellen Standes der EU-Jugendpolitik, ihrer Arbeitsgrundsätze und der Bildung der Hauptrichtungen äußerst relevant geworden. EU-Jugendpolitikmodelle sind für viele Länder Beispiele für die Entwicklung der Jugendpolitik als eigenständigen Sektor. Mit EU-Methoden und -Maßnahmen haben andere Länder die Möglichkeit, ihren Jugendbereich zu verbessern, die bürgerschaftliche Aktivität junger Menschen zu steigern, die Bedingungen für ihre Entwicklung zu verbessern und Änderungen in allen politikpolitischen Bereichen vorzunehmen.

Der Gegenstand der Forschung ist die Jugend Europas als aktive gesellschaftspolitische Gruppe, die die Entwicklung der Europäischen Union insgesamt beeinflusst.

Das Objekt der Forschung ist die moderne Jugendpolitik der Europäischen Union am Beispiel Deutschlands, Schwedens, Spaniens und Polens und ihre Unterschiede in den Grundsätzen und Methoden der Jugendpolitik auf allen Ebenen.

Das Forschungsziel. Auf der Grundlage der Analyse von Quellen und Literatur, um moderne Prinzipien und Methoden zur Umsetzung der Jugendpolitik der Europäischen Union zu untersuchen und ihre Unterschiede zu definieren, wurden verschiedene Mitgliedstaaten der EU analysiert. Um dieses oben genannten Ziele zu erreichen, werden wir die folgenden Forschungsfelder genauer betrachten:

- die Ermittlung der Faktoren, die die rasche Entwicklung der EU-Jugendpolitik beeinflusst haben, durch Analyse der Entstehungsgeschichte;

- die Hauptprinzipien hervorheben, nach denen die EU auf nationaler, regionaler und lokaler Ebene Jugendpolitik betreibt;
- die Rolle einzelner EU-Institutionen bei der Gestaltung der Jugendpolitik herauszufinden;
- die Merkmale jedes in der EU verwendeten Modells der Jugendpolitik aufzuzeigen;
- die Ermittlung von Unterschieden bei der Umsetzung jedes Modells durch Vergleich der vier EU-Mitgliedstaaten;
- die Hauptarten des Erasmus -Programms als das wichtigste internationale Programm der EU beschreiben.

Schlußfolgerungen. Das europäische System der Jugendpolitik hat einen langen Weg der Bildung und Entwicklung zurückgelegt, und heute sehen wir es als einen sehr wirksamen Mechanismus zur Umsetzung der Jugendpolitik in der Region. Die Faktoren, die zur raschen Bildung dieses Bereichs beigetragen haben, sind sowohl die strukturierte Arbeit aller EU-Gremien als auch die klaren Ziele der Jugend selbst. Nur dank der gemeinsamen Zusammenarbeit von Regierungen mit Jugendlichen und Organisationen in den EU-Mitgliedstaaten, der Schaffung spezieller Institutionen, der Entwicklung einschlägiger Rechtsvorschriften, der Umsetzung europäischer Standards und Arbeitsgrundsätze in allen Bereichen, die mit Jugend zu tun haben, ist eine derart rasche Entwicklung erreicht worden.

Nach der Analyse der grundlegenden Dokumente der EU in der Jugendpolitik und ihrer Entwicklungsstrategie können wir ihre Hauptprinzipien bilden:

- ständige Zusammenarbeit zwischen Regierung und Jugend, öffentliche und nichtstaatliche Organisationen, die Gesellschaft;
- junge Menschen über ihre Rechte und Möglichkeiten informieren;
- Freiheit der kulturellen, kreativen und politischen Meinungsäußerung;
- Kultur der Weiterbildung und Erlangung der beruflichen Bildung;
- Angemessene besondere Unterstützung für gefährdete junge Menschen wie Menschen mit besonderen Bedürfnissen oder junge Gefangene;
- Bekämpfung aller Formen von Diskriminierung;

- Unterstützung und Förderung der aktiven Freizeitgestaltung;
- ordnungsgemäße Organisation der Berufsausbildung derjenigen, die mit jungen Menschen arbeiten;
- Erforschung der Schwierigkeiten junger Menschen;
- Förderung internationaler Verbindungen und Mobilität unter jungen Menschen.

Die Hauptrolle bei der Verwaltung der Jugendpolitik auf nationaler Ebene spielen die Europäische Kommission, das Europäische Parlament, die zuständigen Institutionen des Europarates, das Europäische Jugendforum und das Europäische Jugendparlament. Jedes dieser Gremien hat seine eigenen Aufgaben und Ziele bei der Umsetzung der Jugendpolitik. Indem wir die Aktivitäten jedes einzelnen von ihnen analysieren, können wir gemeinsame Ziele in der Arbeit für junge Menschen identifizieren: Erhöhung des Niveaus der aktiven Bürgerschaft junger Menschen; Stärkung der europäischen Werte unter jungen Menschen; die Entwicklung der Freiwilligenarbeit unter jungen Menschen; soziale Integration der jungen Generation; die Verbesserung des Systems der beruflichen Bildung von Jugendlichen; die Verringerung der Arbeitslosigkeit; die Verbesserung der Lebensbedingungen junger Menschen.

Heute gibt es vier Hauptmodelle der Jugendpolitik: universalistisch, gemeinschaftlich, protektionistisch und zentralisiert. Trotz der Tatsache, dass Länder nicht ein Modell verwenden, sondern 2 oder 3, können wir ihre Merkmale unterscheiden.

In den skandinavischen Ländern ist das vorherrschende Modell universalistisch, mit seiner inhärenten gleichberechtigten Regierungsführung des Staates und einzelner öffentlicher Organisationen, der engen Zusammenarbeit zwischen der Regierung und der Gesellschaft, der hohen sozialen Aktivität junger Menschen und der Unabhängigkeit. Mit der Einführung des universalistischen Modells formuliert der Staat nur die allgemeinen Richtungen der Jugendpolitik, ohne spezielle Programme oder Strategien zu entwickeln.

Das protektionistische Modell ist typisch für westeuropäische Länder und zeichnet sich durch eine hohe staatliche Kontrolle über alle Prozesse im Zusammenhang mit der Umsetzung der Jugendpolitik aus. Der Staat ist auch dafür verantwortlich, politische Ziele und Strategien zu formulieren, die Einflussbereiche von Jugendorganisationen zu regulieren, eng fokussierte Aktionsprogramme zu entwickeln und sich in erster Linie mit sozialen Problemen zu befassen.

Das einzigartigste ist das in Großbritannien und einigen EU-Ländern vorherrschende Gemeinschaftsmodell, da es durch die Tatsache gekennzeichnet ist, dass der Staat das Management der Jugendpolitik auf zivilgesellschaftliche Institutionen verteilt, sich nicht in die Aktivitäten von NRO einmischt und an alten Traditionen festhält.

In osteuropäischen Ländern und den Ländern des ehemaligen sozialistischen Lagers wird in der Regel ein zentrales Modell eingeführt, bei dem der Entwicklungsstand der Jugendpolitik und der öffentlichen Organisationen niedrig ist, sodass die gesamte Verwaltung allein vom Staat durchgeführt wird.

Wenn wir 4 Länder analysieren - Vertreter der einzelnen Modelle der Jugendpolitik (Deutschland - Protektionist, Schweden - Universalist, Spanien - öffentlich und zentralisiert, Polen - zentralisiert), können wir den Schluss ziehen, dass in Deutschland und Schweden das am weitesten entwickelte und erfolgreichste System der Jugendarbeit gebildet wurde. Trotz unterschiedlicher Ansätze und Modelle haben die Regierungen beider Länder die richtige Entscheidung getroffen, sich zunächst auf die sozialen Probleme junger Menschen zu konzentrieren. Deutschland und Schweden sind beispielsweise besorgt über Diskriminierung und Toleranz in der Jugendgesellschaft, die Verbesserung der beruflichen Bildung, die Unterbringung junger Menschen, die soziale Anpassung junger Menschen an die Gesellschaft und den Kampf gegen die Drogenabhängigkeit. Das Hauptmerkmal dieser Länder ist die vollständige Finanzierung aller Jugendaktivitäten auf eigene Kosten sowie die Trennung der Jugendpolitik als eigenständiger Politikzweig.

Wir können feststellen, dass Deutschland ein Beispiel für das ausgewogenste Verhältnis zwischen nationaler und europäischer Ebene bei der Umsetzung

jugendpolitischer Maßnahmen ist. Trotz der Schwierigkeiten versuchen Deutschland und Schweden andere EU-Mitgliedstaaten anhand von Beispielen zu zeigen, wie die Jugendpolitik innerhalb des Landes unter Berücksichtigung der europäischen Anforderungen und Standards aufgebaut werden sollte.

In Spanien und Polen wird jedoch ein etwas anderes Modell der Jugendpolitik umgesetzt als in Deutschland und Schweden. Gleichzeitig erklären Polen und Spanien ausdrücklich, dass die Grundlage ihrer Jugendpolitik die Basisdokumente der Europäischen Union sind, die für diese Länder grundlegend sind. Dies zeigt sich insbesondere in der Verdoppelung der Hauptrichtungen der Jugendpolitik.

Beide Länder haben auch kein spezielles Budget für jugendpolitische Aktivitäten. Die Mittel werden innerhalb von Ministerien und Agenturen oder aus europäischen Mitteln bereitgestellt, die für die Durchführung eines Programms in einem bestimmten Bereich verantwortlich sind. Auch in Spanien sind die Aktivitäten von Jugendlichen und NRO etwas höher als in Polen, so dass einige Organisationen finanzielle Zuschüsse für die Jugendpolitik gewähren.

Natürlich gibt es in Spanien und Polen trotz der Ähnlichkeit der Ziele der Jugendpolitik in Analogie zu den europäischen Dokumenten viele Probleme, die heute angegangen werden müssen. Während viele nord- und westeuropäische Länder einen guten Lebensstandard und faire Möglichkeiten für die soziale, kulturelle und berufliche Entwicklung junger Menschen sowie reichhaltige Stellenangebote für junge Menschen bieten, versuchen viele süd- und osteuropäische Länder nur, ihre Bildungssysteme zu verbessern. Verringerung von Arbeitslosigkeit und Armut, Überbrückung der Kluft zwischen ländlichen und städtischen Gebieten, Bekämpfung des Drogenmissbrauchs unter jungen Menschen und Verhinderung der Ausbreitung von Randgruppen auf junge Menschen.

Das erfolgreichste internationale Bildungs- und Ausbildungsprogramm der EU ist Erasmus +. Dieses Programm spielt eine Schlüsselrolle bei der Gestaltung der europäischen Identität und der Selbstidentifikation junger Menschen. Das Hauptziel dieses Programms im Rahmen von EU-Strategien besteht darin, die Qualität der europäischen Bildung auf allen Ebenen zu verbessern, multinationale Bildungssysteme

gemäß den EU-Anforderungen zu standardisieren, die Mobilität junger Menschen zu erhöhen und ein System für den Austausch von Erfahrungen und Informationen zwischen Schulen auf der ganzen Welt aufzubauen.

Erasmus + hat als eines der führenden internationalen Programme eine komplexe Struktur der Arbeitsorganisation und ein umfangreiches Netzwerk von Partnern und Organisationen. Verantwortlich für das Programm sind die Europäische Kommission, die Exekutivagentur für Bildung, Audiovisuelles und Kultur sowie die nationalen Agenturen Erasmus +.

Aus der Analyse der umfassenden Jugendpolitik der Europäischen Union können wir daher den Schluss ziehen, dass die EU zum Aufbau eines derart komplexen und integrierten Systems der Jugendpolitik alle erforderlichen umfassenden Maßnahmen umgesetzt hat, wobei die einzigartigen und charakteristischen Faktoren aller von ihnen angewandten Mitgliedstaaten und politischen Modelle berücksichtigt wurden. Die Europäische Union, die sich auf einen stabilen und strukturierten Dialog mit jungen Menschen und Organisationen der Zivilgesellschaft stützt, versucht, die weitere Jugendpolitik so anpassungsfähig wie möglich zu gestalten. Und je nachdem, wie flexibel und effizient die Politik der Europäischen Union sein wird, hängt der Grad der Integration junger Menschen in das gesellschaftspolitische Leben der Gesellschaft insbesondere vom Prozess der Bildung einer stabilen, gesunden und prosperierenden europäischen Gesellschaft und der stabilen Entwicklung des gesamten Landes ab.

Geprüft von _____